PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY MIEJSKIEJ JAROSŁAW

NA LATA 2016 - 2023

Jarosław 2017

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na Lata 2016 – 2023powstał przy dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu pn. "Opracowanie Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław", który współfinansowany jest ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 w ramach konkursu dotacji, pn. „Przygotowanie programów rewitalizacji” organizowanego przez Województwo Podkarpackie oraz Ministerstwo Rozwoju.

Opracowanie:

FRDL Podkarpacki Ośrodek Samorządu Terytorialnego

Zespół autorski:

Beata Bujak- Szwaczka - ekspert ds. rewitalizacji i rozwoju

Małgorzata Nieroda – koordynacja merytoryczna, ekspert ds. rewitalizacji i partycypacji

Anna Jagiełło – ekspert, konsultacje merytoryczne

Danuta Bałdowska - ekspert ds. urbanistyki i planowania przestrzennego

Bartosz Kożuch – ekspert ds. analiz

Seweryn Możdżeń - konsultacje prawne

Spis treści

I. Wprowadzenie– definicje i struktura dokumentu 6

II. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy 11

III. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych ..21

III. 1. Delimitacja – diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru kryzysowego i rewitalizacji Jarosławia .21

Metodologia delimitacji 21

Sytuacja kryzysowa w obszarze społecznym 26

Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej 38

Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej 40

Zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej 41

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej 45

Obszar zdegradowany 47

IV. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji 49

V. Diagnoza uszczegółowiona obszaru rewitalizacji 54

Analiza negatywnych zjawisk i czynników w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji z odniesieniem do całej gminy miejskiej 54

Ubóstwo oraz inne istotne problemy społeczne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji 55

Aktywność mieszkańców i poziom kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji 59

Poziom bezpieczeństwa i przestępczość 60

Analiza negatywnych zjawisk i czynników w pozostałych sferach na obszarze rewitalizacji z odniesieniem do całej gminy miejskiej 62

Sfera techniczna – stan budynków komunalnych na obszarze rewitalizacji 67

Sfera środowiskowa – stan i jakość środowiska na obszarze rewitalizacji 68

Sfera przestrzenno-funkcjonalna 70

Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji 73

Podsumowanie – kluczowe problemy i potrzeby rewitalizacyjne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji 77

VI. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji) 79

VII. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk. 79

VIII. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych 81

IX. Charakterystyka projektów uzupełniających i pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych 87

X. Mechanizmy zapewnienia komplementarności 116

XI. Indykatywne ramy finansowe 120

XII. Partycypacja oraz mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....122
XIII. Zarządzanie wdrażaniem programu rewitalizacji.....129
System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu. 132
Ewaluacja.....135
XIV. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko.....136
XV. Spis tabel.....137
XVI. Spis map.....138
XVII. Spis rysunków 139

I. Wprowadzenie– definicje i struktura dokumentu

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014- 2020, w rozdziale 3 - Kwestie definicyjne, wyjaśnienie pojęć, wskazują podstawowe definicje, a w załączniku cechy i elementy programów rewitalizacji, do których musi odnieść się każdy Lokalny Program Rewitalizacji.

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

a. uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;

b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotykających go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe;

c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;

d. właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;

e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;

f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;

g. realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów

rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),

b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),

c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),

d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w rozdziale 3 pkt. 2wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014- 2020, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez

więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji:

a) inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji),
b) gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777 z 2015 r.).

Niniejszy program został opracowany w oparciu o wskazane wytyczne i jest programem, który jest inicjowany, opracowany i uchwalony przez **Radę Miasta Jarosławia**, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji), a więc Program Rewitalizacji (dalej, jako: PR) jest zasadniczym dokumentem służącym zaplanowaniu i realizacji procesu rewitalizacji w Gminie Miejskiej Jarosław. Ma on charakter strategii, w której dokonuje się wskazania obszaru rewitalizacji, pogłębionej diagnozy stanu obszaru rewitalizacji oraz planuje i koordynuje działania służące osiągnięciu – także opisanej w Programie – wizji stanu obszaru po rewitalizacji. Służy również koordynacji działań rewitalizacyjnych z szeregiem innych dokumentów gminnych, wywołując szerokie skutki.

Interesariusze rewitalizacji - w szczególności:

1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;

2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;

3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;

4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;

5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;

6) organy władzy publicznej;

7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna - aktywny udział interesariuszy na każdym etapie realizacji zadań związanych z rewitalizacją.

Struktura dokumentu

Niniejszy Program zawiera:

a. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
b. Diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
c. Zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
d. Wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
e. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
f. Listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
g. Charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
h. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;

i. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł(także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
j. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
k. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;
l. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

II. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016-2023jest powiązany z miejskimi dokumentami strategicznymi. Powiązania te przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Miejskiej Jarosław.

Nazwa dokumentu	**Nr, data i organ uchwalający**	**Odniesienie do celów dokumentu w kontekście rewitalizacji**
Strategia Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2016-2020	**UCHWAŁA NR 221/XXII/2016 RADY MIASTA JAROSŁAWIA z dnia 22 lutego 2016 r.**	Obszar strategiczny GOSPODARKA Cel priorytetowy Atrakcyjna gospodarka lokalna wykorzystująca wewnętrzne i zewnętrzne potencjały rozwojowe Obszar strategiczny TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE Cel priorytetowy Wysoka jakość i szeroka oferta usług turystycznych Obszar strategiczny SPOŁECZEŃSTWO I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA Cel priorytetowy Zaangażowana społeczność lokalna o wysokiej jakości życia w sferze usług społecznych Obszar strategiczny ŚRODOWISKO, PRZESTRZEŃ I ESTETYKA MIASTA Cel priorytetowy Atrakcyjne środowisko przyrodnicze i kulturowe Miasta oraz przyjazna przestrzeń miejska
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jarosławia na lata 2006 – 2020	**- Uchwała Nr 702/LIX/06 Rady Miasta Jarosławia z dnia 26 czerwca 2006 r.** w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii	Uwzględniając założenia strategii na lata 2006 – 2020 sformułowano następujące cele strategiczne: 1. Zabezpieczenie środków materialnych na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin. 2. Ulepszanie już istniejących i wprowadzenie

	Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jarosławia na lata 2006 – 2020 - **Uchwała Nr 33/VII/2015 Rady Miasta Jarosławia z dnia 26 marca 2015 r.** w sprawie przyjęcia aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Jarosławia na lata 2006 - 2020	nowych form pomocy celem zwalczania negatywnych skutków występujących problemów i mobilizowanie petentów do działania a przede wszystkim wyrównywanie szans środowisk zagrożonych. 3. Rozwój lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. 4. Prowadzenie skutecznego systemu zapobiegania marginalizacji wszystkich grup społecznych, a w szczególności osób bezdomnych, uzależnionych, opuszczających zakłady karne. 5. Podniesienie świadomości o problemach i prawach osób chorych, niepełnosprawnych i starszych z ukierunkowaniem na przeciwdziałanie marginalizacji.
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Jarosławia	**Uchwała Nr 442/XXXI/2001 Rady Miasta Jarosławia z dnia 23 kwietnia 2001r.** w sprawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Jarosławia - ze zmianami	Postanowienia studium dotyczą: 1) celów, funkcji i głównych kierunków rozwoju miasta Jarosławia, 2) ochrony środowiska kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu 3)kierunków zagospodarowania przestrzennego Jarosławia dotyczących podstawowych stref polityki przestrzennej 4) kierunków rozwoju systemów komunikacji oraz infrastruktury technicznej 5) strategicznych obszarów rozwoju Jarosławia. Studium było wielokrotnie aktualizowane.
Plan zagospodarowania przestrzennego	**Uchwała Nr 150/XV/03Rady Miasta Jarosławia z dnia 6 października 2003 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego tereny użytkowane rolniczo położone po zachodniej stronie ulicy Starosanowej (Podka.2003.179.2927), **Uchwała Nr 340/XXXVI/04Rady**	1. Zagospodarowanie terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz uzyskanie właściwego standardu kształtowania zabudowy i ładu przestrzennego - wskazanie przeznaczenia terenów i zasad ich zagospodarowania, rozwiązań przed ewentualnym występowaniem wód powodziowych, zasad obsługi komunikacyjnej, zasad obsługi dla poprawy stanu wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną. 2. Zagospodarowanie terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową oraz uzyskanie właściwego standardu kształtowania zabudowy i ładu

	Miasta Jarosławia z dnia 22 listopada 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego tereny wolne od zabudowy użytkowane rolniczo położone po wschodniej stronie ulicy Starosanowej (Podka.2004.150.2424), **Uchwała Nr 645/XLIII/2002Rady Miasta Jarosławia z dnia 30 sierpnia 2002 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego tereny użytkowane rolniczo położone po północnej stronie ulicy Dojazdowej (Podka.2002.69.1403), **Uchwała Nr 341/XXXVI/04Rady Miasta Jarosławia z dnia 22 listopada 2004 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego teren wolny od zabudowy (wraz z istniejącym zespołem zabudowy wolnostojącej),	przestrzennego - wskazanie intensywności zabudowy mieszkaniowej, obowiązującej linii zabudowy, rozwiązań przed ewentualnym występowaniem wód powodziowych, zasad obsługi komunikacyjnej, zasad obsługi dla poprawy stanu wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną. 3. Zagospodarowanie terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz uzyskanie właściwego standardu kształtowania zabudowy i ładu przestrzennego – ustalenie obowiązujących linii zabudowy, rozwiązań przed ewentualnym występowaniem wód powodziowych, zasad obsługi komunikacyjnej, wskazanie terenów o odmiennym przeznaczeniu, zasad obsługi dla poprawy stanu wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną. 4. Obszar rewitalizacji obejmuje niewielką część tego MPZP, tj. teren z podstawowym przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, dla którego wskazuje warunki zabudowy i zagospodarowania terenu oraz zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, szczególne warunki zagospodarowania oraz ograniczenia w użytkowaniu i zasady komunikacyjnej obsługi terenu. 5. Zagospodarowanie terenu (głównie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i usługi) oraz ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego – wskazanie przeznaczenia terenów, zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, wymagań wynikających z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych, zasad rozbudowy i budowy systemów komunikacji oraz systemów infrastruktury technicznej. 6. Przeznaczenie terenu pod zabudowę usługowo-handlową i określenie zasad i warunków zagospodarowania terenu oraz

	usytuowany w południowo - wschodnim narożniku skrzyżowania ulic Fredry i Kielara (Podka.2004.149.2405), **Uchwała Nr 821/LXVIII/10Rady Miasta Jarosławia z dnia 26 kwietnia 2010 r.** w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego obszaru "Za Parkiem" w Jarosławiu (Podka.2010.43.956, zm. Podka.2013.3233), **Uchwała Nr 541/XLVIII/09Rady Miasta Jarosławia z dnia 23 marca 2009 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Nr 2/07 w rejonie ulicy Boczna Sanowa w Jarosławiu (Podka.2009.29.808), **Uchwała Nr 130/XIV/03 Rady Miasta Jarosławia z dnia 22 września 2003 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego "Zabudowa usługowo - handlowa przy ul. Sanowej - 3/01" (Podka.2003.150.1947), **Uchwała Nr**	jego obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji. 7. Obszar rewitalizacji obejmuje ok. 50% tego MPZP, którego przedmiotem ustaleń są tereny przeznaczone na cele rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej i usługowej oraz tereny komunikacji i infrastruktury technicznej - wprowadza dopuszczenia, nakazy, ograniczenia lub zakazy odnoszące się do zasad i wymagań dot. zagospodarowania przestrzennego, zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej. 8. Zagospodarowanie terenu i uzyskanie właściwego standardu kształtowania zabudowy i ładu przestrzennego – wskazanie terenów o różnym przeznaczeniu, głównie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i usługi oraz obszaru użytkowania zielenią i miejsc lokalizacji urządzeń sportu i rekreacji, ustalenie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, zasad rozbudowy i budowy systemów komunikacji i systemów infrastruktury technicznej, szczególnych warunków i ograniczeń w użytkowaniu terenów, wymagań wynikających z potrzeb kształtowania przestrzeni ogólnodostępnej. 9. Zachowanie układu urbanistycznego i krajobrazowego Zespołu Staromiejskiego, obejmującego historycznie i ewolucyjnie wykształcone struktury funkcjonalno-przestrzenne, zachowania proporcji i cech historycznie ukształtowanych elementów zagospodarowania przestrzennego, zachowane pewnych wartości kompozycji urbanistycznej - ustalenie: przywrócenia zdegradowanych wartości architektonicznych i wartości kompozycji urbanistycznej, w tym odtworzenie historycznej struktury przestrzennej, w procesie rewitalizacji

	491/XLV/08Rady Miasta Jarosławia z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Jarosławiu pomiędzy ulicami Grunwaldzką, Sikorskiego, Słowackiego i Piekarską (Podka.2009.4.40, zm. Podka.2014.2565), **Uchwała Nr 639/LVII/2013Rady Miasta Jarosławia z dnia 28 października 2013 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Nr 1/12 obszaru w rejonie ul. Zamkowa, Podzamcze i Zwierzyniecka w Jarosławiu (Podka.2013.4062), **Uchwała Nr 182/XIX/07Rady Miasta Jarosławia z dnia 24 września 2007 r.** w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru "Zespołu Staromiejskiego" w Jarosławiu (Podka.2007.89.2005, zm. Podka.2012.1039, zm. Podka.2012.1039), **Uchwała Nr**	urbanistycznej obszaru, z różnym zakresem działań inwestycyjnych i budowlanych w poszczególnych wyznaczonych planem terenach, ustalenie zasad usytuowania i rozplanowania zespołów budowlanych, warunków ochrony i przebudowy istniejących oraz budowy nowych budynków, zasad zagospodarowania wnętrz architektonicznych, zasad zachowania obiektów małej architektury, zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, potrzeb kształtowania przestrzeni ogólnodostępnej, zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji, zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów infrastruktury technicznej. 10. Zagospodarowanie terenu na części Parku Kulturowego Zespołu Staromiejskiego - ustalenie: zasad ochrony i kształtowania środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, zasad wynikających z potrzeb kształtowania przestrzeni ogólnodostępnych, zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i systemów infrastruktury, wskaźników miejsc parkingowych.

	23/VI/2015 Rady Miasta Jarosławia z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie uchwalenia Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Nr 4/10 na części Parku Kulturowego Zespołu Staromiejskiego w Jarosławiu (Podka.2015.898).	
Program ograniczania niskiej emisji Miasta Jarosławia - PONE	**Uchwała Nr 104/XII/2015Rady Miasta Jarosławia z dnia 31 sierpnia 2015r.**	Celem przedmiotowego opracowania było określenie planu działań w zakresie obniżenia poziomu niskiej emisji spowodowanej spalaniem paliw w indywidualnych źródłach ciepła, którego realizacja przyczyni się do: • poprawy jakości powietrza, którym oddychają mieszkańcy miasta, poprzez obniżenie ponadnormatywnych poziomów stężeń zanieczyszczeń, • poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców Miasta Jarosławia, • uzyskania konkretnego, wyznaczonego w Programie ochrony powietrza, efektu ekologicznego dla Miasta Jarosławia, • rozwoju miasta i wzrostu zadowolenia mieszkańców, poprzez aktywizację lokalnych firm (więcej środków finansowych pozostanie w regionie), • spełniania obowiązków prawnych wynikających z zobowiązań, które Polska przyjęła na siebie wstępując do Unii Europejskiej. Opracowany Program ograniczenia niskiej emisji umożliwi: • zaplanowanie i zabezpieczenie środków dla działań na przyszłe lata, • uporządkowanie i klasyfikację działań prowadzonych w ramach Programu, • monitorowanie prowadzonych działań, • obliczenie efektu ekologicznego prowadzonych działań.

		Dodatkowo dzięki opracowaniu Programu, określone zostało potrzebne wsparcie finansowe dla realizacji zadań inwestycyjnych zaplanowanych w Programie. Stwierdzono, iż najbardziej optymalnymi przedsięwzięciami w realizacji przedmiotowego Programu są: wymiana nieekologicznego źródła ciepła na kocioł gazowy bądź elektryczny. Najmniej optymalnymi przedsięwzięciami pod kątem redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10 jest: montaż kolektorów słonecznych. **Bardzo duży stopień redukcji ww. zanieczyszczeń wykazują także nowoczesne kotły węglowe z automatycznym/okresowym załadunkiem paliwa oraz nowoczesne kotły na biomasę z automatycznym załadunkiem paliwa.** Opracowano projekt harmonogramu rzeczowo – finansowego w **wariancie realnym**, tzn. z realną liczbą inwestycji do przeprowadzenia w warunkach lokalnych, która wynosi **373**do końca **2022 roku**. Zaproponowano w nim wyminę wysoce emisyjnych kotłów węglowych na nowoczesne kotły węglowe oraz na biomasę, ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe, montaż pomp ciepła oraz kolektorów słonecznych. Efekt ekologiczny tych inwestycji to ponad **16 Mg** zanieczyszczeń pyłowych, zaś koszty przeprowadzenia działań to 7 863 925 zł. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż koszt redukcji 1 tony zanieczyszczeń to kwota ok. 500 000 zł, co potwierdza prawidłowe wykonanie obliczeń. **Wariant taki wybrano ponieważ na terenie Miasta Jarosławia nie istnieje miejska sieć ciepłownicza, a inwestycje będą polegały głównie na wymianie indywidualnych źródeł ogrzewania.** Zatem działanie wskazane w POP jakim jest podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej niemożliwe jest do przeprowadzenia więc należy przyjąć działania wskazane w harmonogramie, który uwzględnia również preferencje mieszkańców poznane podczas ankietyzacji.
Uchwała w sprawie uchwalenia wieloletniego	**Uchwała Nr 805/LXX/2014z dnia 18 sierpnia 2014 r.**	str. 8, 9, 10, 11, 17 • Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Miejskiej

programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2014-2019	**Rady Miasta Jarosławia**	Jarosław na lata 2014-2019 ustala strategię działania władz samorządowych w zakresie szeroko pojętej polityki mieszkaniowej, która winna tworzyć warunki do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej. • Na obszarach wskazanych do rewitalizacji jest zlokalizowanych wiele budynków mieszkaniowych, które z uwagi na zły stan techniczny wymagają kompleksowych działań remontowych. • Poprawa jakości zasobu mieszkaniowego stanowi bardzo istotny czynnik decydujący nierzadko o powodzeniu podjętych działań rewitalizacyjnych i pośrednio o trwałości jej efektów, a bez poprawy warunków mieszkaniowych, które w bezpośredni sposób oddziałują na mieszkańców zdegradowanych obszarów i ich poziom życia, osiągnięcie założonych celów działań rewitalizacyjnych może w wielu przypadkach okazać się trudne lub wręcz niemożliwe. **Brak działań z zakresu mieszkalnictwa sprzyja procesom negatywnej selekcji mieszkańców, która hamuje pozytywne efekty działań rewitalizacyjnych.**
Raport z realizacji „Aktualizacji programu ochrony środowiska lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020”	**Uchwała nr 171/XVIII/2015Rady Miasta Jarosławia z dnia 10 grudnia 2015 r.** w sprawie przyjęcia raportu z realizacji „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020” za okres od 1 stycznia 2013r. do 31 grudnia 2014r.	Celem raportu była ocena realizacji wykonanych, bądź zaniechanych zadań zapisanych w Aktualizacji Programu ochrony środowiska na lata 2013- 2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020. Ocena ta ma służyć sformułowaniu wniosków niezbędnych do aktualizacji ww. dokumentu. Aktualizacja Programu ochrony środowiska na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017 -2020 została przyjęta Uchwałą Rady Miasta Nr 645/LVII/2013 z dnia 28 października 2013 roku. Program jest dokumentem planowania strategicznego, wyrażającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu gminy miejskiej i określającym wynikające z niej działania. Tak ujęty Program będzie wykorzystywany jako główny instrument strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska, podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania kontraktów z innymi jednostkami

		administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi, przesłanka konstruowania budżetu gminy, płaszczyzna koordynacji i układ odniesienia dla innych podmiotów polityki ekologicznej, podstawa do ubiegania się o fundusze celowe. Cele i działania proponowane w Programie ochrony środowiska posłużą do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa miasta, które służyć będą poprawie stanu środowiska przyrodniczego. Realizacja celów wytyczonych w programie powinna spowodować polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie gminy. Program ochrony środowiska przedstawia aktualny stan środowiska, określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy tego stanu, umożliwia koordynację decyzji administracyjnych oraz wybór decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje. Sam program nie jest dokumentem stanowiącym, ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko. Należy jednak oczekiwać, że poszczególne jego wytyczne i postanowienia będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Zakłada się, że kształtowanie polityki ekologicznej w mieście będzie miało charakter procesu ciągłego, z jednoczesnym zastosowaniem metody programowania —kroczącego, polegającej na cyklicznym weryfikowaniu perspektywicznych celów w przekrojach etapowych i wydłużaniu horyzontu czasowego Programu w jego kolejnych edycjach. Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska jest realizowana na wszystkich szczeblach administracji: - co 4 lata wykonywana jest ocena skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych mierników, - co 2 lata wykonywana jest ocena realizacji

		wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, - ocena realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska wykonywana jest przez organy inspekcji ochrony środowiska. Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu jest wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrują zaawansowanie realizacji Programu w skali rocznej i umożliwiają dokonywanie niezbędnych korekt na bieżąco. Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska powinny obejmować określenie stopnia wykonania działań: - określenie stopnia realizacji przyjętych celów; - ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem; - analizę przyczyn rozbieżności. W kolejnych rozdziałach przedstawione zostały w sposób syntetyczny informacje na temat realizacji celów zawartych w Programie Ochrony Środowiska Miasta Jarosławia. Raport obejmuje analizę zrealizowanych zadań oraz poniesionych nakładów finansowych. Przy sporządzeniu dokumentu wykorzystano dane instytucji posiadających bazy danych zagregowane do poziomu gminnego, m.in. Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego, Powiatu Jarosławskiego, a także Urzędu Miasta Jarosławia, Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu Sp. z o.o. i Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Jarosławiu Sp. z o.o.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

III. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

III. 1. Delimitacja – diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru kryzysowego i rewitalizacji Jarosławia

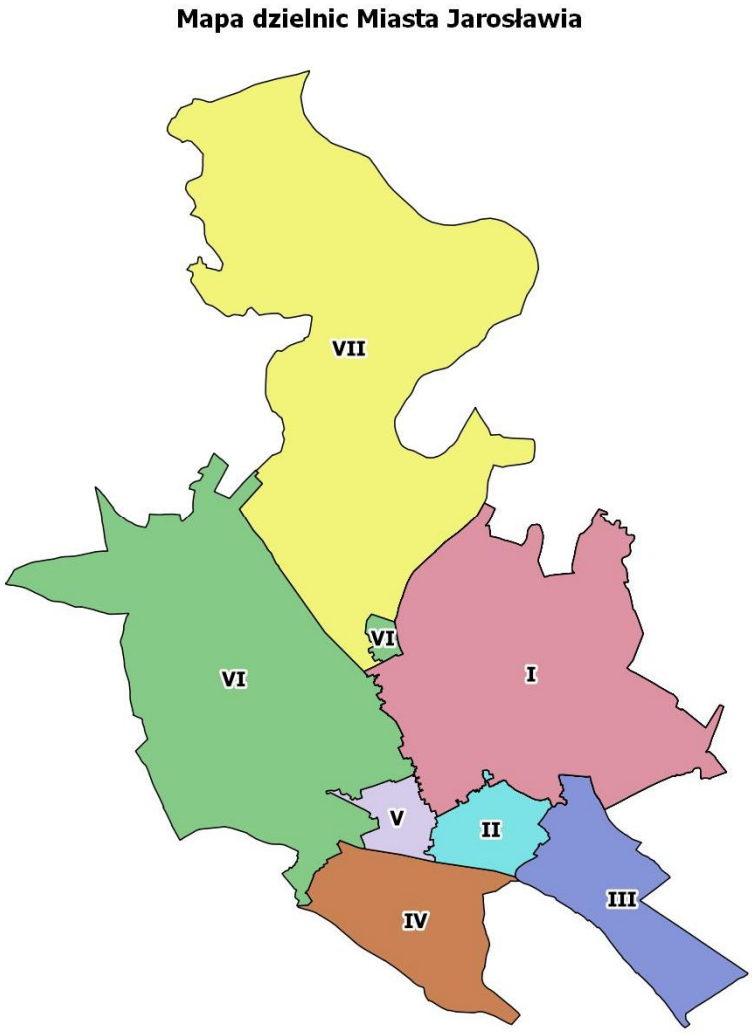
Metodologia delimitacji

Obszar rewitalizacji, w którym prowadzone będą działania wynikające z Programu Rewitalizacji, charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk oraz posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego Gminy Miejskiej Jarosław. Został wyodrębniony z obszaru zdegradowanego określonego na podstawie diagnozy sporządzonej na potrzeby zidentyfikowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy.

Analiza prowadzona była na obszarze Gminy Miejskiej Jarosław przy zastosowaniu podziału na siedem jednostek/dzielnic, uzgodnionych na podstawie **Uchwały NR 193/XX/2016 Rady Miasta Jarosławia z dnia 25 stycznia 2016 r. w sprawie utworzenia dzielnic na terenie miasta Jarosławia**.

Wskazany podział prezentuje mapka stanowiąca załącznik do wskazanej uchwały.

Mapa 1. Dzielnice miasta Jarosławia.

Źródło: opracowanie własne na podstawiehttp://geoportal.jaroslaw.pl/.

Całkowita powierzchnia miasta Jarosławia wynosi 3 461 ha. Podzielone jest ono administracyjnie na siedem dzielnic:

- **Dzielnica I** – o powierzchni 752 ha. Obejmuje swym zasięgiem całą dzielnicę Staromiejską wraz z Rynkiem i przyległymi ulicami. Na jej obszarze znajduje się osiedle z budownictwem wysokim, osiedle domów jednorodzinnych i obszar po prawej stronie Sanu - Garbarze, w większej części z zabudową zagrodową typu wiejskiego.
- **Dzielnica II** – o powierzchni 88 ha. Położona w śródmieściu, należy do najgęściej zaludnionych rejonów miasta, co wynika z lokalizacji w tym rejonie kilku osiedli mieszkalnych z budownictwem wysokim. Ponadto w skład dzielnicy wchodzi przedwojenne osiedle domów jednorodzinnych i zespół bloków mieszkalnych. Jest to typowa dzielnica mieszkalna, w której koncentrują się głównie handel i usługi.

- **Dzielnica III** - o powierzchni 226 ha. Położona w południowo-wschodniej części miasta, silnie uprzemysłowiony obszar. Pomimo dużego uprzemysłowienia, dzielnica należy do obszarów o wysokiej gęstości zamieszkania, co wynika z faktu zlokalizowania w niej osiedli mieszkaniowych z intensywną zabudową wysoką.
- **Dzielnica IV** – o powierzchni 234 ha. Obejmuje osiedle domów jednorodzinnych. Jest to dzielnica mieszkalna, w granicach której występuje również przemysł, handel i usługi.
- **Dzielnica V** - o powierzchni 57 ha. Poza funkcją mieszkaniową pełni rolę śródmiejskiej dzielnicy handlowo-usługowej i administracyjnej. Na jej obszarze funkcjonuje wiele jednostek administracyjnych, w tym Starostwo Powiatowe. Na terenie dzielnicy zlokalizowany jest najstarszy cmentarz - "Stary".
- **Dzielnica VI** - o powierzchni 887 ha. Położona w zachodniej części miasta, ma bardzo zróżnicowany charakter. Na jej obszarze znajdują się tereny rolnicze z zabudową zagrodową oraz budynki mieszkalne i osiedla domów jednorodzinnych.
- **Dzielnica VII** - o powierzchni 1217 ha. Położona po północnej stronie miasta. Jest to podmiejska dzielnica o charakterze rolniczym, posiada w większości zabudowę charakterystyczną dla obszarów wiejskich.

Tabela 2. Powierzchnia oraz liczba mieszkańców dzielnic miasta Jarosławia.

DZIELNICA	POWIERZCHNIA (ha)	LICZBA MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	752	6 946
Dzielnica II	88	6 700
Dzielnica III	226	4 412
Dzielnica IV	234	3 613
Dzielnica V	57	4 541
Dzielnica VI	887	9 059
Dzielnica VII	1 217	2 397
SUMA	3 461	37 668

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

W celu dokonania delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto metodę polegającą na obliczaniu wskaźników dla poszczególnych jednostek urbanistycznych pozwalających na analizę i porównanie negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach takich jak: sfera społeczna, gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna oraz techniczna.

Początkiem prac było zebranie i przyporządkowanie do poszczególnych jednostek urbanistycznych obiektywnych i weryfikowalnych danych opisujących negatywne zjawiska w każdej ze sfer oraz przeliczeniu ich na wartości porównywalnych wskaźników, co pokazuje Tabela 3.

Tabela 3. Zastosowane wskaźniki do delimitacji Jarosławia we wskazanych podsystemach (społecznym, gospodarczym, technicznym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym).

Zjawiska	Dane	Wskaźnik
Społeczne	1. liczba osób pobierających zasiłki z MOPS w 2015 r.	1. liczba osób pobierających zasiłki w 2015 r. na 1000 mieszkańców
	2. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w 2015 r.	2. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w 2015 r. na 1000 mieszkańców
	3. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2015 r.	3. liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2015 r. na 1000 mieszkańców
	4. liczba dzieci korzystających z dożywiania w 2015 r.	4. liczba dzieci korzystających z dożywiania w 2015 r. na 1000 mieszkańców
	5. liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w 2015 r.	5. liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w 2015 r. na 1000 mieszkańców
	6. frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r.	6. frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r.
	7. frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.	7. frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.
	8. liczba organizacji pozarządowych w 2015 r.	8. liczba organizacji pozarządowych w 2015 r. na 10 000 mieszkańców
	9. liczba przestępstw i wykroczeń w 2015 r.	9. liczba przestępstw i wykroczeń w 2015 r. na 1000 mieszkańców
	10. liczba wydanych niebieskich kart w 2015 r.	10. liczba wydanych niebieskich kart w 2015 r. na 1000 mieszkańców
Gospodarcze	liczba osób bezrobotnych w 2015 r.	liczba osób bezrobotnych w 2015 r. na 1000 mieszkańców w 2015 r.
Techniczne	liczba budynków przeznaczonych do remontu w 2015 r.	% budynków przeznaczonych do remontu w 2015 r.
Środowiskowe	1. liczba budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w 2015 r.	1. % budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w 2015 r.
	2. liczba budynków posiadających piece węglowe w 2015 r.	2. % budynków posiadających piece węglowe w 2015 r.
Przestrzenno-funkcjonalne	liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji w 2015 r.	odsetek zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Dane zbierano po punktach adresowych, przeliczano je i przyporządkowywano do jednostek, a następnie prezentowano na mapie.

W pierwszym etapie diagnozy zebrano i przeanalizowano dane dotyczące degradacji w sferze społecznej, zagregowano je w poszczególnych dzielnicach, a następnie wskazano te dzielnice, w której kumulują się zjawiska kryzysowe w tej sferze.

W drugim etapie przeanalizowano wskaźniki w pozostałych sferach – gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, a następnie zbadano stopień koncentracji negatywnych zjawisk we wszystkich tych sferach i wytypowano te dzielnice, w których jest ona największa.

Na podstawie powyższych wskaźników dokonano analizy kryzysowości wskazanych jednostek przestrzennych na terenie Gminy Miejskiej Jarosław.

Poniżej zaprezentowano analizę kryzysowości w poszczególnych jednostkach/dzielnicach z wykorzystaniem wybranych danych.

Sytuacja kryzysowa w obszarze społecznym

Sytuację kryzysową w obszarze społecznym zobrazowano za pomocą syntetycznych wskaźników: pomocy społecznej, poziomu kapitału społecznego, a także wskaźników: przestępczości i zadłużenia mieszkańców.

1. Czynniki społeczne

Sytuację kryzysową w obszarze społecznym zobrazowano za pomocą syntetycznych wskaźników pomocy społecznej. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczona na 1 000 mieszkańców mówi o skali tego zjawiska i obrazuje sytuację materialno- bytową ludności.

Składają się na niego następujące wskaźniki cząstkowe:

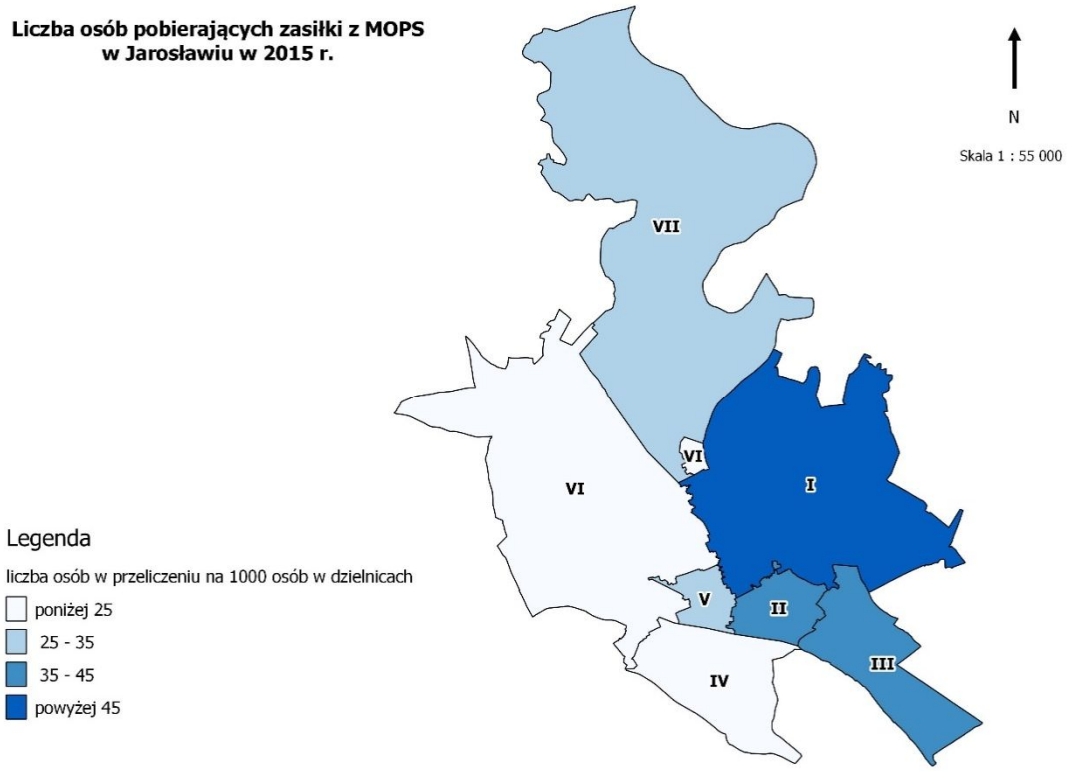
a. **Liczba osób pobierających zasiłki z MOPS w 2015 r. na 1 000 mieszkańców.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 36,37. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 64,93, Dzielnicy II – 41,34 oraz Dzielnicy III – 41,02.

Tabela 4. Rozkład wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.

DZIELNICA	LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI Z MOPS W 2015 R.	LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI Z MOPS W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	451	64,93
Dzielnica II	277	41,34
Dzielnica III	181	41,02
Dzielnica IV	78	21,59
Dzielnica V	136	29,95
Dzielnica VI	180	19,87
Dzielnica VII	67	27,95
Gmina	1370	36,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 2. Liczba osób pobierających zasiłki z MOPS w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

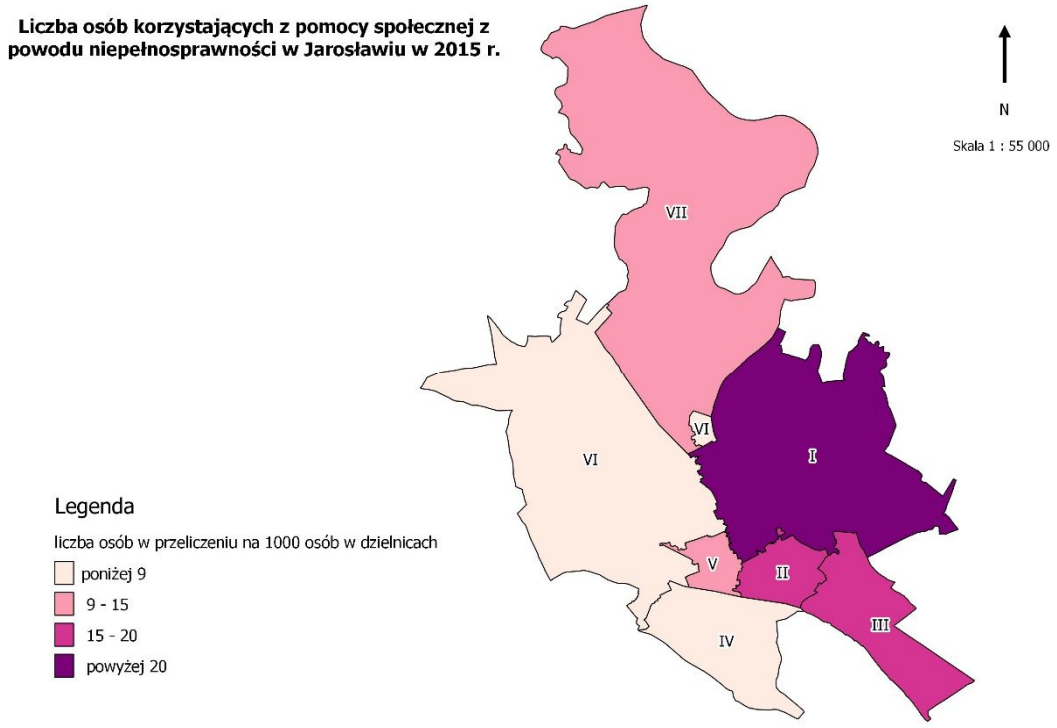
b. **Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w 2015 r. na 1 000 mieszkańców.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 14,39. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I - 25,05, Dzielnicy II – 16,12 oraz Dzielnicy III – 16,09.

Tabela 5. Rozkład wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Jarosławiu 2015 r. na 1000 mieszkańców.

DZIELNICA	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W 2015 R.	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	174	25,05
Dzielnica II	108	16,12
Dzielnica III	71	16,09
Dzielnica IV	30	8,30
Dzielnica V	63	13,87
Dzielnica VI	74	8,17
Dzielnica VII	22	9,18
Gmina	542	14,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 3. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawnością w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

c. **Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2015 r. na 1 000 mieszkańców.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 0,98. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I - 2,30 oraz Dzielnicy II – 1,19.

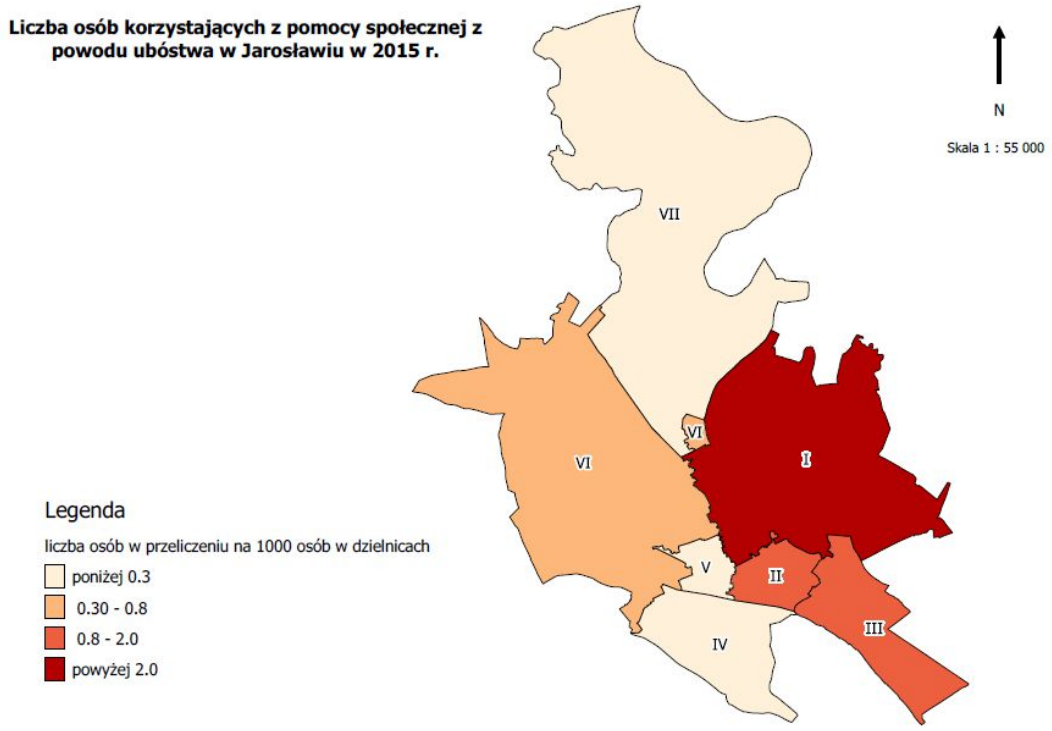
Tabela 6. Rozkład wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Jarosławiu 2015 r.

DZIELNICA	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU UBÓSTWA W 2015 R.	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z POWODU UBÓSTWA W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	16	2,30
Dzielnica II	8	1,19
Dzielnica III	4	0,91
Dzielnica IV	1	0,28
Dzielnica V	1	0,22
Dzielnica VI	7	0,77
Dzielnica VII	0	0,00
Gmina	37	0,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Rozkład tego wskaźnika przedstawiono również na mapie nr 4.

Mapa 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

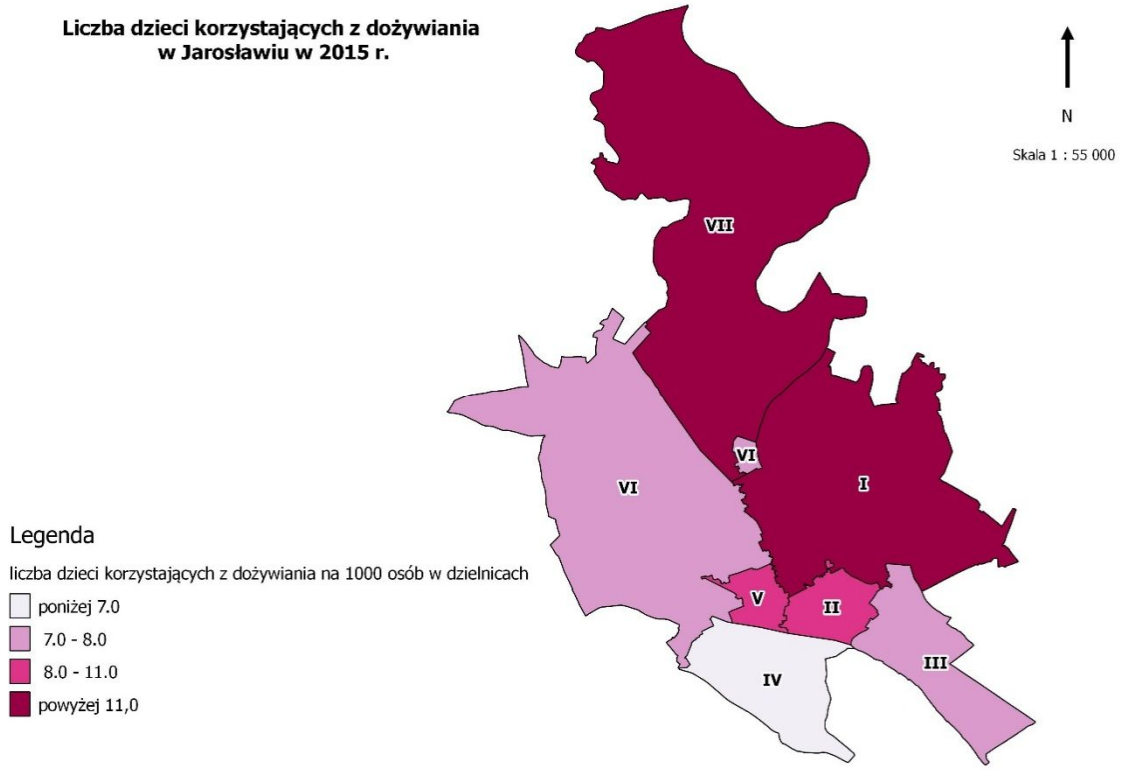
d. **Liczba dzieci korzystających z dożywiania w 2015 r. na 1 000 mieszkańców.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 11,04. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 18,86 oraz Dzielnicy VII – 20,03.

Tabela 6 – Rozkład wskaźnika – liczba dzieci korzystających z dożywiania w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.

DZIELNICA	LICZBA DZIECI KORZYSTAJĄCYCH Z DOŻYWIANIA W 2015 R.	LICZBA DZIECI KORZYSTAJĄCYCH Z DOŻYWIANIA W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	131	18,86
Dzielnica II	64	9,55
Dzielnica III	37	8,39
Dzielnica IV	24	6,64
Dzielnica V	42	9,25
Dzielnica VI	70	7,73
Dzielnica VII	48	20,03
Gmina	416	11,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 5.Liczba dzieci korzystających z dożywiania w Jarosławiu w 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

2. Sytuacja materialna mieszkańców

W celu zobrazowania sytuacji materialnej mieszkańców Jarosławia, przeanalizowano **poziom zadłużenia mieszkańców z tytułu nieuiszczania opłat eksploatacyjnych**. Do analiz wykorzystano wskaźnik prezentujący liczbę gospodarstw domowych zalegających z czynszem na 1 000 mieszkańców. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 13,27. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 33,26, Dzielnicy II – 18,96 oraz Dzielnicy V – 22,68.

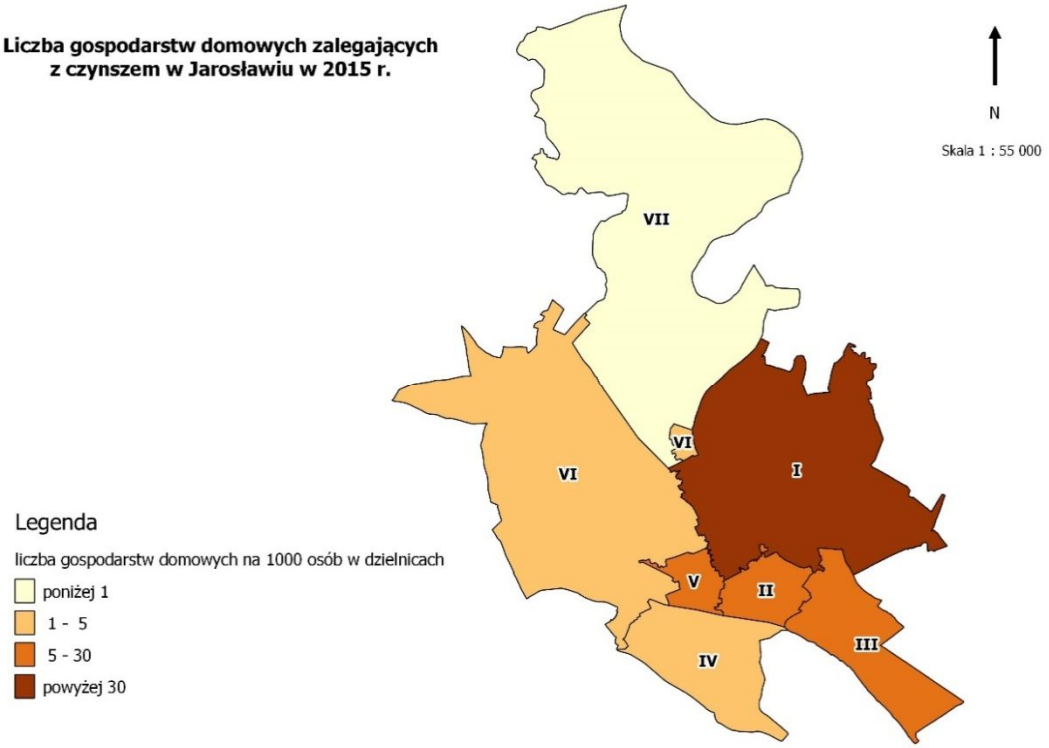
Tabela 7. Rozkład wskaźnika - liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.

DZIELNICA	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH ZALEGAJĄCYCH Z CZYNSZEM W 2015 R.	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH ZALEGAJĄCYCH Z CZYNSZEM W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	231	33,26
Dzielnica II	127	18,96
Dzielnica III	23	5,21
Dzielnica IV	6	1,66
Dzielnica V	103	22,68
Dzielnica VI	10	1,10
Dzielnica VII	0	0,00
Gmina	500	13,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Poziom zadłużenia mieszkańców poszczególnych dzielnic z tytułu nieuiszczania opłat eksploatacyjnych zobrazowano na mapie 6.

Mapa 6.Liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

3. Aktywność mieszkańców

Aktywność społeczności lokalnej może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w ich otoczeniu. Jednym z przejawów aktywności mieszkańców jest uczestnictwo w życiu publicznym. Niska aktywność mieszkańców sprzyja rozluźnieniu wewnętrznych więzi społecznych i brak poczucia wspólnoty lokalnej, co doprowadza do marginalizowania grup społecznych w gorszym położeniu i wykluczaniu ich z nurtu życia społecznego gminy.

Ze względu na cele diagnozy (wytypowanie obszarów zdegradowanych wymagających rewitalizacji) istotne jest wskazanie dzielnicy o najniższych wartościach omawianego wskaźnika, w celu pobudzenia aktywności mieszkańców na etapie wdrażania programu rewitalizacji.

W celu zbadania poziomu kapitału społecznego w mieście, a co za tym idzie aktywności społecznej mieszkańców, wzięto pod uwagę następujące wskaźniki:

a. **Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich w 2015 r.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika poniżej wartości dla

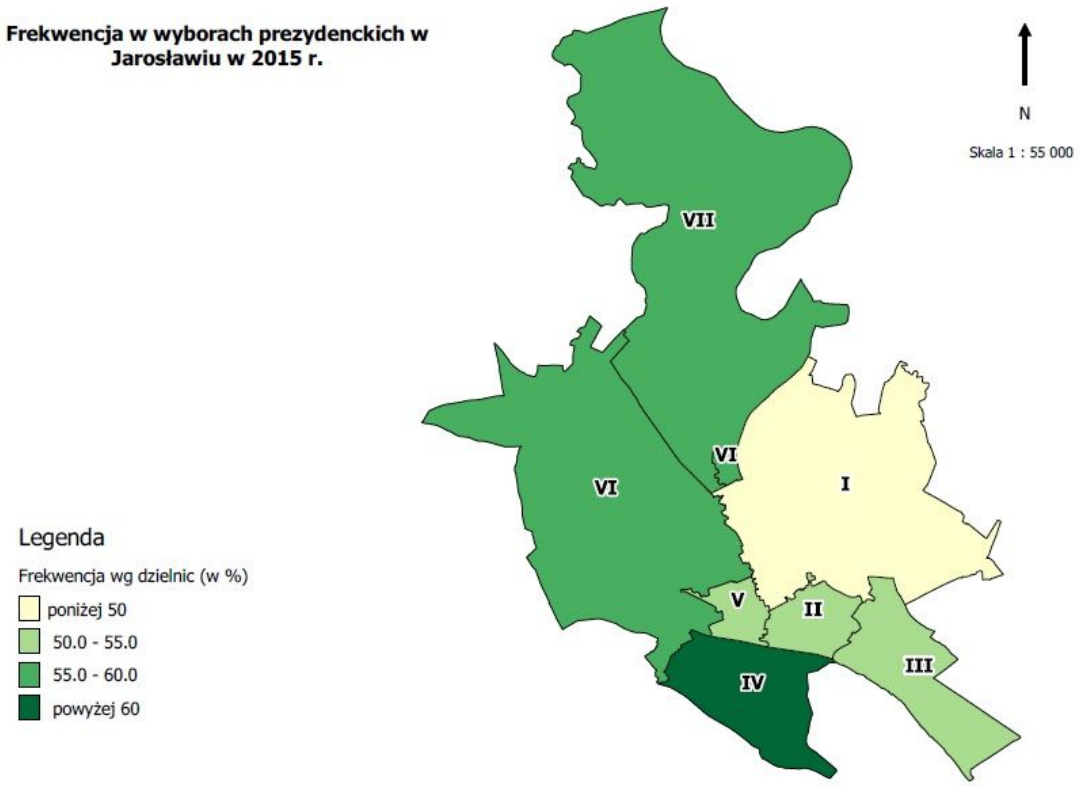
gminy, która wynosi 54,85. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 49,77, Dzielnicy II – 52,41 oraz Dzielnicy III – 54,40 oraz Dzielnicy V – 52,30.

Tabela 8. Rozkład wskaźnika - frekwencja w wyborach prezydenckich w Jarosławiu w 2015 r.

DZIELNICA	FREKWENCJA W WYBORACH PREZYDENCKICH W 2015 R.
Dzielnica I	49,77
Dzielnica II	52,41
Dzielnica III	54,40
Dzielnica IV	60,94
Dzielnica V	52,30
Dzielnica VI	55,63
Dzielnica VII	58,46
Gmina	54,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 7. Frekwencja w wyborach prezydenckich w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

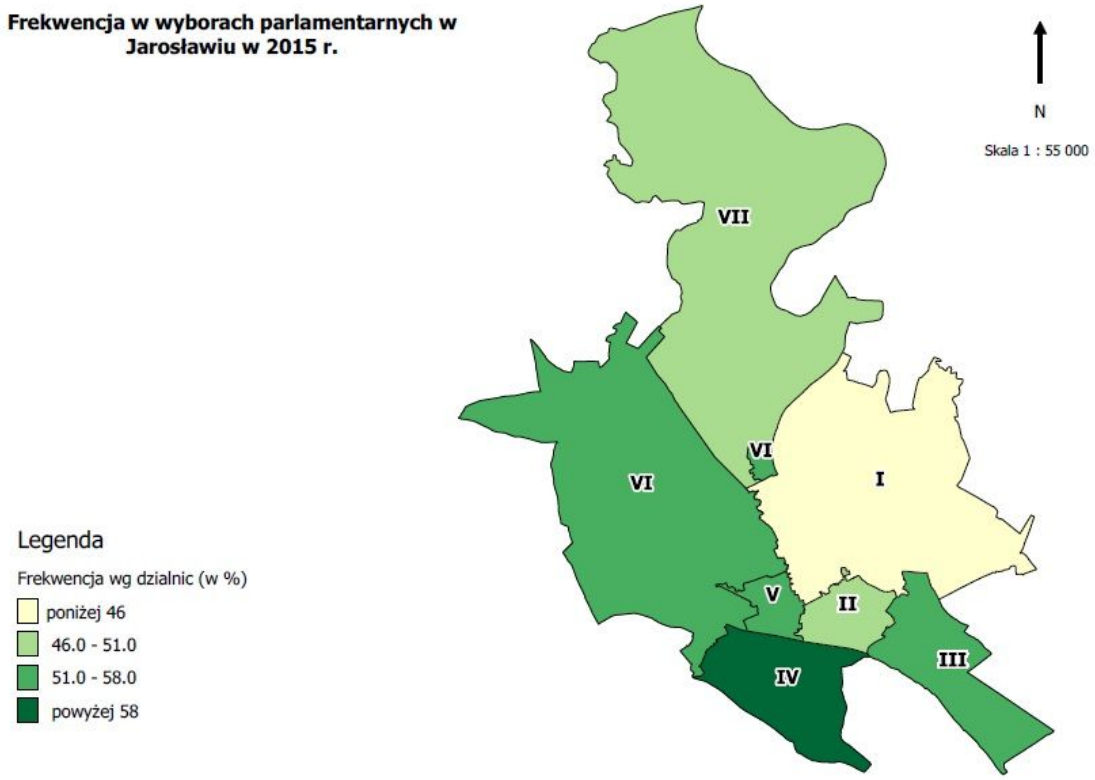
b. **Frekwencja wyborcza w wyborach parlamentarnych w 2015 r.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika poniżej wartości dla gminy, która wynosi 50,09. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 45,73, Dzielnicy II – 49,73 oraz Dzielnicy VII – 50,06.

Tabela 9. Rozkład wskaźnika - frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.

DZIELNICA	FREKWENCJA W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2015 R.
Dzielnica I	45,73
Dzielnica II	49,73
Dzielnica III	51,45
Dzielnica IV	58,56
Dzielnica V	51,39
Dzielnica VI	51,12
Dzielnica VII	50,06
Gmina	50,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 8. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

c. **Liczba organizacji pozarządowych w 2015 r.na 10 000 mieszkańców.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika poniżej wartości dla gminy, która wynosi 32. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy II – 28, Dzielnicy III – 20, Dzielnicy IV – 17, Dzielnicy VI – 18 oraz Dzielnicy VII – 8.

Tabela 10. Rozkład wskaźnika - liczba organizacji pozarządowych w 2015 r. na 10 000 mieszkańców

DZIELNICA	LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W 2015 R.	LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W 2015 R. NA 10 000 MIESZKAŃCÓW W 2015 R.
Dzielnica I	45	65
Dzielnica II	19	28
Dzielnica III	9	20
Dzielnica IV	6	17
Dzielnica V	24	53
Dzielnica VI	16	18
Dzielnica VII	2	8
Gmina	121	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

4. Czynnik bezpieczeństwa

Przestępczość stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza w przestrzeni miejskiej, stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym żyjemy, pracujemy i spędzamy czas.

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, wykorzystano dwa wskaźniki:

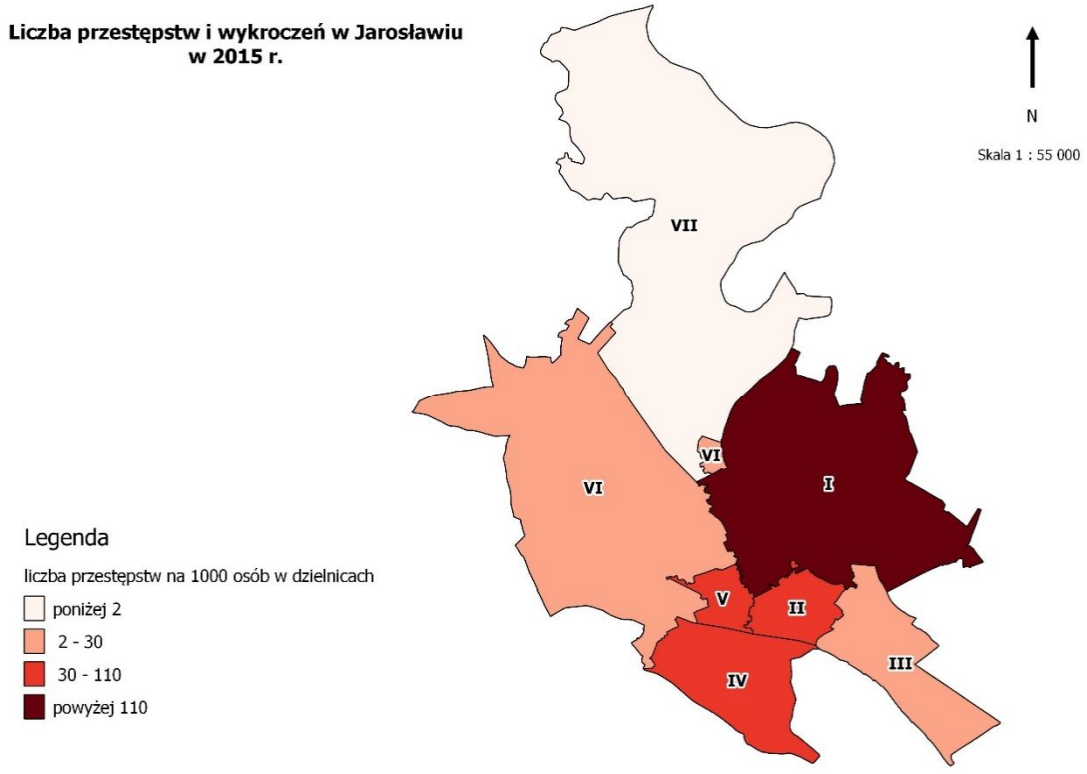
a. **liczba przestępstw i wykroczeń w 2015 r. na 1 000 mieszkańców**. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 58,27. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 158,94 oraz Dzielnicy IV – 102,68.

Tabela 11. Rozkład wskaźnika - liczba przestępstw i wykroczeń w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców

DZIELNICA	LICZBA PRZESTĘPSTW I WYKROCZEŃ W 2015 R.	LICZBA PRZESTĘPSTW I WYKROCZEŃ W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	1104	158,94
Dzielnica II	304	45,37
Dzielnica III	63	14,28
Dzielnica IV	371	102,68
Dzielnica V	160	35,23
Dzielnica VI	187	20,64
Dzielnica VII	6	2,50
Gmina	2195	58,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 9. Liczba przestępstw i wykroczeń w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

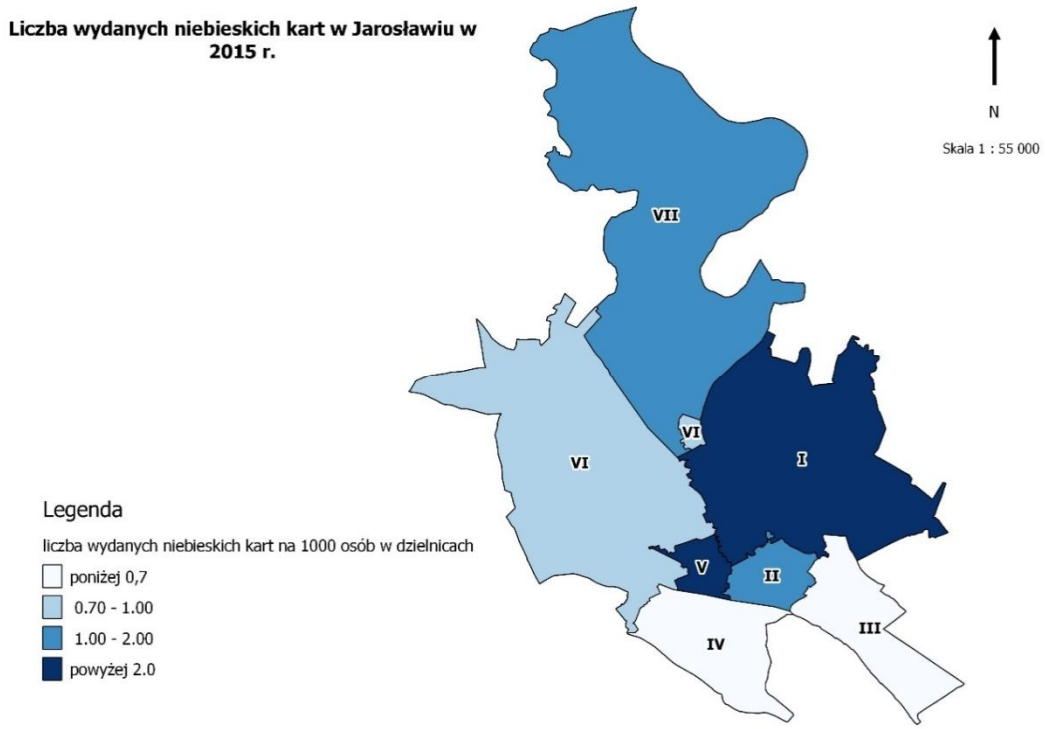
b. **liczba wydanych niebieskich kart w 2015 r. na 1 000 mieszkańców**. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 1,45. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 2,45 oraz Dzielnicy V – 2,64.

Tabela 12. Rozkład wskaźnika - liczba wydanych niebieskich kart w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.

DZIELNICA	LICZBA WYDANYCH NIEBIESKICH KART W 2015 R.	LICZBA WYDANYCH NIEBIESKICH KART W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	231	2,45
Dzielnica II	127	1,19
Dzielnica III	23	0,68
Dzielnica IV	6	0,55
Dzielnica V	103	2,64
Dzielnica VI	10	0,99
Dzielnica VII	0	1,25
Gmina	54	1,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 10. Liczba wydanych niebieskich kart w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Analiza powyższych wskaźników jednoznacznie wskazuje na Dzielnicę I, jako na tę, w której zjawiska kryzysowe w sferze społecznej są największe (Tabela poniżej).

Tabela 13. Zjawiska kryzysowe w podsystemie społecznym w dzielnicach miasta Jarosławia.

Dzielnica	Liczba osób pobierających zasiłki w 2015 r. na 1000 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w 2015 r. na 1000 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w 2015 r. na 1000 mieszkańców	Liczba dzieci korzystających z dożywiania w 2015 r. na 1000 mieszkańców	Liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w 2015 r. na 1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 r.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.	Liczba organizacji pozarządowych w 2015 r. na 10 000 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń w 2015 r. na 1000 mieszkańców	Liczba wydanych niebieskich kart w 2015 r. na 1000 mieszkańców
I	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**	NIE	**TAK**	**TAK**
II	**TAK**	**TAK**	**TAK**	NIE	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**	NIE	NIE
III	**TAK**	**TAK**	NIE	NIE	NIE	**TAK**	NIE	**TAK**	NIE	NIE
IV	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**TAK**	**TAK**	NIE
V	NIE	NIE	NIE	NIE	**TAK**	**TAK**	NIE	NIE	NIE	**TAK**
VI	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	**TAK**	NIE	NIE
VII	NIE	NIE	NIE	**TAK**	NIE	NIE	**TAK**	**TAK**	NIE	NIE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Oprócz zjawisk kryzysowych występujących w podsystemie społecznym, analizie poddano również podobszary: gospodarczy, techniczny, funkcjonalno-przestrzenny oraz środowiskowy.

Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej

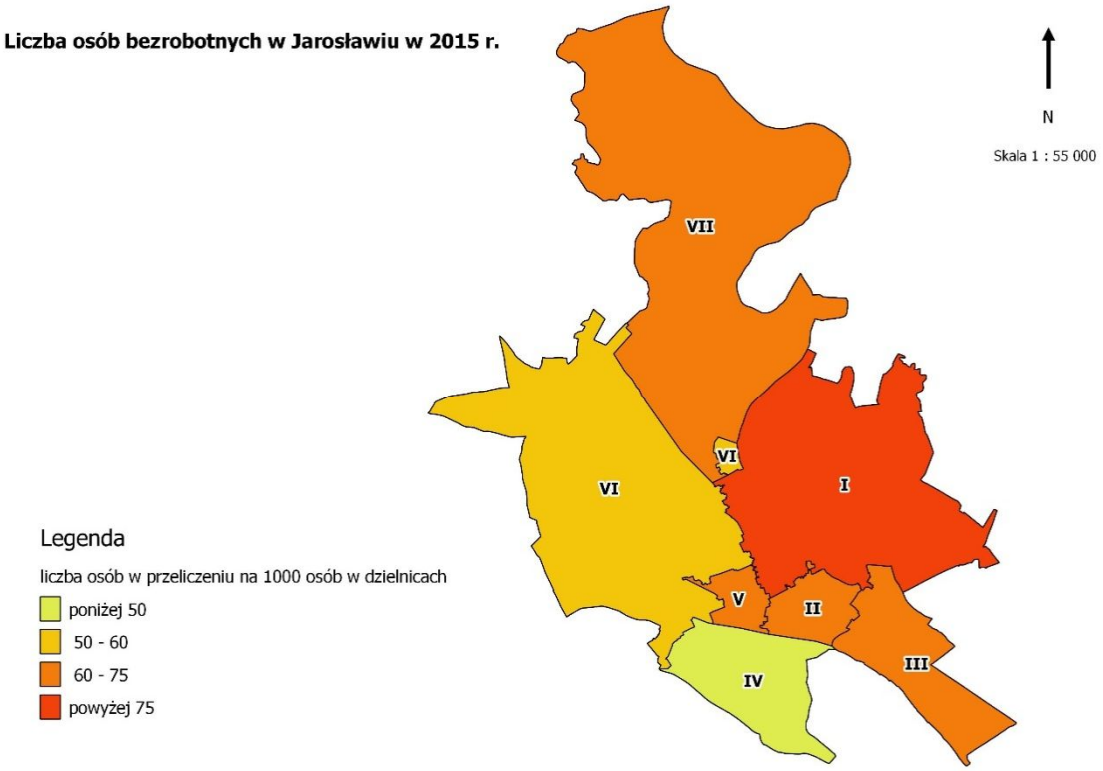
W obszarze gospodarczym sytuację kryzysową zobrazowano za pomocą wskaźnika bezrobocia, oznaczającego **liczbę osób bezrobotnych w 2015 r. na 1 000 mieszkańców**. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 64,88. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku: Dzielnicy I – 80,48 oraz Dzielnicy II – 74,03.

Tabela 14. Rozkład wskaźnika - liczba osób bezrobotnych w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców

DZIELNICA	LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W 2015 R.	LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W 2015 R. NA 1000 MIESZKAŃCÓW
Dzielnica I	559	80,48
Dzielnica II	496	74,03
Dzielnica III	285	64,60
Dzielnica IV	172	47,61
Dzielnica V	293	64,52
Dzielnica VI	491	54,20
Dzielnica VII	148	61,74
Gmina	2444	64,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 11. Liczba osób bezrobotnych w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej

Spośród czynników kryzysowych w sferze technicznej, rozumianych przede wszystkim, jako degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkalnym oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, wzięto pod uwagę wskaźnik obrazujący **procentowy udział budynków przeznaczonych do remontu w danej dzielnicy w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM**. Wskaźnik procentowy udział budynków przeznaczonych do remontu w danej dzielnicy został przygotowany zgodnie z zapisami ustawy, jako wskaźnik obrazujący skalę potrzeb i obciążeń remontowych w poszczególnych obszarach (jednostkach referencyjnych). Wzięto w nim pod uwagę wszystkie budynki będące w administracji PGKiM Jarosław, wymagające remontu, bez względu na rozmiar potrzeb, zakres potrzebnych prac i pilność interwencji. W trakcie wdrażania programu planuje się dopiero wskazanie hierarchii i harmonogramu prac remontowych, w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych poświęconych temu zagadnieniu.

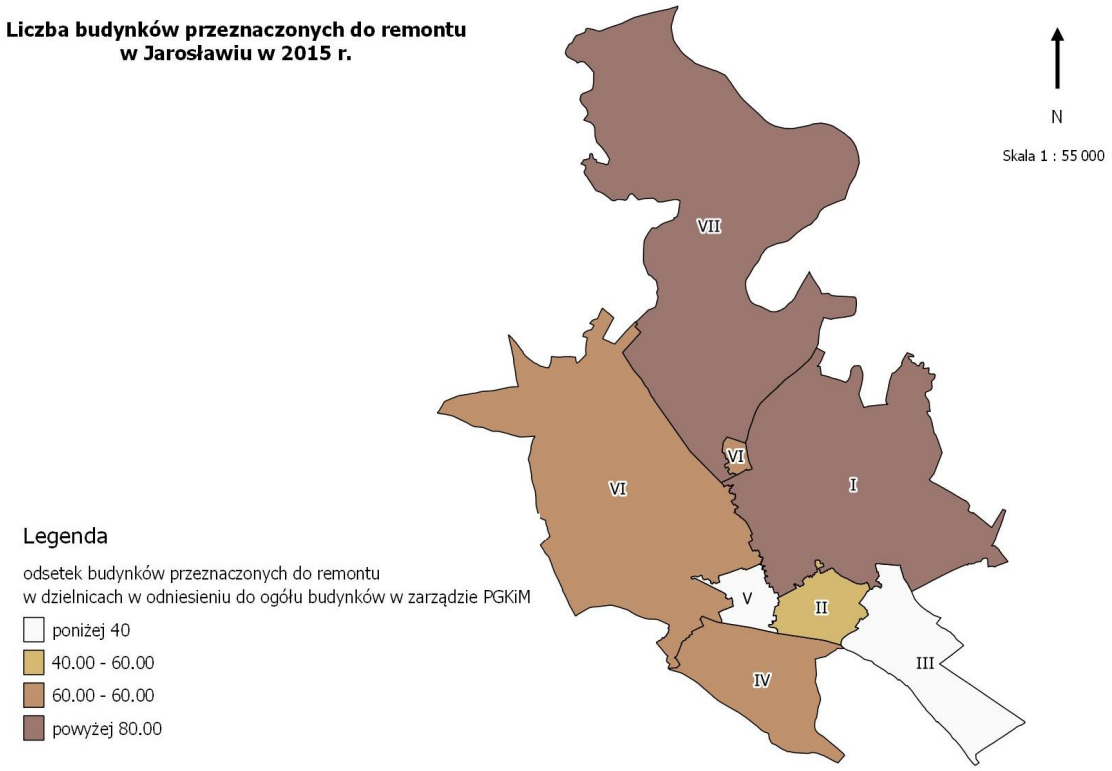
Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostce charakteryzującej się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 64,89, czyli w Dzielnicy I – 84,78, w Dzielnicy IV – 75,00 oraz w Dzielnicy VII – 100,00.

Tabela 15. Rozkład wskaźnika - odsetek budynków wymagających remontu w Jarosławiu w 2015 r. w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM.

DZIELNICA	LICZBA BUDYNKÓW W ZARZĄDZIE PGKiM	LICZBA BUDYNKÓW KOMUNALNYCH PRZEZNACZONYCH DO REMONTU W 2015 R.	ODSETEK BUDYNKÓW KOMUNALNYCH PRZEZNACZONYCH DO REMONTU W 2015 R. W ODNIESIENIU DO BUDYNKÓW W ZARZĄDZIE PGKiM
Dzielnica I	92	78	84,78
Dzielnica II	39	18	46,15
Dzielnica III	8	3	37,50
Dzielnica IV	4	3	75,00
Dzielnica V	36	14	38,89
Dzielnica VI	8	5	62,50
Dzielnica VII	1	1	100,00
Gmina	188	122	64,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 12. Odsetek budynków przeznaczonych do remontu w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej

Przez miasto Jarosław, na odcinku 5 km, przepływa rzeka San, będąca głównym źródłem zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną. Wody rzeki San, zarówno poniżej miasta jak i powyżej, zaliczane są generalnie do III klasy czystości, co oznacza, iż charakteryzują się zadowalającym stopniem jakości, umożliwiającym jej spożycie po uprzednim wysokosprawnym uzdatnieniu chemicznym i fizycznym. Biegnący przez Jarosław odcinek Sanu, objęty jest ochroną w ramach programu Natura 2000, stanowiąc specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej pn.: „Rzeka San". Obejmuje on odcinek cechujący się występowaniem naturalnych brzegów i słabo przekształconym korytem rzecznym, będący siedliskiem cennych gatunków ryb. Obszar ten przebiega przez tereny Dzielnicy I.

Rzeka San jest również odbiorcą ścieków komunalnych, m.in. z obszaru miasta Jarosławia.82,4% mieszkańców Jarosławia ma podłączenie do kanalizacji. Brak jest natomiast kompleksowych danych na niższym poziomie agregacji, np. dla dzielnic. Najgorsza sytuacja w tej kwestii występuje w Dzielnicy VII. Jeżeli chodzi o Dzielnicę I, problemy w kontekście gospodarki

wodno-ściekowej panują w rejonie następujących ulic: Garbarze, Boczna Garbarze, Sanowa oraz Boczna Sanowa. Są to tereny położone przy granicy miasta, które od pozostałej części dzieli rzeka San. Ze względu na ich położenie budowa sieci kanalizacji sanitarnej w tym rejonie jest technicznie bardzo utrudniona.

W ramach czynności diagnostycznych w sferze środowiskowej, przeanalizowano kwestie związane z istniejącą infrastrukturą komunalną i jej potencjalnym negatywnym wpływem na środowisko. Koncentracja budynków, w których system grzewczy oparty jest o tradycyjne piece na paliwo stałe stanowi wyraźne zagrożenie w postaci tzw. niskiej emisji wynikającej ze spalania niskoenergetycznego węgla oraz odpadów komunalnych, natomiast występowanie w konstrukcji dachów elementów z azbestu jest szkodliwe dla zdrowia ludzi.

Wskazując zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej, przyjęto dwa wskaźniki: „odsetek budynków komunalnych posiadających piece węglowe w 2015 r." oraz „odsetek budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w 2015 r." Jak wskazuje ustawa o rewitalizacji przygotowując diagnozę delimitacyjną brano pod uwagę dostępny zakres informacji. W zakresie liczby budynków ogrzewanych piecami węglowymi, pozyskanie dokładnych danych możliwe było jedynie w odniesieniu do budynków komunalnych. W przypadku wskaźnika dotyczącego budynków, zawierających elementy z wyrobów azbestowych, odniesiono je do danych o liczbie budynków ogółem, pozyskanych z Urzędu Miasta Jarosławia.

Do analizy wzięto następujące wskaźniki:

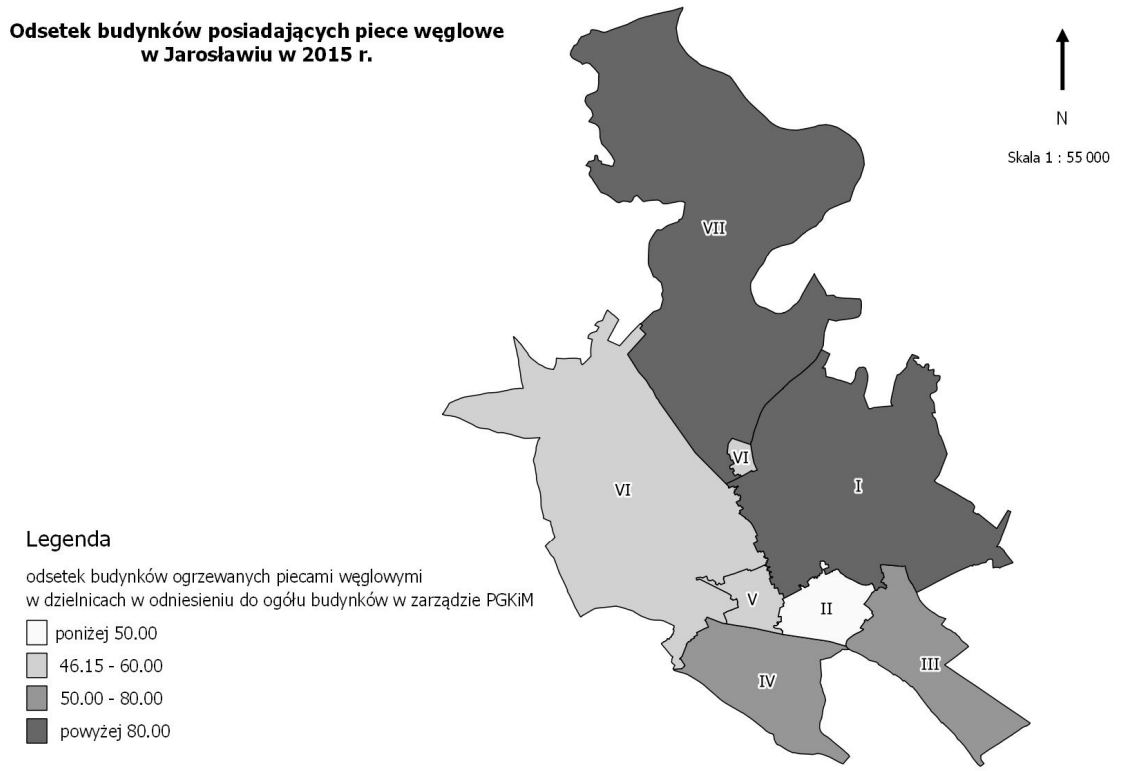
a. **Odsetek budynków komunalnych posiadających piece węglowe w 2015 r. w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM.** Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostce charakteryzującej się poziomem tego wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 68,62, czyli w Dzielnicy I – 85,87, Dzielnicy III – 75,00, Dzielnicy IV – 75,00 oraz Dzielnicy VII – 100,00.

Tabela 16. Rozkład wskaźnika - odsetek budynków posiadających piece węglowe w Jarosławiu w 2015 r.w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM.

DZIELNICA	LICZBA BUDYNKÓW W ZARZĄDZIE PGKiM	LICZBA BUDYNKÓW POSIADAJĄCYCH PIECE WĘGLOWE W 2015 R.	ODSETEK BUDYNKÓW POSIADAJĄCYCH PIECE WĘGLOWE W 2015 R. W ODNIESIENIU DO BUDYNKÓW W ZARZĄDZIEPGKiM
Dzielnica I	92	79	85,87
Dzielnica II	39	18	46,15
Dzielnica III	8	6	75,00
Dzielnica IV	4	3	75,00
Dzielnica V	36	18	50,00
Dzielnica VI	8	4	50,00
Dzielnica VII	1	1	100,00
Gmina	188	129	68,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 13. Odsetek budynków posiadających piece węglowe w Jarosławiu w 2015 r.w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

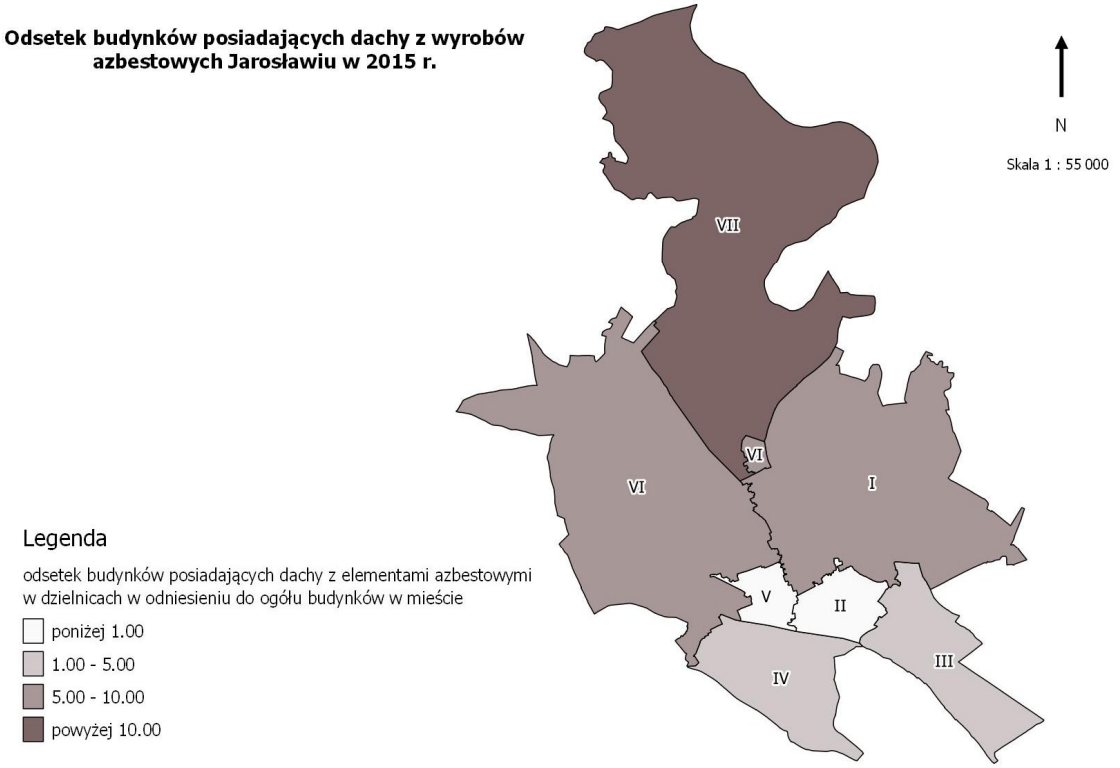
b. **Odsetek budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w 2015 r. w odniesieniu do liczby budynków ogółem**. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostce charakteryzującej się poziomem wskaźnika powyżej wartości dla gminy, która wynosi 5,42, czyli w Dzielnicy VI – 7,41 oraz w Dzielnicy VII – 11,53.

Tabela 17. Rozkład wskaźnika – odsetek budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w Jarosławiu w 2015 r.w odniesieniu do liczby budynków ogółem.

DZIELNICA	LICZBA BUDYNKÓW OGÓŁEM	LICZBA BUDYNKÓW POSIADAJĄCYCH DACHY Z WYROBÓW AZBESTOWYCH W 2015 R.	ODSETEK BUDYNKÓW POSIADAJĄCYCH DACHY Z WYROBÓW AZBESTOWYCH W 2015 R. W ODNIESIENIU DO LICZBY BUDYNKÓW OGÓŁEM
Dzielnica I	1625	85	5,23
Dzielnica II	375	3	0,80
Dzielnica III	241	6	2,49
Dzielnica IV	1031	27	2,62
Dzielnica V	200	1	0,50
Dzielnica VI	1134	84	7,41
Dzielnica VII	711	82	11,53
Gmina	5317	288	5,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 14. Odsetek budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w Jarosławiu w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji w zakresie czynników kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizować można takie zjawiska, jak: niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

Na potrzeby niniejszej analizy wzięto pod uwagę dane określające dostęp do infrastruktury społecznej, w tym do obiektów: kultury, szkolnictwa, opieki przedszkolnej, sportu i rekreacji oraz pozostałych jednostek wykorzystywanych na cele społeczne. Liczbę powyższych obiektów przeliczono na 10 000 mieszkańców w dzielnicach. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostkach charakteryzujących się poziomem tego wskaźnika poniżej wartości dla gminy, która wynosi 13,01, czyli w Dzielnicy II – 8,96, Dzielnicy IV – 8,30, Dzielnicy V – 8,81 oraz w Dzielnicy VI – 11,04.

Obiekty infrastruktury społecznej odgrywają istotną rolę w życiu mieszkańców. Zaspokajają one ważne potrzeby, m.in.:. dostępu do edukacji, kultury, czy sportu. Ubogacają życie mieszkańców, dając możliwość twórczego, czy aktywnego wykorzystania wolnego czasu. Ważne więc jest, aby obiektów tych było na tyle dużo, by dostęp do nich był łatwy i szybki. Analiza wskaźników dotyczących tych obiektów mówi, że w wielu dzielnicach występuje niedobór, a nawet zupełny brak niektórych typów obiektów.

Tabela 18. Rozkład wskaźnika – liczba obiektów wykorzystywanych na cele społeczne w Jarosławiu na 10 000 mieszkańców.

DZIELNICA	LICZBA OBIEKTÓW WYKORZYSTYWANYCH NA CELE SPOŁECZNE W JAROSŁAWIU	LICZBA OBIEKTÓW WYKORZYSTYWANYCH NA CELE SPOŁECZNE W JAROSŁAWIU NA 10 000 MIESZKAŃCÓW
1	11	15,84
2	6	8,96
3	10	22,67
4	3	8,30
5	4	8,81
6	10	11,04
7	5	20,86
Razem	49	13,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Analizie poddano również wskaźnik obrazujący **procentowy udział zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w danej dzielnicy w odniesieniu do wszystkich zabytków z tej ewidencji w mieście**. Natężenie sytuacji kryzysowej występuje w jednostce charakteryzującej się najwyższym poziomem wskaźnika, czyli w Dzielnicy I, w której przyjmuje on wartość 36,93.

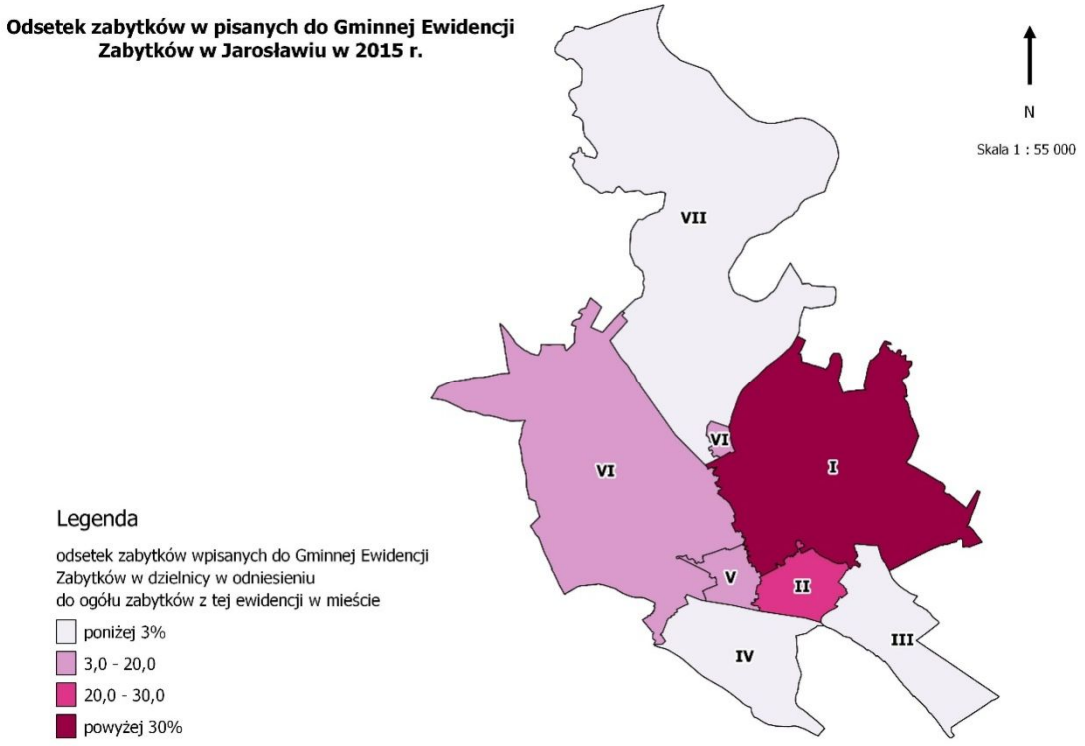
Obszar Dzielnicy I, który charakteryzuje wysoki wskaźnik procentowego udziału zabytków wpisanych do GEZ jest obszarem, którego dostosowanie do funkcji społecznych i gospodarczych wspólnie z występowaniem problemów w tych sferach rodzi większe bariery oraz koszty. Dla obszaru centralnego, który ma tendencje wyludniania się również ze względu na jakość tkanki zabytkowej oraz koszty ewentualnych remontów wskaźnik ten obrazuje istotę koncentracji wysiłków i finansów na ożywienie obszaru i przywrócenie mu funkcji mieszkalnej i gospodarczej, która powoduje, że obszar będzie żył a nie pozostanie kosztownym i wymierającym skansenem na terenie miasta. Z informacji uzyskanych z Urzędu Miasta Jarosławia wynika, że 12 obiektów zabytkowych, znajdujących się w Dzielnicy I, wymaga natychmiastowej interwencji ratującej tkankę zabytkową, ze względu na bardzo zły stan techniczny. Na pilne remonty czeka kolejnych kilkanaście.

Tabela 19. Rozkład wskaźnika - odsetek zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Jarosławia (stan na 2015 r.).

DZIELNICA	LICZBA ZABYTKÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW (STAN NA 2015 R.)	ODSETEK ZABYTKÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW (STAN NA 2015 R.)
Dzielnica I	147	36,93
Dzielnica II	105	26,38
Dzielnica III	9	2,26
Dzielnica IV	7	1,76
Dzielnica V	65	16,33
Dzielnica VI	57	14,32
Dzielnica VII	8	2,01
GMINA	398	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Mapa 15. Odsetek zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w Jarosławiu (stan na 2015 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Obszar zdegradowany

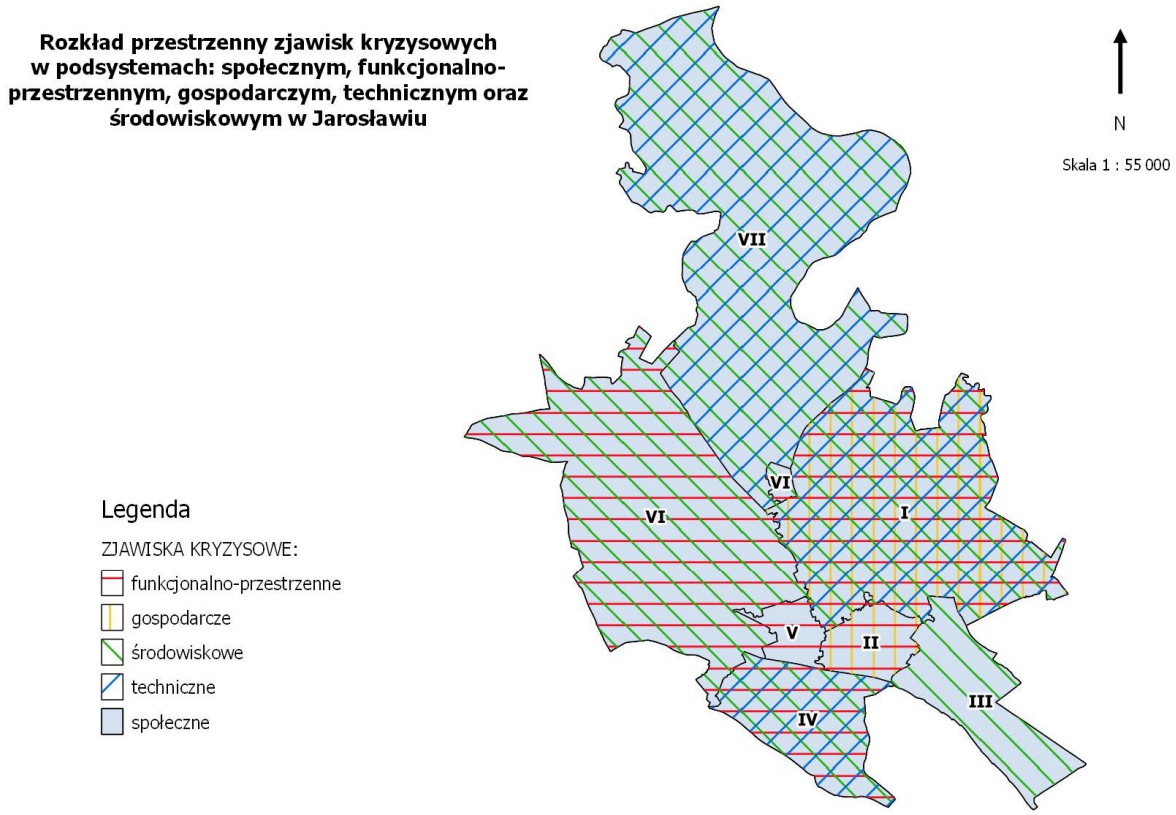
Analiza powyższych wskaźników wskazuje, że największa koncentracja negatywnych zjawisk kryzysowych występuje w Dzielnicy I. To jej granice wyznaczają granice obszaru zdegradowanego.

Tabela 20. Zjawiska kryzysowe we wszystkich podsystemach w poszczególnych dzielnicach miasta Jarosławia.

DZIELNICA	ZJAWISKA				
	SPOŁECZNE	GOSPODARCZE	TECHNICZNE	FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE	ŚRODOWISKOWE
Dzielnica I	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**	**TAK**
Dzielnica II	**TAK**	**TAK**	NIE	**TAK**	NIE
Dzielnica III	**TAK**	NIE	NIE	NIE	**TAK**
Dzielnica IV	**TAK**	NIE	**TAK**	**TAK**	**TAK**
Dzielnica V	**TAK**	NIE	NIE	**TAK**	NIE
Dzielnica VI	**TAK**	NIE	NIE	**TAK**	**TAK**
Dzielnica VII	**TAK**	NIE	**TAK**	NIE	**TAK**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

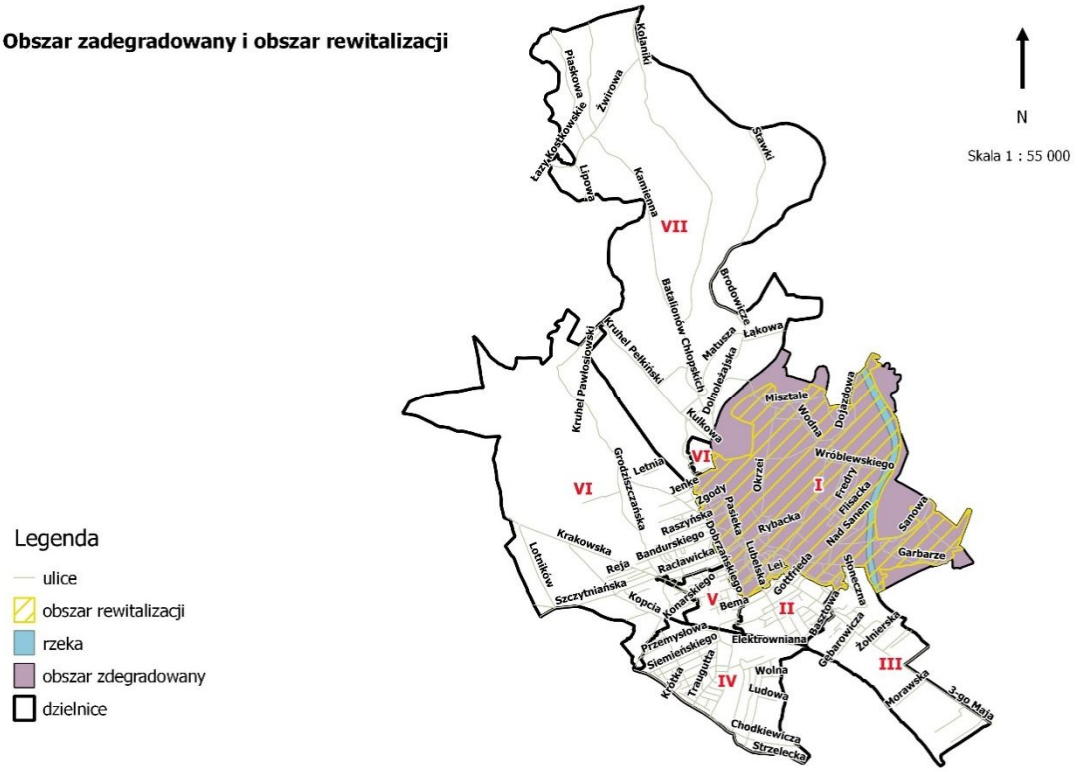
Mapa 16. Rozkład przestrzenny zjawisk kryzysowych w podsystemach: społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, gospodarczym, technicznym oraz środowiskowym w Jarosławiu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

IV. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji

Mapa 17. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Jarosławiu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Proponowany obszar rewitalizacji znajduje się w Dzielnicy I. Obejmuje on swym zasięgiem całą dzielnicę Staromiejską wraz z Rynkiem i przyległymi ulicami, tj.: Asnyka, Benedyktyńska, Blichowa, Boczna Garbarze, Boczna Okrzei, Boczna Sanowa, Brama Pełkińska, Broniewskiego, Cerkiewna, Chopina, Cygańska Góra, Długosza, Dojazdowa, Farna, Fili, Flisacka, Fredry, Garbarze, Grodzka, Grunwaldzka, Harlendera, Jana Sobieskiego, Jarowa, Jasna, Jezuicka, Kasztelańska, Kielara, Klasztorna, Konopnickiej, Kopystyńskiego, Kraszewskiego, Lubelska, Ludkiewicza, Mały Rynek, Michalovska, Plac Mickiewicza, Miłosza, Misztale, Mochnackiego, Na Blichu, Nad Sanem, Ogrodowa, Okrzei, Opolska, Ordynacka, Ormiańska, Ostrogskich, Panieńska, Pasieka, Pełkińska, Podgórze, Podzamcze, Polna, Przygrodzie, Przyrynek, Puzon ps. "Baśka", Rybacka, Rynek, Sandomierska, Sanowa, Sąsiedzka, Społeczna, Spytka z Jarosławia, Starosanowa, Strzeleckiego, Świętego Ducha, Świętojańska, Tarnowskiego, Tatarska, Trybunalska, Ujejskiego, Ustronie, Wąska, Węgierska, Wiśniowa, Wodna, Wróblewskiego, Zamkowa, Zduńska, Zgody, Zielona, Zwierzyniec, Zwierzyniecka.

Na jego obszarze znajduje się osiedle z budownictwem wysokim, osiedle domów jednorodzinnych i obszar po prawej stronie Sanu - Garbarze, w większej części z zabudową zagrodową typu wiejskiego.

Ponieważ obszar zdegradowany, czyli obszar całej Dzielnicy I stanowi 22% powierzchni gminy, obszar rewitalizacji musiał zostać pomniejszony, aby spełniać ustawowe wymagania – maksymalnie 20%. Do obszaru rewitalizacji nie zostały więc zakwalifikowane tereny niezabudowane, wykorzystywane rolniczo, leżące w północnej, wschodniej i południowo-wschodniej części dzielnicy.

Proponowany obszar rewitalizacji ma powierzchnię 6,21 km^2, w związku z czym stanowi niecałe 18% (17,94%) powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 6946 mieszkańców, co stanowi 18% ogólnej liczby mieszkańców.

Mapa 18. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Jarosławiu - przybliżenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Opisany powyżej obszar rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z Wytycznymi Ministra. Ponadto spełnia minimalne wartości referencyjne określone przez IZ RPO w Instrukcji Przygotowania Programów Rewitalizacji w Zakresie Wsparcia RPO WP na lata 2014-2020 charakteryzując się minimum 4 z (…) wymienionych wskaźników (maksymalnie po 1 z każdej kategorii), dla której wartości oszacowane dla tego obszaru są mniej korzystne niż wartości referencyjne dla województwa

podkarpackiego. Zestawienie wartości referencyjnych z wartościami oszacowanymi w obszarze rewitalizacji w trakcie przeprowadzania diagnozy Gminy Miejskiej Jarosław i diagnozy uszczegółowionej obszaru rewitalizacji znajduje się w tabeli21.

Tabela 21. Wykaz wartości referencyjnych dla obszaru rewitalizacji.

L.p.	Nazwa wskaźnika	Wartość referencyjna / średnia	Wartość wskaźnika dla obszarów rewitalizacji	Wartość wskaźnika w obszarze rewitalizacji	Źródło danych	Uzasadnienie wyboru wskaźnika
Kategoria: demografia						
1.	**Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania**	**0,07** (2014 r.)	*Wartość poniżej wartości referencyjnej.*	-0,0169 (2014 r.)	Dane administracyjne Gminy Miejskiej Jarosław	Spadek liczby mieszkańców stanowi duży problem społeczny. Na wyznaczonym obszarze towarzyszą mu ponadto postępujący proces starzenia się społeczeństwa (odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest zdecydowanie wyższy od średniej wojewódzkiej oraz powiatu jarosławskiego). W latach 2010-2016 liczba mieszkańców dzielnicy spadła o 396 osób (-5,4%), a 15,5% mieszkańców Dzielnicy I stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym.
Kategoria: rynek pracy						
2.	**Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania**	**10,2%** (2014 r.)	*Wartość powyżej wartości referencyjnej.*	12,5% (2014 r.)	Dane z Powiatowego Urzędu Pracy oraz dane administracyjne Gminy Miejskiej Jarosław	Udział liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym obrazuje zarówno sytuację społeczną jak i gospodarczą na terenie rewitalizacji. Bezrobocie może wynikać ze słabej kondycji lokalnej gospodarki, małej liczby miejsc pracy jak również biernej postawy osób bezrobotnych, nawyku korzystania z pomocy społecznej. Poprawa tego wskaźnika wymaga kompleksowego działania w celu

						zwiększenia liczby miejsc pracy, wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej obszaru rewitalizacji jak i aktywizującego społeczeństwo. Takie działania zaplanowane zostały w programie rewitalizacji.
Kategoria: pomoc społeczna						
3.	**Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania**	**6,1** (2014 r.)	*Wartość powyżej wartości referencyjnej.*	6,67 (2014 r.)	Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dane administracyjne Gminy Miejskiej Jarosław	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczona na 100 mieszkańców mówi o skali tego zjawiska i obrazuje sytuację materialno-bytową ludności. Korzystanie z pomocy społecznej oprócz sytuacji losowych i przejściowych jest bardzo często wynikiem utrwalenia się niekorzystnych postaw życiowych, wynikających z postępującej degradacji ekonomicznej i społecznej, skutkujących wykluczeniem społecznym i koniecznością korzystania z pomocy społecznej. Aby zapobiegać takiemu zjawisku lub je przynajmniej ograniczać należy podjąć kompleksowe działania aktywizacyjne, uświadamiające i integracyjne. Działania takie zaplanowano w programie rewitalizacji.
Kategoria: podmioty gospodarcze						
4.	**Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na**	**10,6** (2014 r.)	*Wartość poniżej wartości referencyjnej.*	8,34 (2014 r.)	Dane administracyjne Gminy Miejskiej Jarosław	Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON informuje o stanie podmiotów wpisanych do tego rejestru. Pomimo systemu

	100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania – obszar miejski					zachęt(podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec) na obszarze miasta obserwowalne są niepokojące tendencje. W badaniu społecznym mieszkańcy Dzielnicy I podkreślali brak wystarczającej liczby inwestorów, gotowych lokować kapitał w obszarze rewitalizacji (87,1% wskazań) oraz słabo rozwinięty sektor usług w tym obszarze miasta (51,6% wskazań). Jednocześnie relatywnie wysoki odsetek podmiotów gospodarczych z sekcji M- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (5,8%), mogący świadczyć o wysokim potencjale innowacyjności gospodarki pozwala założyć, że przy podjęciu odpowiednich zadań sytuacja w obszarze rewitalizacji może znacząco się poprawić.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

V. Diagnoza uszczegółowiona obszaru rewitalizacji

Pełna diagnoza wyznaczająca obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji znajduje się w rozdziale III. Poniżej przedstawiono diagnozę obszaru rewitalizacji obejmującą sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno – funkcjonalną oraz techniczną. Jest ona diagnozą pogłębioną obszaru rewitalizacji w odniesieniu do obszaru całej Gminy Miejskiej Jarosław mającą na celu ukazanie obszaru rewitalizacji (zidentyfikowanego w rozdziale III i zatwierdzonego w partycypacyjny sposób) na tle obszaru gminy. Jest to zgodne i dostosowane do zapisów wytycznych w załączniku: Cechy i elementy programów rewitalizacji w rozdziale 3 pkt. 2, (tj. sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno– funkcjonalnej oraz technicznej).Przedstawiona w niniejszym rozdziale diagnoza ma szczególne znaczenie dla właściwego określenia potrzeb oraz przygotowania celów, kierunków i projektów rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu w celu podjęcia wyprzedzających działań, co pozwoli na wyprowadzenie obszaru z kryzysu.

Analiza negatywnych zjawisk i czynników w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji z odniesieniem do całej gminy miejskiej

Według danych Urzędu Miasta Jarosławia, na koniec października 2016 r. miasto Jarosław zamieszkiwało 37 395 osób. W analizowanym okresie obserwowalny jest ciągły spadek liczby mieszkańców – w stosunku do roku bazowego (2010) ich liczba zmniejszyła się o 1658 osób (spadek o 4,2%). Zmianom liczby ludności towarzyszą ponadto negatywne tendencje w zakresie struktury społeczności, a mianowicie postępujący proces starzenia się społeczeństwa – od 2010 roku systematycznie wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (60/65+ lat); z 12,4% ogółu ludności do 16,6%. Jednocześnie, zachodząca na terenie miasta Jarosławia, dynamika zmian w strukturze ludności, dotycząca odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym (20,4%) jest zdecydowanie wyższa od średniej wojewódzkiej (wzrost o 14,7% w stosunku do 2010 roku) oraz powiatu jarosławskiego (wzrost o 14,2% w stosunku do 2010 roku). Tendencje obserwowalne na obszarze całego miasta Jarosławia, właściwe są także dla większości jego dzielnic, w tym Dzielnicy I, w ramach której wyznaczony został obszar rewitalizacji. W latach 2010-2016 liczba mieszkańców dzielnicy spadła o 396 osób (-5,4%). Dzielnicę zamieszkuje obecnie 6 904 mieszkańców, z czego 15,5% stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym.

Pogłębiający się ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji oraz postępujące starzenie się społeczeństwa sprzyjają nawarstwianiu się problemów społecznych, prowadzących w konsekwencji

do pogłębiającego się wykluczenia społecznego oraz spadku aktywności lokalnej mieszkańców. Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) w Jarosławiu, w 2015 roku z pomocy społecznej korzystało 1395 osób, co stanowiło 3,7% wszystkich mieszkańców. Jednocześnie w latach 2010-2015 obserwowalny jest wzrost liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej – w stosunku do roku bazowego (2010) wynosił on – 7,2% (wzrost o 94 osoby). Pogłębiona analiza, obserwowalnych na obszarze rewitalizacji, negatywnych zjawisk w sferze społecznej obejmuje przede wszystkim dane dotyczące problemów z zakresu pomocy społecznej (w tym głównie ubóstwa i niepełnosprawności), a także poziomu kapitału społecznego i wskaźników przestępczości i zadłużenia mieszkańców. Poszczególne zjawiska omawiane są w kolejnych podrozdziałach diagnozy.

Ubóstwo oraz inne istotne problemy społeczne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji

Ubóstwo, rozumiane jako stan, w którym jednostce brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, jest zjawiskiem powodującym dysfunkcję społeczną oraz dezorganizację życia jednostki w społeczności. Skalę ubóstwa i ogniska jego występowania zdiagnozować można poprzez dokonanie analizy (w tym analizy przestrzennej) świadczeń, jakie na mocy przepisów prawa otrzymują osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej.

Według danych MOPS w Jarosławiu, ubóstwo nie jest jednym z podstawowych powodów korzystania z pomocy społecznej. W 2015 roku z pomocy społecznej z tego powodu korzystało zaledwie 40 osób (2,9% wszystkich korzystających z pomocy społecznej).

Pomimo niskiego poziomu ubóstwa w całym mieście, dostrzegalna jest jego koncentracja w Dzielnicy I miasta, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji. Według danych MOPS w Jarosławiu z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w tym obszarze miasta korzystają więcej niż 2 osoby na 1 000 mieszkańców. W samym obszarze rewitalizacji z pomocy społecznej tego typu korzystało 16 z 37 osób zarejestrowanych w MOPS (43,2% ogółu).

Istotnym wskaźnikiem, obrazującym skalę zjawiska ubóstwa, jest także liczba osób, którym MOPS w Jarosławiu przyznaje zasiłki stałe oraz okresowe. Według danych ośrodka, w 2015 roku największą liczbę zasiłków na terenie całego miasta pobierały właśnie osoby zamieszkujące Dzielnicę I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, gdzie zasiłki otrzymywało 65 osób na 1 000 mieszkańców. Wartość ta była znacznie wyższa niż w przypadku pozostałych rejonów miasta, wśród których najwyższą liczbę osób pobierających zasiłki na 1 000 mieszkańców odnotowano w Dzielnicy II

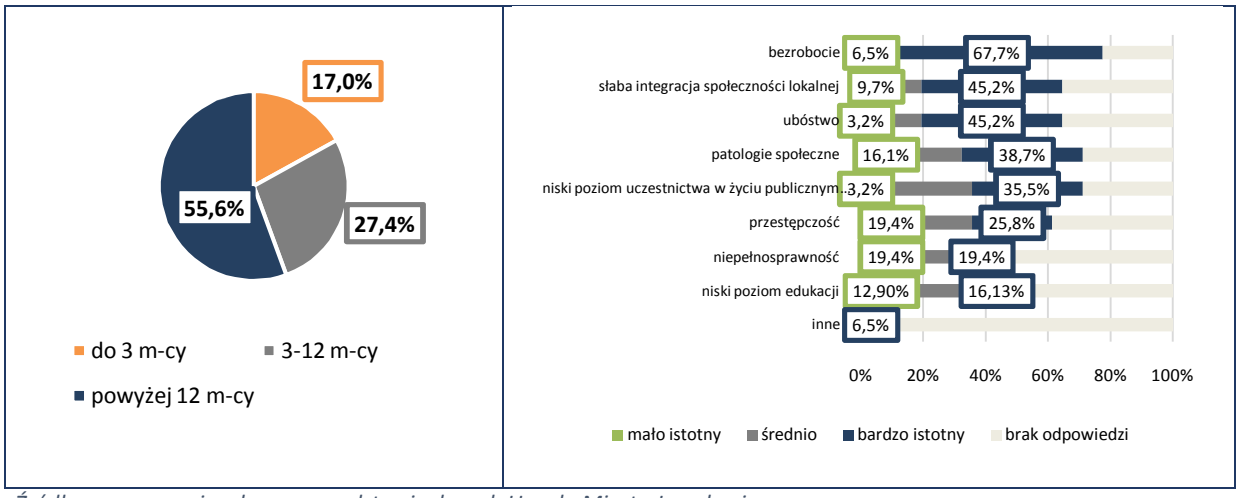
i III (43 osoby/1 000 mieszkańców). W samym obszarze rewitalizacji zameldowanych było aż 451 osób z 1370 pobierających zasiłki w 2015 roku (32,9% ogółu).

Potwierdzeniem trafności zdiagnozowanych ognisk ubóstwa na obszarze rewitalizacji jest duża korelacja, jaka występuje między pobieraniem zasiłków a miejscem zamieszkania uczniów korzystających z dożywiania w szkole. W 2015 roku z dożywiania w Dzielnicy I, na obszarze której wyznaczony został obszar rewitalizacji, korzystało 131 dzieci (31,5% ogółu w mieście Jarosławiu), co przekładało się na około 19 osób/1000 mieszkańców dzielnicy. Wyższy wskaźnik osób korzystających z dożywiania na 1 000 mieszkańców odnotowano jedynie w Dzielnicy VII.

Wysoka koncentracja osób ubogich w Dzielnicy I odnotowana została także w wynikach badań społecznych przeprowadzonych na obszarze miasta Jarosławia w toku prac nad diagnozą służącą delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Aż 45,2% ankietowanych, którzy wskazali ten rejon miasta, uznawało, że ubóstwo jest „najbardziej istotnym" lub „raczej istotnym" problemem.

We wspomnianym badaniu społecznym, za szczególnie istotny problem Dzielnicy I uznany został poziom bezrobocia (67,7% odpowiedzi „najbardziej istotny" oraz „raczej istotny"). Chociaż bezrobocie, jako wskaźnik z zakresu rynku pracy, traktowane jest jako jeden ze wskaźników gospodarczych diagnozy, to poziom bezrobocia długotrwałego uznany został za jeden z najistotniejszych wskaźników, warunkujących jakość życia zarówno na terenie całej gminy, jak i wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Przedłużający się stan pozostawania bez pracy może powodować może nie tylko negatywny wpływ na stan zdrowia psychofizycznego osób bezrobotnych, ale także prowadzić do rozwoju patologii i stopniowej izolacji społecznej tej grupy osób. W efekcie wyrwanie się z bierności zawodowej może stać się nie tylko trudne, ale wręcz niemożliwe.

Rysunek 1. Struktura bezrobotnych z obszaru rewitalizacji (lewa strona) oraz najważniejsze problemy społeczne zidentyfikowane w Dzielnicy I miasta Jarosławia w badaniu ankietowym (prawa strona)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

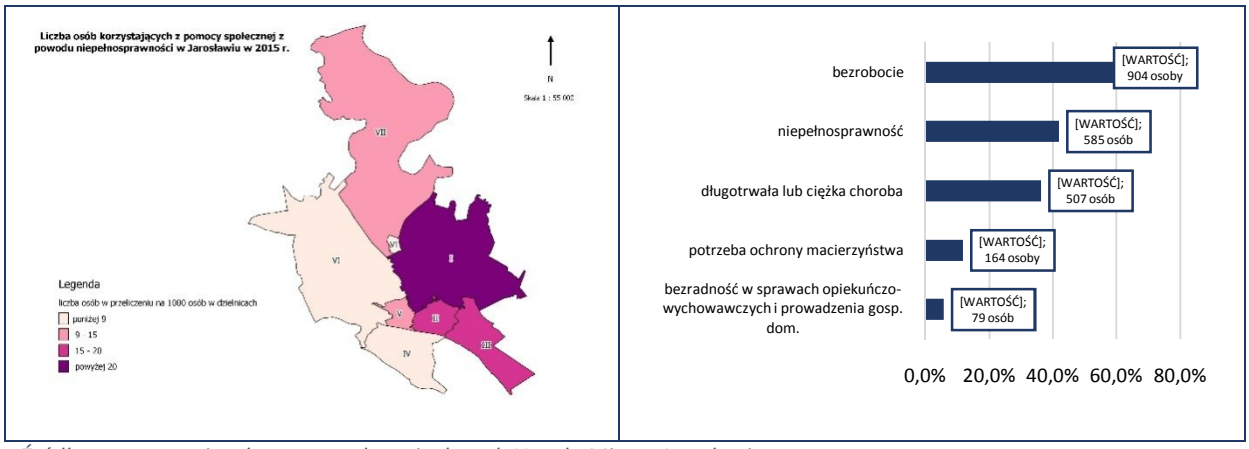
W 2015 roku bezrobocie było głównym powodem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców Jarosławia – ze wsparcia z tego powodu korzystały 904 osoby (64,8% ogółu). Spośród 2 444 osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2015 roku na terenie miasta Jarosławia, w Dzielnicy I zarejestrowanych jest 559 mieszkańców pozostających bez pracy (22,9% ogółu). Aż 311 spośród nich (55,6%) było bezrobotnych dłużej niż 12 miesięcy. Należy zaznaczyć, że osoby pozostające bez pracy powyżej jednego roku wraz z przedłużającym się czasem pozostawania poza sferą zatrudnienia, mogą mieć coraz większe problemy z ponowną adaptacją do wymagań rynku pracy. Skutkować może to postępującą degradacją ekonomiczną oraz szeroko rozumianą degradacją społeczną poprzez utrwalenie niekorzystnych postaw życiowych. W dłuższej perspektywie może to oznaczać wykształcenie patologicznych wzorców zachowań. W efekcie reintegracja zawodowa tej grupy jest szczególnie trudna i kosztowna społecznie.

W celu zobrazowania sytuacji materialnej mieszkańców Jarosławia, na którą bezpośredni wpływ mają ubóstwo oraz bezrobocie, badaniu poddano także poziom zadłużenia mieszkańców z tytułu nieuiszczania opłat eksploatacyjnych. Do analiz wykorzystano wskaźnik prezentujący liczbę gospodarstw domowych zalegających z czynszem na 1 000 mieszkańców.

Rozkład przestrzenny zadłużenia pozwala stwierdzić, że największa koncentracja dłużników odnotowana została właśnie w Dzielnicy I miasta, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (33 gospodarstwa domowe/1 000 mieszkańców). Była to wartość znacznie wyższa niż w przypadku pozostałych dzielnic Jarosławia. W samym obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 231 gospodarstw domowych, których właściciele mają problemy z terminową spłatą zobowiązań (46,2% wszystkich zadłużonych mieszkań w mieście Jarosławiu).

Niski poziom dochodów, długotrwały brak zatrudnienia oraz wzrastające zadłużenie gospodarstwa domowego, a w konsekwencji pogłębiające się wykluczenie społeczne mogą także wynikać z niepełnosprawności. W 2015 roku miasto Jarosław zamieszkiwało 542 niepełnosprawnych. Największa część z nich zamieszkiwała Dzielnicę I (174 osoby; 32,1% ogółu). Wysoki odsetek osób niepełnosprawnych odnotowano ponadto w Dzielnicy II (108 osób; 19,9% ogółu) oraz Dzielnicy III (71 osób;13,1% ogółu). Niepełnosprawność była drugim po bezrobociu najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej w mieście – ze wsparcia z tego powodu korzystało 585 osób (41,9% ogółu korzystających z pomocy społecznej).

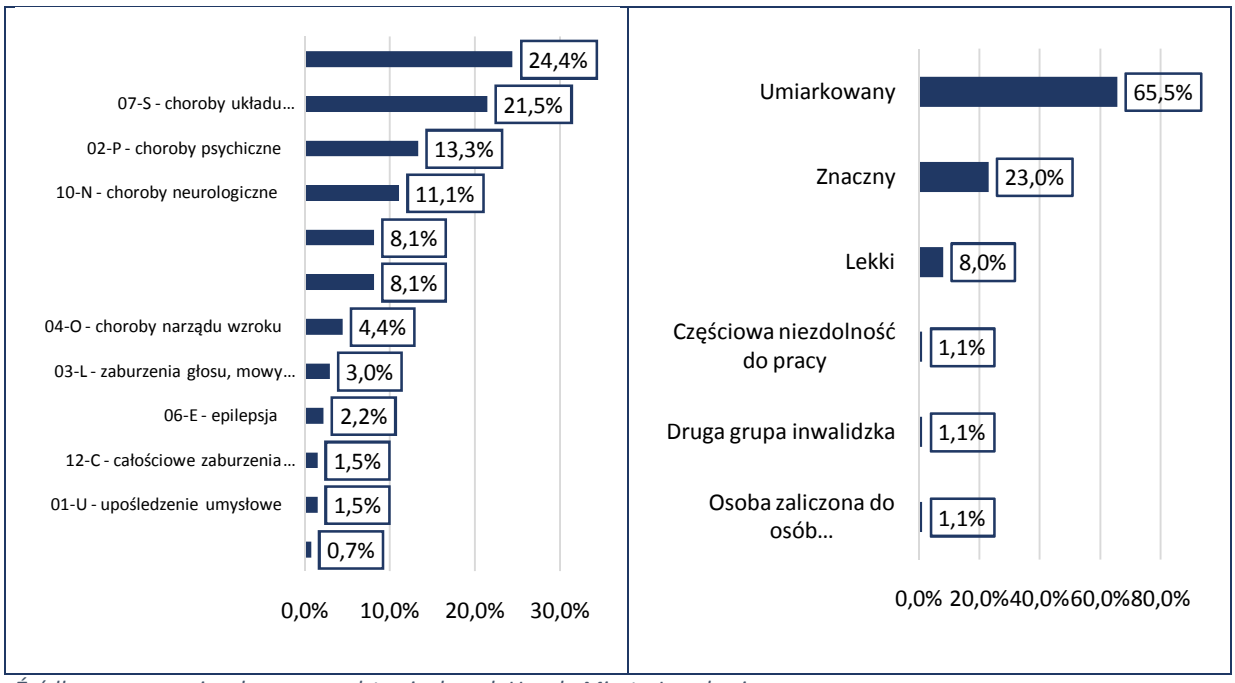
Rysunek 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1 000 osób w dzielnicach miasta Jarosławia oraz na obszarze rewitalizacji (lewa strona) oraz niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w 2015 roku (prawa strona).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Rozkład przestrzenny zjawiska pozwala zaobserwować, że największy udział osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej odnotowano w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (25 osób niepełnosprawnych/1 000 mieszkańców).

Rysunek 3.Stopień niepełnosprawności oraz rodzaje niepełnosprawności wśród mieszkańców obszaru rewitalizacjiw Jarosławiu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Zdecydowaną większość niepełnosprawnych mieszkańców obszaru rewitalizacji cechuje umiarkowany stopień niepełnosprawności (65,5% ogółu). Niemniej jednak aż 23,0% z nich posiada znaczny stopień niepełnosprawności. Do najczęstszych rodzajów niepełnosprawności na obszarze rewitalizacji należą upośledzenie narządów ruchu (24,4% ogółu), choroby układu oddechowego

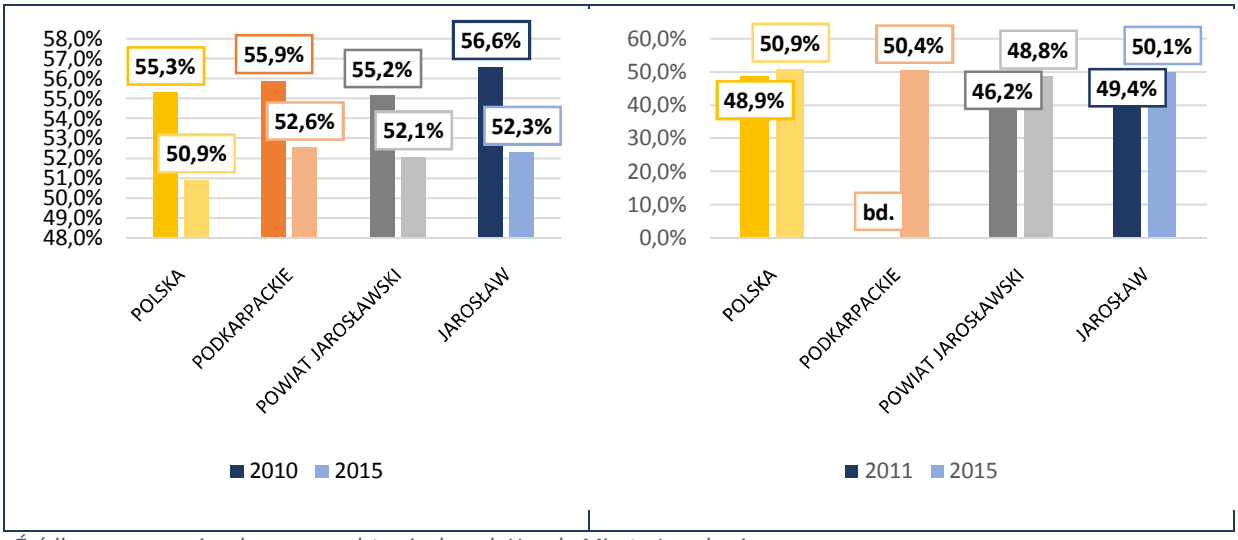
i krążenia (21,5% ogółu), co może być związane z relatywnie wysokim odsetkiem osób starszych zamieszkujących ten rejon miasta Jarosławia. Stosunkowo częstymi kategoriami niepełnosprawności obserwowanymi rodzajami niepełnosprawności są także choroby psychiczne (13,3% ogółu) oraz neurologiczne (11,1%).

Aktywność mieszkańców i poziom kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji

Jednym z istotnych elementów funkcjonowania społeczności lokalnej jest poziom kapitału społecznego. Kapitał społeczny związany jest bezpośrednio z wzajemnym zaufaniem do siebie mieszkańców oraz zaufaniem do instytucji publicznych. Wysoki poziom kapitału społecznego przekłada się na wysoki poziom współpracy i integracji społecznej oraz zaangażowania w sprawy istotne dla lokalnej społeczności. Niski poziom aktywności mieszkańców sprzyja natomiast rozluźnieniu wewnętrznych więzi społecznych i prowadzi do braku poczucia wspólnoty lokalnej, co doprowadza w konsekwencji do marginalizowania grup społecznych w gorszym położeniu i wykluczaniu ich z nurtu życia społecznego gminy.

Wyniki badania społecznego, przeprowadzonego wśród mieszkańców Jarosławia, wskazują, że ankietowani za istotne problemy Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, uznają słabą integrację społeczności lokalnej (45,2% odpowiedzi „najbardziej istotny" oraz „raczej istotny") oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (35,5%).

Rysunek 4.Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich (lewa strona) i parlamentarnych (prawa strona) w mieście Jarosławiu w latach 2010-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Porównanie frekwencji na terenie miasta Jarosławia w wyborach parlamentarnych i prezydenckich do średnich wskaźników w powiecie jarosławskim, województwie podkarpackim i średniej ogólnokrajowej wskazuje, że w każdym roku wyborczym była ona wyższa lub porównywalna ze średnią dla kraju, Podkarpacia i powiatu. W 2015 roku w wyborach prezydenckich udział wzięło 52,3% wszystkich mieszkańców uprawnionych do głosowania z terenu miasta Jarosławia, natomiast w wyborach parlamentarnych 50,1% z nich. Jednocześnie obserwowalny jest wzrost frekwencji w przypadku wyborów parlamentarnych oraz jej spadek w przypadku wyborów prezydenckich.

Analiza przestrzenna frekwencji wyborczej w wyborach prezydenckich i parlamentarnych w 2015 roku pokazuje, że frekwencja w poszczególnych dzielnicach miasta Jarosławia była zdecydowanie wyższa lub zbliżona do średniej dla całej gminy miejskiej. Dzielnicą o najniższej frekwencji w obu typach wyborów była Dzielnica I, w której odnotowano następujące wyniki uczestnictwa mieszkańców: 46,09% wyborców w I turze oraz 49,77% wyborców w II turze wyborów prezydenckich, a także 45,73% wyborców w wyborach parlamentarnych. Najwyższą frekwencję w wyborach tego typu odnotowano natomiast w Dzielnicy IV miasta Jarosławia.

Poziom bezpieczeństwa i przestępczość

Bezpieczeństwo – rozumiane jako stan braku zagrożenia i poczucie pewności istnienia oraz funkcjonowania – stanowi jedną z podstawowych potrzeb mieszkańców miasta. Tymczasem nawarstwianie się problemów społecznych na określonym terytorium może prowadzić do wzrostu odnotowanych zachowań dewiacyjnych, w tym przestępczych. Dlatego też poziom przestępczości oraz poczucie bezpieczeństwa stanowią istotne czynniki w diagnozowaniu jakości życia na obszarze rewitalizacji.

Łącznie w 2015 roku w mieście Jarosławiu odnotowano 245 przestępstw i 1817 wykroczeń. Do najczęstszych z nich należały: spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych (575 przypadków), kradzież mienia (70 przypadków) oraz prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu (57 przypadków). Analizy przestrzenne pozwoliły wykazać, że największy odsetek przestępstw
i wykroczeń na 1 000 mieszkańców w 2015 roku odnotowano w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (159 tego typu zdarzeń/1 000 mieszkańców). Wartość ta koresponduje z podkreślanymi przez uczestników badań społecznych - problemami rozwijających się patologii społecznych (38,7% wskazań) oraz wysokim poziomem przestępczości (25,8% wskazań) w tym rejonie miasta.

Aż 246 z 1817 wykroczeń (13,5%) popełnionych zostało w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Znaczna ich część dotyczyła wykroczeń w ruchu drogowym (87 przypadków; 35,4%

wszystkich wykroczeń) oraz kradzieży (65 przypadków; 27,2% wszystkich wykroczeń).Należy zwrócić uwagę na fakt, iż spośród 70 kradzieży mienia odnotowanych w 2015 roku w mieście Jarosławiu, aż 65 dokonanych zostało w granicach obszaru rewitalizacji.

Tabela 22. Liczba ujawnionych wykroczeń, zarejestrowanych w e-RSoW, na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.

Ulica	Liczba wykroczeń ogółem	Kradzież	Wykroczenia w ruchu drogowym	Nieobyczajny wybryk	Wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	Inne
Benedyktyńska	5	1	4	-	-	
Blichowa	1	-	-	-	-	1
Chopina	3	-	-	-	-	3
Długosza	2	-	2	-	-	
Dojazdowa	1	-	-	1	-	-
Flisacka	2	-	1	1	-	-
Fredry	1	-	-	1	-	-
Grabarze	2	-	2	-	-	-
Grodzka	6	4	-	1	-	1
Grunwaldzka	8	4	4	-	-	-
Jana Sobieskiego	1	-	-	1	-	-
Jarowa	1	1	-	-	-	-
Jezuicka	1	1	-	-	-	-
Kraszewskiego	36	-	22	6	-	8
Lubelska	8	2	4	-	2	-
Misztale	1	-	1	-	-	-
Na Blichu	1	-	1	-	-	-
Ogrodowa	4	1	-	1	2	-
Okrzei	1	-	1	-	-	-
Opolska	2	-	2	-	-	-
Panieńska	2	-	1	1	-	-
Pasieka	1	1	-	-	-	-
Pełkińska	25	15	7	-	1	2
Podgórze	1	-	-	1	-	-
Podzamcze	8	2	3	-	1	2
Polna	1	-	-	1	-	-

Przygrodzie	2	-	2	-	-	-
Puzon ps. „Baśka”	5	-	1	1	1	2
Rybacka	5	3	1	-	-	1
Rynek	20	4	1	9	4	2
Sandomierska	1	-	1	-	-	-
Sanowa	29	3	16	1	-	9
Spytka z Jarosławia	8	-	3	1	1	3
Starosanowa	1	-	-	1	-	-
Strzeleckiego	1	-	-	1	-	-
Trybunalska	4	1	2	1	-	-
Węgierska	2	-	-	-	2	-
Wodna	2	2	-	-	-	-
Wróblewskiego	12	1	1	1	-	9
Zamkowa	24	20	3	-	-	1
Zielona	1	-	-	-	1	-
Zwierzyniecka	4	1	1	-	-	2
RAZEM	**246**	**67**	**87**	**31**	**15**	**46**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Analiza negatywnych zjawisk i czynników w pozostałych sferach na obszarze rewitalizacji z odniesieniem do całej gminy miejskiej

Sfera gospodarcza – stan lokalnej przedsiębiorczości i rynek pracy

Na terenie Jarosławia działa Podstrefa Jarosław - Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Podstrefa Jarosław SSE liczy ogółem 14,5 ha i obejmuje obszary położone na terenie: Miasta Jarosław (4,8 ha) oraz Gminy Jarosław (9,7 ha). Podejmując działalność i inwestując w strefie przedsiębiorcy mogą uzyskać preferencje w postaci:

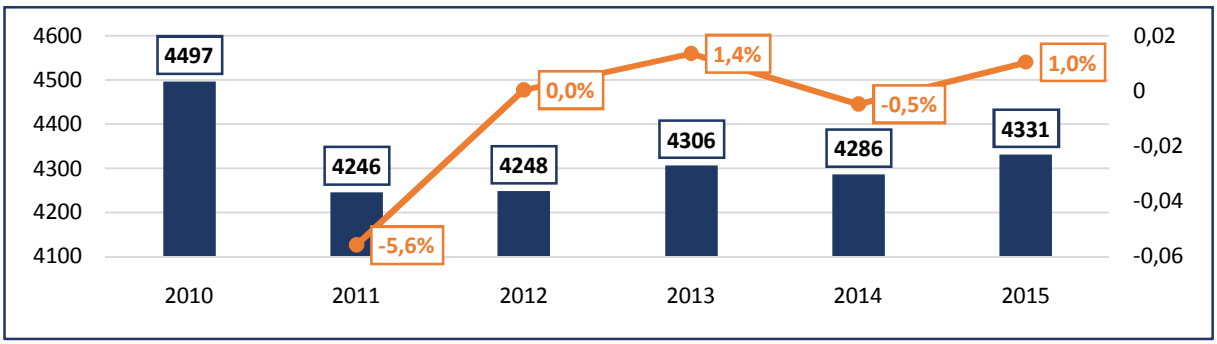
- zwolnienia z podatku dochodowego,
- zwolnienia od podatku od nieruchomości

w wysokości do 50% całkowitej wartości inwestycji dla dużych firm oraz do 65% dla małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto przedsiębiorcy decydujący się na inwestycje w obszarze specjalnej strefy

ekonomicznej mogą liczyć na uzyskanie wsparcia w postaci przygotowanej działki pod inwestycje po konkurencyjnej cenie.

Pomimo rozbudowanego systemu zachęt oraz funkcjonowania relatywnie dużej liczby instytucji otoczenia biznesu, na obszarze miasta obserwowalne są niepokojące tendencje. Według danych Banku Danych Lokalnych GUS na koniec 2015 roku w mieście Jarosławiu zarejestrowanych było 4331 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 50,3% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie jarosławskim. W stosunku do roku bazowego (2010) ich liczba zmniejszyła się o 166 podmiotów (spadek o 3,7%). Była to jednocześnie tendencja odwrotna niż obserwowalna w powiecie jarosławskim i województwie podkarpackim (wzrost odpowiednio o 2,6% oraz 8,2%).

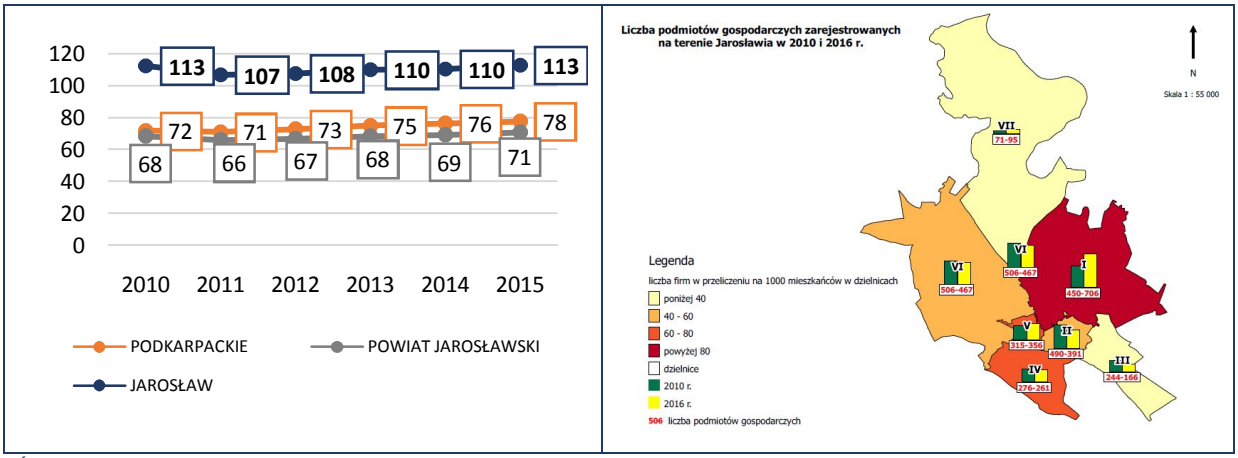
Rysunek 5.Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w mieście Jarosławiu w latach 2010-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców miasta Jarosławia (113 podmiotów) wciąż pozostaje jednak zdecydowanie wyższa niż średnia dla województwa podkarpackiego (78 podmiotów/ 1 000 mieszkańców) oraz powiatu jarosławskiego (71 podmiotów/ 1 000 mieszkańców). Jednocześnie obserwowalne są pozytywne tendencje w tym aspekcie – w 2011 roku liczba podmiotów w mieście spadła, by od 2012 roku odnotować wzrost ze 107 firm/ 1 000 mieszkańców w 2011 roku do 113 firm/ 1 000 mieszkańców w 2015 roku, co stanowiło jednocześnie wyrównanie wskaźnika z 2010 roku.

Rysunek 6.Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców w mieście Jarosławiu, powiecie jarosławskim oraz województwie podkarpackim w latach 2010-2015 (lewa strona) oraz rozkład przestrzenny aktywnych firm na 1 000 mieszkańców w dzielnicach miasta Jarosławia w 2016 roku (prawa strona).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz Urzędu Miasta Jarosławia.

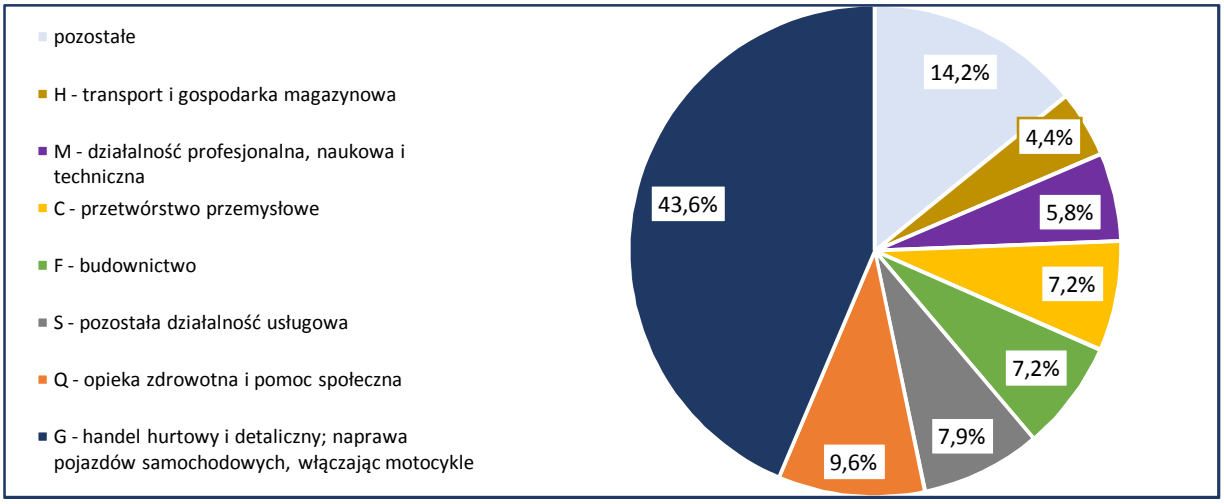
Według danych Urzędu Miasta Jarosławia na dzień 31 października 2016 r., w mieście zarejestrowane są 2442 aktywne podmioty gospodarcze. Analiza przestrzenna ich liczby pokazuje, że najwyższy udział firm na 1 000 mieszkańców odnotowano w Dzielnicy I miasta Jarosławia, gdzie zarejestrowanych jest łącznie 706 aktywnych firm (102 podmioty/1 000 mieszkańców). Wysoki udział przedsiębiorstw zaobserwować można także w Dzielnicy IV (261 podmiotów; 73 podmioty/1 000 mieszkańców) oraz Dzielnicy V (261 podmiotów; 79 podmiotów/1 000 mieszkańców). Najniższy poziom koncentracji firm odnotowano natomiast w Dzielnicy III (166 podmiotów; 38 podmiotów/ 1 000 mieszkańców) oraz Dzielnicy VII (zaledwie 95 podmiotów; 40 podmiotów/1 000 mieszkańców).

Biorąc pod uwagę Polską Klasyfikację Działalności, najwięcej aktywnych podmiotów gospodarczych w wyznaczonym dla miasta Jarosławia obszarze rewitalizacji w 2016 roku funkcjonowało w następujących sekcjach:

- sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (43,6% wszystkich aktywnych podmiotów),
- sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (9,6%),
- sekcja S – pozostała działalność usługowa, obejmująca m.in. działalność związków zawodowych i organizacji pracodawców (7,9%)
- sekcja F – budownictwo (7,2%),
- sekcja C – przetwórstwo przemysłowe (7,2%),
- sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (5,8%),
- sekcja H – transport i gospodarka magazynowa (4,4%).

Na uwagę zasługuje przede wszystkim relatywnie wysoki odsetek podmiotów gospodarczych z sekcji M, mogący świadczyć o wysokim potencjale innowacyjności gospodarki, a także wysoka liczba podmiotów zajmujących się opieką zdrowotną i pomocą społeczną, co zdaje się potwierdzać diagnozę obszaru rewitalizacji w zakresie problemów społecznych w Dzielnicy I miasta.

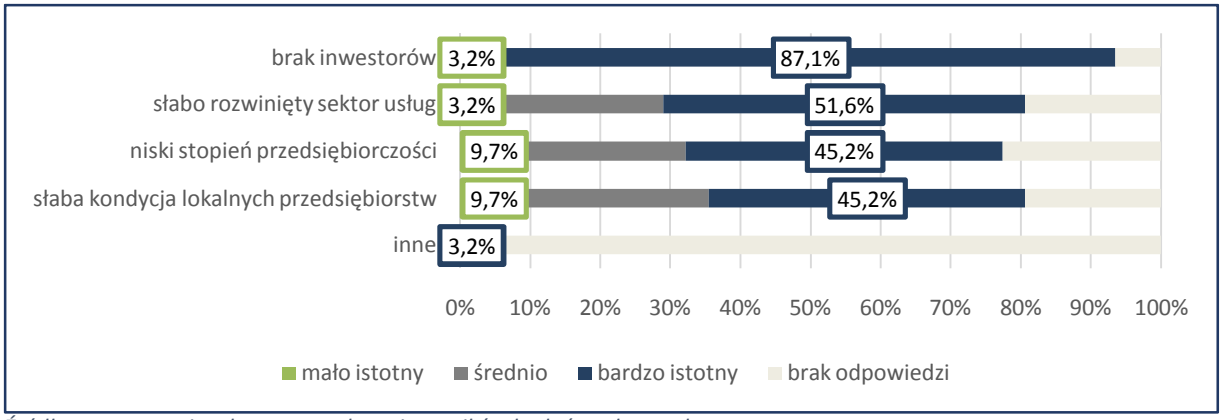
Rysunek 7. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Pomimo relatywnie dobrej sytuacji gospodarczej miasta Jarosławia, w badaniu społecznym mieszkańcy podkreślali brak wystarczającej liczby inwestorów, gotowych lokować kapitał w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (87,1% wskazań) oraz słabo rozwinięty sektor usług w tym obszarze miasta (51,6% wskazań).

Rysunek 8. Najważniejsze problemy gospodarcze zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji.

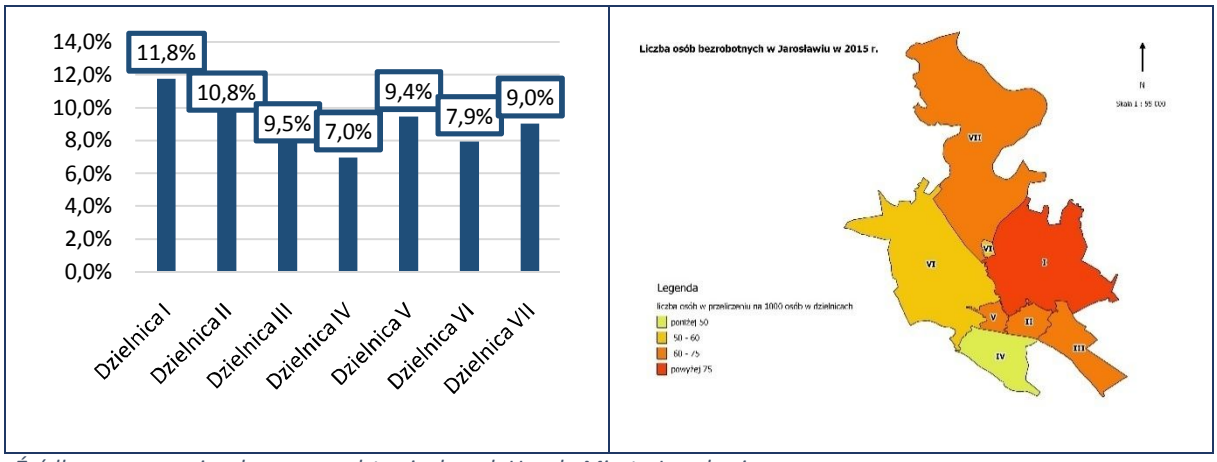
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań społecznych.

Stan lokalnej gospodarki, obok liczby zarejestrowanych i aktywnych podmiotów gospodarczych, warunkuje także sytuacja na rynku pracy. Według danych BDL GUS, na koniec 2015 roku w mieście Jarosławiu zarejestrowane były 2 444 osoby bezrobotne, co stanowiło ok. 29,4% wszystkich bezrobotnych w powiecie jarosławskim. W latach 2010-2012 odnotowano nieznaczny wzrost liczby

osób pozostających bez pracy. Od 2013 roku obserwowalny jest jednakże postępujący spadek liczby bezrobotnych – w 2015 roku w stosunku do roku bazowego ich liczba zmniejszyła się o 561 osób (-18,7%). Nieznaczną większość bezrobotnych stanowili mężczyźni – 1240 osób (50,7% ogółu) wobec 1204 kobiet (49,3% ogółu).

Największa liczba bezrobotnych w 2015 roku zamieszkiwała Dzielnicę I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (559 osób; 22,9% ogółu osób pozostających bez pracy). Dużą koncentrację osób bezrobotnych odnotowano także w Dzielnicy II (496 osób; 20,3% ogółu) oraz Dzielnicy VI (491 osób; 20,1% ogółu). Najmniejszy odsetek bezrobotnych odnotowano w Dzielnicy VII (148 osób; 6,1% ogółu).

Rysunek 9.Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w dzielnicach miasta Jarosławia (lewa strona) oraz liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w dzielnicach miasta oraz na obszarze rewitalizacji.

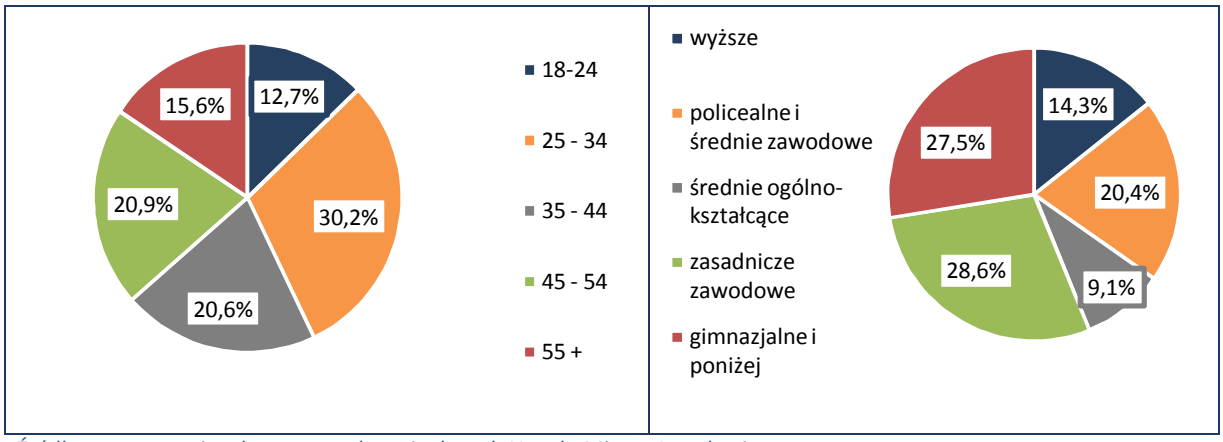

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Analiza przestrzenna wskaźnika bezrobocia rejestrowanego pozwala stwierdzić, że największa liczba osób pozostających bez pracy na 1 000 mieszkańców odnotowana została w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (86 bezrobotnych/1 000 mieszkańców). W tym samym obszarze miasta odnotowano także największy udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (11,8%).

W celu poznania szczegółowych uwarunkowań zjawiska bezrobocia na obszarze rewitalizacji, analizie poddano także strukturę osób bezrobotnych z tego terenu ze względu na wiek oraz wykształcenie.

Rysunek 10. Struktura bezrobotnych z obszaru rewitalizacji według wykształcenia (lewa strona) oraz wieku (prawa strona) w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Analiza struktury bezrobotnych ze względu na ekonomiczne grupy wieku pozwala zaobserwować, że największą grupę osób pozostających bez pracy na obszarze rewitalizacji stanowią osoby w wieku 25-34 lata (30,2%). Łącznie osoby bezrobotne do 34 roku życia stanowią aż 42,9% ogółu bezrobotnych z obszaru rewitalizacji. Na uwagę zasługuje ponadto wysoki odsetek osób bezrobotnych w wieku 35-54 lata (łącznie 41,5% ogółu).

Analiza struktury bezrobocia ze względu na wykształcenie wskazuje natomiast, że największą część ogółu bezrobotnych w 2015 roku stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (28,6% ogółu) oraz gimnazjalnym lub niższym (27,5% ogółu). Absolwenci szkół zawodowych (osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym) stanowią istotną grupę bezrobotnych. Łącznie stanową 49,0% ogółu bezrobotnych. Wysoki wskaźnik udziału osób z wykształceniem zawodowym może wskazywać na rozmijanie się kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy.

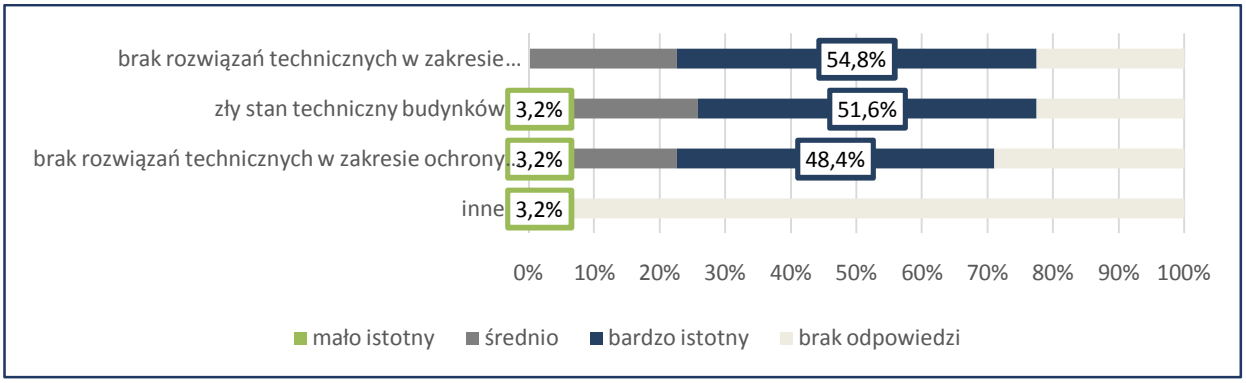
Sfera techniczna – stan budynków komunalnych na obszarze rewitalizacji

Istotnym wskaźnikiem technicznym, mającym jednocześnie kluczowe znaczenie dla badania jakości życia mieszkańców mogą być także warunki mieszkaniowe. Mieszkanie jest bowiem najważniejszą częścią majątku gospodarstwa domowego – jego stan i wyposażenie w dużej mierze świadczą o pozycji majątkowej, poziomie osiąganych dochodów i stanie zamożności.

Mieszkania znajdujące się na terenie miasta mają wyższy standard, szczególnie na tle całego regionu, ale też na tle powiatu jarosławskiego – większy odsetek mieszkań w Jarosławiu zaopatrzonych jest w wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienkę, a także gaz sieciowy.

Rozkład przestrzenny budynków o wysokim standardzie technicznym jest jednakże zróżnicowany, w zależności od rejonu miasta Jarosławia. Największy odsetek budynków wymagających remontu odnotowano w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji (prawie 64,0% budynków w złym stanie technicznym). W granicach obszaru rewitalizacji znajduje się aż 78 ze 122 budynków wymagających remontu w mieście Jarosławiu (63,9% ogółu).

Rysunek 11.Najważniejsze problemy techniczne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań społecznych.

Zły stan techniczny budynków w Dzielnicy I dostrzegany jest także przez mieszkańców, którzy podkreślili go w badaniu społecznym (51,6% wskazań). Za najbardziej istotny w sferze technicznej uznany został jednak niedostatek rozwiązań w zakresie energooszczędności w obiektach budowlanych (54,8% wskazań).

Sfera środowiskowa – stan i jakość środowiska na obszarze rewitalizacji

Pogłębiona analiza sfery środowiskowej wyznaczonego obszaru rewitalizacji obejmowała badanie wpływu sfery technicznej (stan infrastruktury komunalnej) i jej potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko. Koncentracja budynków, w których system grzewczy oparty jest o tradycyjne piece na paliwo stałe stanowi wyraźne zagrożenie w postaci tzw. niskiej emisji wynikającej ze spalania niskoenergetycznego węgla oraz odpadów komunalnych, natomiast występowanie w konstrukcji dachów elementów z azbestu jest szkodliwe dla zdrowia ludzi.

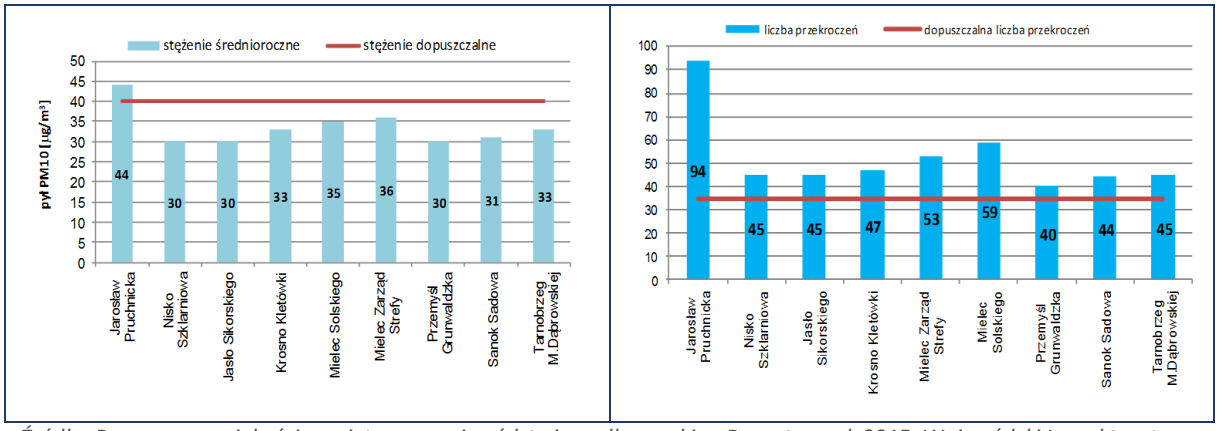
Za stan techniczny budynków komunalnych w mieście Jarosławiu odpowiedzialne jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Jarosławiu Sp. z o.o. Zgodnie z przedstawionymi przez ten podmiot danymi, zdecydowana większość (powyżej 60,0%) zamieszkiwanych budynków komunalnych w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, wyposażona jest w piece węglowe. Ponadto ponad 29,0% wszystkich budynków

pokrytych azbestem znajduje się w tym rejonie Jarosławia. Wysokie wskaźniki w tym zakresie odnotowano także w Dzielnicy II oraz Dzielnicy V miasta. Sytuacja ta przekłada się również negatywnie na stan i jakość środowiska – wyznaczony obszar jest narażony na zanieczyszczenia będące wynikiem dominacji źródeł niskiej emisji.

W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest aż 79 budynków posiadających piece węglowe oraz aż 85 budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych.

Podobnie jak w całym województwie podkarpackim, na obszarze miasta Jarosławia (a tym samym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji) odnotowuje się niezadowalający stan jakości powietrza, w szczególności przekroczenie norm stężeń zanieczyszczeń pyłu PM10 oraz PM 2,5, a także benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu oraz dwutlenku siarki.

Rysunek 12.Stężenia średnioroczne (lewa strona) oraz przekroczenia dobowe (prawa strona) pyłu PM10 w miejscowościach województwa podkarpackiego w 2015 roku.

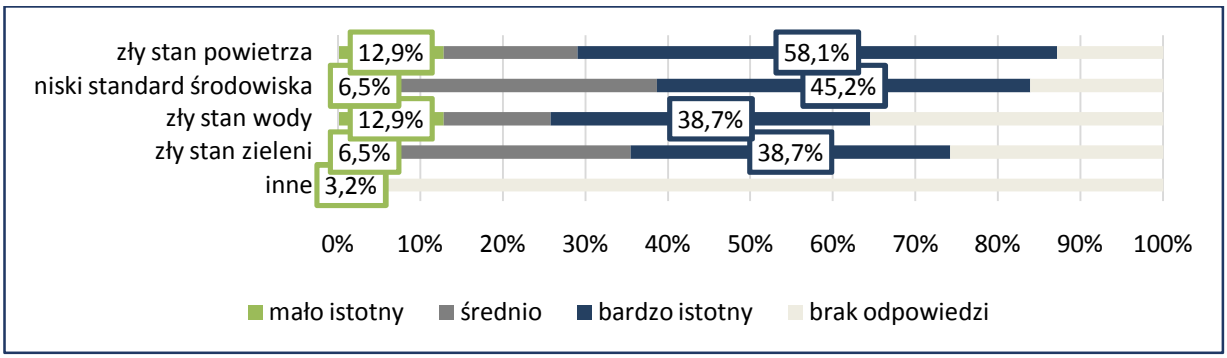

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim. Raport za rok 2015. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

W stacji pomiarowej w Jarosławiu w 2015 roku odnotowano wyższe niż dopuszczalne stężenie pyłu PM10 oraz najwyższą liczbę przekroczeń dobowych w województwie podkarpackim. W opublikowanym w 2016 roku raporcie Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) miasto Jarosław uplasowało się na 47 pozycji w rankingu 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie[1].

[1] http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2016/air-pollution-rising/en/

Rysunek 13. Najważniejsze problemy środowiskowe zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie wyników badań społecznych.

Problemy z zanieczyszczeniem powietrza w całym mieście Jarosławiu oraz w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, podkreślali także uczestnicy badania społecznego, wskazując jego zły stan jako najbardziej istotny problem w sferze środowiskowej (58,1% wskazań). W konsekwencji dostrzegany jest niski standard środowiska na obszarze rewitalizacji (45,2% wskazań).

Elementem szczególnie istotnym z perspektywy środowiska i jakości powietrza w mieście jest dostępność obszarów zielonych w mieście, do których zaliczyć można: parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej, których łączna powierzchnia w Jarosławiu wynosi 39,4 ha. Na terenie miasta zlokalizowany jest park spacerowo-wypoczynkowy o powierzchni 10,5 ha, 11 zieleńców o łącznej powierzchni 2,7 ha oraz 29,9 ha terenów zieleni osiedlowej. Park Miejski im. Bohaterów Monte Cassino w Jarosławiu wpisany jest do rejestru zabytków. Jego stary drzewostan wymaga stałej pielęgnacji i odnawiania. Ponadto w mieście zieleń uliczna łącznie zajmuje powierzchnię 5 ha, a 15,3 ha zajmują lasy gminne.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Jarosław należy do miast, które zachowały w ogólnym zarysie swe średniowieczne rozplanowanie lokacyjne. Bogata kultura i tradycje pozwoliły na zachowanie się na jego obszarze zabytków oznaczeniu regionalnym oraz krajowym. Struktura przestrzenna Jarosławia pozwala na wyodrębnienie na jego terenie czterech typów obszarów o dominujących profilach:

- Profil 1 zlokalizowany w obszarze i bezpośrednim sąsiedztwie Starego Miasta, wynikający z historycznego ukształtowania przestrzeni miasta i zachowanego, średniowiecznego układu staromiejskiego z prostokątnym rynkiem oraz ratuszem w centralnej części, objętym ścisłą ochroną konserwatorską oraz zabudowy XIX-wiecznej i z pierwszej połowy XX wieku, podlegającej ochronie konserwatorskiej,

- Profil 2 zlokalizowany poza strefą historyczną, charakteryzujący się zabudową współczesną, obejmujący obszary osiedli z budownictwem wielorodzinnym wysokim (bloki mieszkalne) i jednorodzinnym,
- Profil 3 zlokalizowany na obrzeżach miasta od strony wschodniej, obejmujący dzielnicę przemysłową, w której zlokalizowanych jest większość dużych zakładów przemysłowych,
- Profil 4 to dzielnice podmiejskie z typową zabudową zagrodową, zlokalizowane na obrzeżach miasta, często w znacznym oddaleniu od centrum.

Rysunek 14. Granice Jarosławskiego Parku Kulturowego.

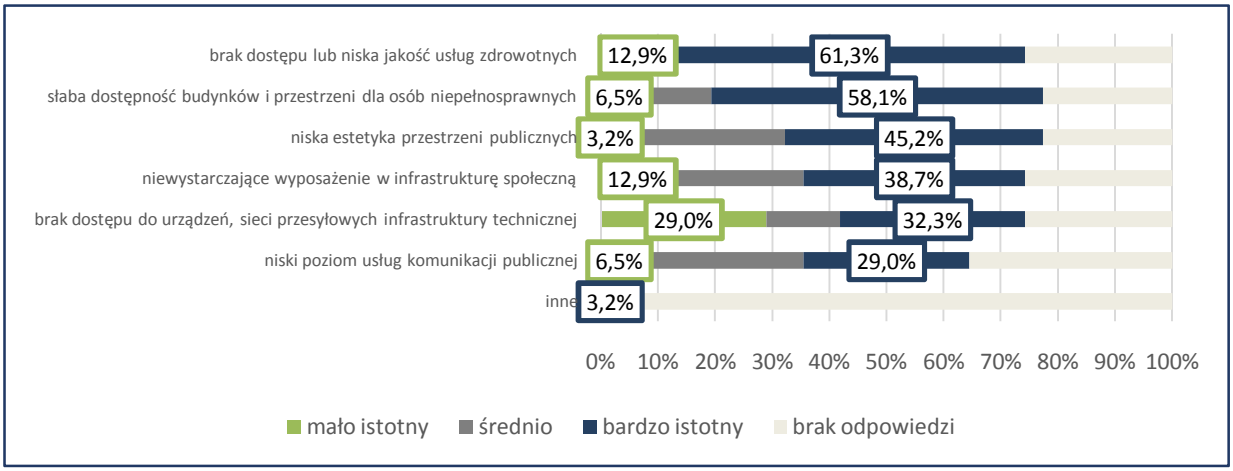
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Bogactwo dziedzictwa sprawia, że władze miasta działają na rzecz wpisania starówki na listę „pomników historii". Jednym z elementów prac prowadzonych w tym kierunku było utworzenie w 2009 roku Parku Kulturowego Zespołu Staromiejskiego oraz Zespołu Klasztornego oo. Dominikanów. Obszary objęte granicami parku kulturowego są terenami o szczególnie cennych i unikatowych wartościach kulturowych i krajobrazowych. W granicach parku znajduje się: historyczne centrum miasta wraz z systemem obwarowań miejskich, placem przed Bramą Krakowską, kościołem pw. Św. Ducha, zespołami kościelno-klasztornymi dawnego Opactwa Sióstr Benedyktynek i oo. Dominikanów oraz otaczającymi je fortyfikacjami. Obszar parku wyznaczony został w Dzielnicy I miasta Jarosławia, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji.

W Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, zlokalizowanych jest aż 37,0% wszystkich obiektów zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w mieście Jarosławiu. Choć stanowią one istotny potencjał w postaci bogatego dziedzictwa kulturalnego, to zdecydowana część tego typu obiektów wymaga modernizacji lub odrestaurowania. Przekłada się to w efekcie na, zaobserwowany w badaniach społecznych, negatywny stosunek ankietowanych

mieszkańców do estetyki przestrzeni publicznych w Dzielnicy I (45,2% wskazań) oraz dostrzegalny brak rozwiązań ułatwiających dostępność budynków i przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych (58,1% wskazań).

Rysunek 15. Najważniejsze problemy przestrzenno-funkcjonalne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań społecznych.

Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

Diagnoza negatywnych zjawisk i problemów skumulowanych na obszarze rewitalizacji pogłębiona została o analizę lokalnych potencjałów, które przełożyć się mogą na mechanizmy wspierające prowadzone przez gminę miejską działania rewitalizacyjne. Zebrane w toku prac nad Programem Rewitalizacji, informacje pozwoliły na zidentyfikowanie następujących lokalnych potencjałów:

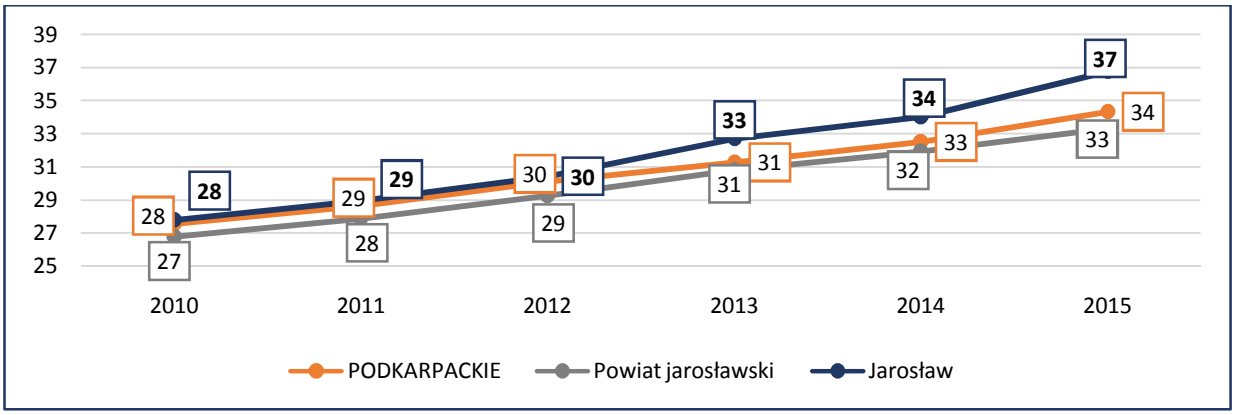
- wysoka liczba zarejestrowanych na obszarze rewitalizacji organizacji pozarządowych,
- wysoki poziom koncentracji podmiotów gospodarczych w obszarze rewitalizacji,
- duża liczba zabytków kultury i obiektów dziedzictwa kulturowego w obszarze rewitalizacji.

Znaczenie poszczególnych potencjałów dla efektywnego przeprowadzenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze omówione zostało w kolejnych podrozdziałach.

Aktywność organizacji pozarządowych

W 2015 roku na terenie miasta Jarosławia na 10 000 mieszkańców zarejestrowanych było 37 organizacji pozarządowych, co było wartością wyższą niż średnia dla województwa podkarpackiego (34 organizacje/10 000 mieszkańców) oraz średnia dla powiatu jarosławskiego (33 organizacje/10 000 mieszkańców). W analizowanym okresie obserwowalny jest postępujący wzrost liczby organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie miasta.

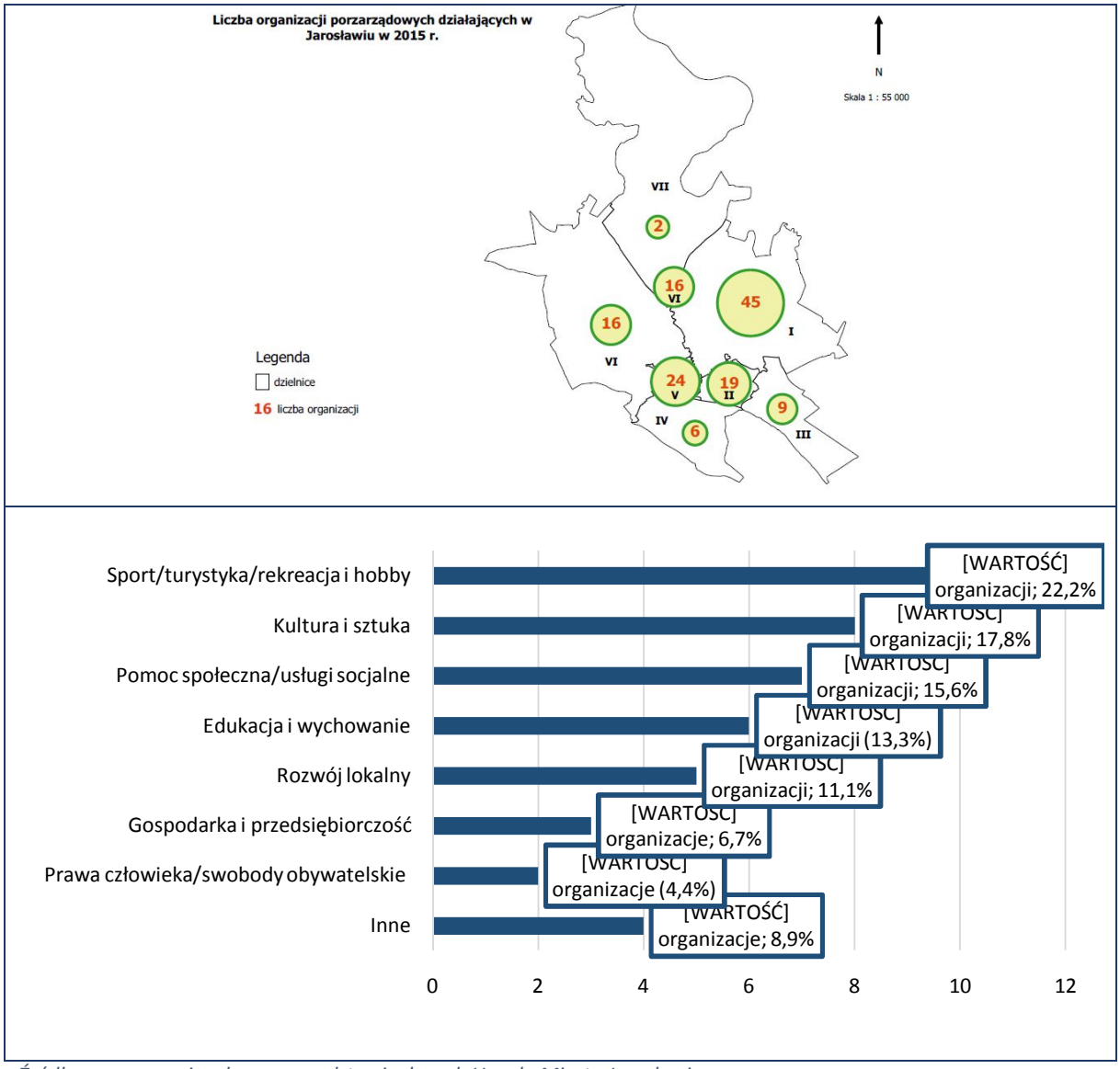
Rysunek 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców w mieście Jarosławiu, województwie podkarpackim oraz powiecie jarosławskim w latach 2010-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według danych Urzędu Miasta Jarosławia w 2015 roku w Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, zarejestrowanych było 45 ze 121 organizacji pozarządowych znajdujących się na terenie miasta Jarosławia (37,2% ogółu).

Rysunek 17.Liczba (góra) oraz obszar działalności (dół) organizacji pozarządowych zarejestrowanych w dzielnicach miasta Jarosławia w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

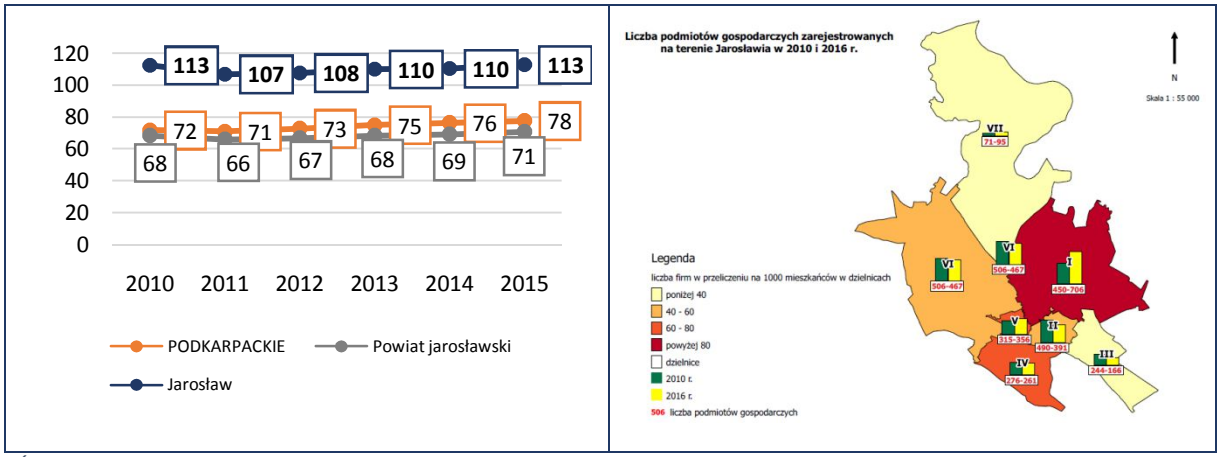
Największa liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na obszarze rewitalizacji to ngodziałające w sferze sportu, turystyki, rekreacji i hobby (10 organizacji; 22,2% ogółu), kultury i sztuki (8 organizacji; 17,8%) oraz pomocy społecznej i usług socjalnych (7 organizacji; 15,6% ogółu). Istotne znaczenie w kontekście planowanych działań rewitalizacyjnych ma także relatywnie wysoka koncentracja w Dzielnicy I organizacji pozarządowych, zajmujących się przede wszystkim rozwojem lokalnym (5 organizacji; 11,1% ogółu).

Relatywnie duża liczba organizacji świadczyć może o wysokim potencjale społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Poziom zaangażowania w funkcjonowanie trzeciego sektora może stanowić pozytywną prognozę w zakresie realizacji przedsięwzięć zapisanych ostatecznie w Programie Rewitalizacji – mieszkańców obszaru cechuje bowiem wysokie poczucie odpowiedzialności za swoją społeczność. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Programu zakładają zaangażowanie organizacji pozarządowych i mieszkańców w skuteczne przeprowadzenie procesu rewitalizacji obszaru.

Stan gospodarki na obszarze rewitalizacji

Według danych Urzędu Miasta Jarosławia na dzień 31 października 2016 r., w mieście zarejestrowane są 2442 aktywne podmioty gospodarcze. Analiza przestrzenna ich liczby pokazuje, że najwyższy udział firm na 1 000 mieszkańców odnotowano w Dzielnicy I miasta Jarosławia, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, gdzie zarejestrowanych jest łącznie 706 aktywnych firm (102 podmioty/1 000 mieszkańców). Wysoki udział przedsiębiorstw zaobserwować można także w Dzielnicy IV (261 podmiotów; 73 podmioty/1 000 mieszkańców) oraz Dzielnicy V (261 podmiotów; 79 podmiotów/1 000 mieszkańców). Najniższy poziom koncentracji firm odnotowano natomiast w Dzielnicy III (166 podmiotów; 38 podmiotów/1 000 mieszkańców) oraz Dzielnicy VII (zaledwie 95 podmiotów; 40 podmiotów/1 000 mieszkańców).

Rysunek 18.Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców w mieście Jarosławiu, powiecie jarosławskim oraz województwie podkarpackim w latach 2010-2015 (lewa strona) oraz rozkład przestrzenny aktywnych firm na 1 000 mieszkańców w dzielnicach miasta Jarosławia w 2016 roku (prawa strona).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Jarosławia.

Poziom przedsiębiorczości w mieście Jarosławiu jest relatywnie wyższy niż w przypadku powiatu i województwa, a co za tym idzie generuje mniej problemów i zjawisk kryzysowych. W efekcie pozytywnie kształtują się także tendencje w zakresie wskaźnika dynamiki rozwoju przedsiębiorczości. Przeciętnie na 10 000 mieszkańców miasta Jarosławia w 2015 roku zarejestrowane zostały 72 nowe

jednostki, a wyrejestrowanych zostało 60 jednostek. Były to wskaźniki korzystniejsze niż średnia dla powiatu jarosławskiego i województwa podkarpackiego.

Tym samym za znakomity potencjał do rozwoju postaw proaktywnych uznać należy właśnie obserwowalne pozytywne trendy w zakresie dynamiki rozwoju przedsiębiorczości w całym mieście Jarosławiu. Dlatego też w ramach Programu Rewitalizacji planowane jest zapewnienie działań uzupełniających – względem zapisanych w Strategii Rozwoju Miasta przedsięwzięć wspierających rozwój przedsiębiorczości oraz prowadzenie działalności gospodarczej – mających na celu skuteczną reintegrację społeczną i zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji. Potencjał ten wykorzystany zostanie przede wszystkim na aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo.

Walory historyczno-kulturowe oraz wysoka liczba zabytków

Wysoki poziom koncentracji obiektów zabytkowych, stanowiących dziedzictwo historyczno-kulturowe, uznać należy za istotny potencjał infrastrukturalny, który może zostać ponownie zaadaptowany na cele społeczne. Jednocześnie obiekty zabytkowe, a także ich historia, stanowić mogą podwaliny współpracy pomiędzy lokalną społecznością, instytucjami publicznymi oraz organizacjami pozarządowymi z obszaru rewitalizacji. Umożliwi ona realizację projektów miękkich, mających charakter integrujący społeczność lokalną oraz popularyzujących wiedzy o historii Jarosławia.

Podsumowanie – kluczowe problemy i potrzeby rewitalizacyjne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Przeprowadzona pogłębiona diagnoza zjawisk kryzysowych w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji pozwoliła zidentyfikować następujące kluczowe problemy:

- najwyższy w całym mieście poziom koncentracji osób wykluczonych z życia społecznego z powodu ubóstwa oraz powiązane z biedą wyższe nakłady na polityki społeczne (m.in. zasiłki stałe i okresowe),
- wysokie wskaźniki koncentracji osób z niepełnosprawnościami na obszarze rewitalizacji,
- wysoki poziom bezrobocia długotrwałego na obszarze rewitalizacji (55,6% wszystkich mieszkańców obszaru),
- wysoka liczba gospodarstw domowych zalegających z opłatą czynszu (postępujące zadłużenie mieszkańców),
- utrwalenie się niekorzystnych postaw życiowych, wynikających z postępującej degradacji ekonomicznej i społecznej, skutkujących wykluczeniem społecznym i koniecznością korzystania z pomocy społecznej (kosztowna i trudna reintegracja zawodowa i społeczna),
- koncentracja zachowań dewiacyjnych oraz wysoki poziom przestępczości na obszarze rewitalizacji,
- wciąż niewystarczająca aktywność społeczna mieszkańców, przejawiająca się niższym niż w całym mieście udziałem obywateli w wyborach parlamentarnych i prezydenckich.

Na podstawie przeanalizowanych danych zidentyfikowano także kluczowe problemy współwystępujące z problemami społecznymi, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należą do nich:

- <u>w sferze gospodarczej:</u>
    - wysoki odsetek osób bezrobotnych do 34 roku życia oraz osób z wykształceniem zawodowym,
    - wynikający z bezrobocia, niewystarczający kapitał inwestycyjny mieszkańców,
    - brak inwestorów, gotowych ulokować swój kapitał na obszarze rewitalizacji.
- <u>w sferze technicznej:</u>
    - wysoki odsetek budynków komunalnych wymagających remontu,
    - niewystarczające rozwiązania w zakresie energooszczędności budynków komunalnych.
- <u>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:</u>

- niewystarczający poziom obiektów (w tym obiektów zabytkowych) oraz przestrzeni, a także niski poziom dostępności infrastruktury publicznej dla osób starszych oraz niepełnosprawnych,
- niska estetyka obiektów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.

- <u>w sferze środowiskowej:</u>
  - odnotowywane przekroczenia poziomu zanieczyszczenia środowiska (m.in. pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzopirenu),
  - wysoki odsetek budynków komunalnych wyposażonych w piece węglowe oraz posiadających dachy z wyrobów azbestowych.

Zdiagnozowane negatywne zjawiska na obszarze rewitalizacji pozwalają wskazać szereg działań kluczowych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji:

- działania służące podnoszeniu poziomu integracji społecznej oraz aktywności lokalnej, które w konsekwencji przełożą się na wyższe uczestnictwo w życiu społecznym na obszarze rewitalizacji (udział w akcjach i wydarzeniach, pomoc w organizacji działań, działalność na rzecz zagospodarowania obszaru), a także udział w wyborach krajowych i samorządowych,
- działania skoncentrowane na wzroście indywidualnych kompetencji oraz edukacji i podnoszeniu aktywności zawodowej mieszkańców obszaru, co przyczynie się do poprawy ich konkurencyjności na rynku pracy i pozwoli na przełamanie tendencji do długoletniego pozostawania poza rynkiem pracy i wykluczenia społecznego (m.in. poprzez redukcję osób żyjących w ubóstwie). Działania w tym zakresie obejmują także naukę przedsiębiorczości, co skutkować może zwiększeniem liczby podmiotów gospodarczych rejestrowanych na obszarze rewitalizacji,
- działania na rzecz wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych, w tym dotyczące włączania ich w życie społeczności, prowadzenie wspólnych zajęć i szkoleń, organizacja międzypokoleniowych akcji i wydarzeń,
- szereg inwestycji infrastrukturalnych, warunkujących wyższą jakość życia na obszarze rewitalizacji, dotyczących m.in. termomodernizacji budynków mieszkalnych i usługowych; tworzenia obiektów i infrastruktury pożytku publicznego, rekreacyjnej i kulturalnej, co w sposób bezpośredni przełoży się na jakość i uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych, ale także zwiększy poziom aktywności zawodowej (np. wśród samotnych rodziców, młodych małżeństw itp.),
- inwestycje dotyczące zachowania lokalnych potencjałów z zakresu kultury i dziedzictwa.

VI. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Centrum miasta Jarosławia to miejsce bezpieczne, przyjazne, dostępne dla osób niepełnosprawnych, atrakcyjne dla turystów, z bogatą bazą hotelową i restauracyjną, pozwalające miastu budować swoją przewagę konkurencyjną w kraju i Europie na dobrze utrzymanych i wypromowanych zabytkach. Potrzeby mieszkańców w każdym wieku są zaspokojone dzięki dostępności do usług publicznych w zakresie opiekuńczym, wychowawczym, zdrowotnym, kulturalnym, dzięki czemu mogą oni realizować się zawodowo i osobiście. Kapitał społeczny stymuluje rozwój przedsiębiorczości, wspierany kreatywną współpracą samorządu z inwestorami. Dzięki dbałości o infrastrukturę techniczną, zastosowaniu rozwiązań proekologicznych obszar rewitalizacji jest wolny od zanieczyszczeń, a wybrzeże Sanu ponownie jest miejscem rekreacji dla mieszkańców.

VII. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.

Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną.

Kierunki działań:

- Działania w zakresie aktywności zawodowej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji, promowanie korzyści płynących z podjętych aktywności zawodowych
- Wykorzystanie potencjału kulturowego i artystycznego, tradycji kupieckich, przestrzeni publicznej i krajobrazu lokalnego (koryto rzeki San) do aktywizacji sportowo- rekreacyjnej i kulturalnej mieszkańców (siłownie, ścieżki rowerowe, nornic walking, sporty wodne)
- Promowanie i rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej oraz zaplecza restauracyjnego w celu przyciągnięcia na starówkę osób młodych i seniorów a także rodzin z dziećmi
- Zagospodarowanie wybrzeża Sanu dla funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej dla mieszkańców i rodzin

- Realizacja programów i działań integrujących mieszkańców wspólnot mieszkaniowych czy osiedli
- Promowanie współpracy w celu integracji mieszkańców oraz zwiększenie partycypacji mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawach publicznych
- Pobudzanie lokalnych inicjatyw poprzez wsparcie finansowe na ich realizację
- Działania na rzecz tworzenia miejsc integracji społecznej wewnątrz i międzypokoleniowej, (np. klubów seniora)
- Wsparcie dla organizacji pozarządowych na działalność opiekuńczą dla dzieci (remonty świetlic w obszarze rewitalizacji)
- Zwiększenie dostępności centrum i atrakcji miasta (zabytków) poprzez udogodnienia dla osób niepełnosprawnych (tablice dla osób niesłyszących, nagrania dla niewidomych)
- Tworzenie i rozwój placówek opiekuńczo- wychowawczych (zwiększenie liczby miejsc)w celu zapewnienia opieki nad dziećmi, co przyczyni się do spadku bezrobocia wśród osób do 34 roku życia

Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji.

Kierunki działań:

- Działania na rzecz zmniejszenia zjawiska bezrobocia u osób młodych (rodziców małych dzieci) poprzez tworzenie i rozwój placówek opiekuńczo- wychowawczych (zwiększenie liczby miejsc) celu zapewnienia opieki nad dziećmi
- Promocja nowych technologii, wsparcie dla firm działających w branży IT i nowoczesnych technologii
- Rozwój i promocja doradztwa zawodowego w szkołach
- Promowanie i rozwój małych przedsiębiorstw poprzez tworzenie przestrzeni i instrumentów wspierających zakładanie działalności gospodarczych (np. stworzenie inkubatora przedsiębiorczości)
- Promowanie rozwoju w obszarze rewitalizacji inwestycji z branży turystyczno- rozrywkowej (nabrzeże Sanu) oraz sprzedaży produktów lokalnych

Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji.

Kierunki działań:

- Edukacja ekologiczna i prozdrowotna w celu zapobiegania zanieczyszczenia środowiska, w tym głównie powietrza oraz działania na rzecz czystości na obszarze rewitalizacji
- Likwidacja barier architektonicznych i instytucyjnych dla osób niepełnosprawnych
- Działania poprawiające standard i funkcjonalizację kamienic w centrum
- Poprawa jakości otoczenia mieszkaniowego, podwórek i przestrzeni międzyblokowych poprzez ograniczenie ruchu pojazdów oraz zagospodarowanie przestrzeni (starego miasta)
- Dostępność do toalet publicznych
- Stworzenie parkingów alternatywnych do miejsc w ścisłej starówce
- Poprawa efektywności komunikacyjnej w obrębie centrum (ruch samochodowy)
- Zwiększenie dostępu do komunikacji miejskiej
- Poprawa identyfikacji i oznakowania zabytków i atrakcji w centrum
- Poprawa estetyki obiektów mieszkalnych i zabytkowych (uporządkowanie, remonty)

VIII. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodnie z art. 15, ust. 1, pkt 5) litera a) ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r. gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:

1. listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz
2. charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Do realizacji zaplanowane projekty powinny być ukierunkowane na rozwiązywanie indywidualnych problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, które zostały zdiagnozowane na obszarach zdegradowanych. Wiodącą rolę w planowaniu kompleksowej rewitalizacji mają projekty społeczne, które stanowią fundament rewitalizacji. Mają one również decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych warunkując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Poniżej znajduje się zestawienie projektów podstawowych. Zgodnie z zapisami ustawy i wytycznych tabela projektów podstawowych zawiera w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia (o ile było to możliwe):

- nazwę,
- podmiot realizujący,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Równoczesna realizacja działań w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, obejmująca zarówno przedsięwzięcia/projekty inwestycyjne (w tym infrastrukturalne), jak również działania miękkie, stwarza szanse na uruchomienie procesu rewitalizacji mającego cechy zrównoważonego rozwoju. Dlatego zamieszczona lista przedsięwzięć podstawowych zawiera różne typy projektów, zarówno „twarde", jak i „miękkie".

Projekty podstawowe to:

1. Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk
2. Wzbogacenie infrastruktury rekreacyjno sportowej poprzez utworzenie placów zabaw i ścieżki rowerowej
3. OSADA KUPIECKA
4. Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
5. Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!
6. Rozwiń skrzydła - załóż firmę!

Ze względu na szeroki zakres prezentowanych informacji lista projektów podstawowych, w podziale na projekty społeczne, przestrzenno-techniczne i gospodarcze stanowi **załącznik 1** do niniejszego programu.

Powiązania projektów podstawowych:

Tabela 23. Powiązanie projektu podstawowego planowanego do finansowania z EFRR (Działanie 6.3 RPO WP 2014-2020) i projektów EFS.

LP.1.	
Projekt planowany do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020	**Projekt planowany do finansowania z EFS**
Tytuł projektu: *Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław –*	Tytuł projektu: *Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!*

<table>
<tr><td rowspan="3">Przeworsk</td><td>Źródło finansowania:

RPO WP 2014-2020 OŚ. 7. DZ.7.1 (EFS) Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy - projekty konkursowe</td></tr>
<tr><td>Tytuł projektu:

Rozwiń skrzydła - załóż firmę!

Źródło finansowania:

RPO WP 2014-2020 OŚ. 7. DZ.7.3 (EFS)Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości</td></tr>
<tr><td>Tytuł projektu:

Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Źródło finansowania:

RPO WP 2014-2020 OŚ. 8. DZ.8.5 realizowane przez PROWES (EFS)Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie</td></tr>
<tr><td colspan="2">Miejsce realizacji: 37-500 Jarosław, Rynek
Obszar rewitalizacji: Dzielnica I</td></tr>
<tr><td colspan="2">Opis wpływu projektów na sytuacje kryzysową w szczególności w sferze społecznej:
Realizacja projektów przyczyni się do zagospodarowania zdegradowanych przestrzeni publicznych na cele społeczne, w tym do stworzenia bezpiecznych przestrzeni dla zwiększenia aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz prowadzenia działań zmniejszających występujące zjawisko wykluczenia społecznego.

Zaplanowane działania wpisują się w zdiagnozowane na obszarze problemy społeczne:
1) w zakresie niskiego kapitału społecznego związanego bezpośrednio z wzajemnym zaufaniem do siebie mieszkańców. Wysoki poziom kapitału społecznego przekłada się na wysoki poziom współpracy i integracji społecznej oraz zaangażowania w sprawy istotne dla lokalnej społeczności. Niski poziom aktywności mieszkańców sprzyja natomiast rozluźnieniu wewnętrznych więzi społecznych i prowadzi do braku poczucia wspólnoty lokalnej, co doprowadza w konsekwencji do marginalizowania grup społecznych w gorszym położeniu i wykluczaniu ich z nurtu życia społecznego miasta. Wyniki badania społecznego, przeprowadzonego wśród mieszkańców Jarosławia, wskazują, że ankietowani za istotne problemy Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, uznają słabą integrację społeczności lokalnej (45,2% odpowiedzi „najbardziej istotny” oraz „raczej istotny”) oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (35,5%).
2) w zakresie wysokiego poziomu ubóstwa, którego jedną z głównych przyczyn jest bezrobocie wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. W Dzielnicy I liczba osób pobierających zasiłki z MOPS stanowi ponad 33% wszystkich osób pobierających zasiłki z MOPS, w tym aż 43,24% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej jest objęta ww. pomocą z powodu ubóstwa. W Dzielnicy I mieszka najwięcej spośród gospodarstw domowych zalegających z czynszem - ponad 46% wszystkich rodzin mających problem z terminowym regulowaniem zobowiązań. Zaplanowane działania wpisują się w także w zdiagnozowane problemy społeczne występujące na obszarze rewitalizacji związane z bezrobociem. W 2015 roku bezrobocie było głównym powodem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców Jarosławia – ze wsparcia z tego powodu korzystały 904 osoby (64,8% ogółu). Spośród 2 444 osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2015 roku na terenie miasta Jarosławia, w Dzielnicy I</td></tr>
</table>

zarejestrowanych jest 559 mieszkańców pozostających bez pracy (22,9% ogółu).

3) z zakresie bezpieczeństwa. Przestępczość stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza w przestrzeni miejskiej, stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym żyjemy, pracujemy i spędzamy czas. W obszarze rewitalizacji -Dzielnicy I zdiagnozowano poziom wskaźnika „liczba przestępstw i wykroczeń" znacznie powyżej wartości dla Miasta: 158,94 (poziom tego wskaźnika dla gminy wynosi 58,27- Tabela 11Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016-2023).

Jednym z zadań projektu infrastrukturalnego jest poprawa bezpieczeństwa, funkcjonalności i stanu technicznego płyty Rynku- zabytkowego obszaru przestrzeni publicznej dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie stworzenia miejsca spotkań i integracji, miejsca wystawienniczego oraz organizacji wydarzeń kulturalno-turystycznych, podczas których mieszkańcy będą mogli aktywniej uczestniczyć w życiu publicznym oraz bardziej się integrować z innymi.
Zrewitalizowana przestrzeń (wyposażenie w miejsca handlowe, udostępnienie przestrzeni na działalność społeczną i gospodarczą) przyczyni się do rozwoju przedsiębiorczości w obszarze zdegradowanym - do powstania nowych miejsc pracy i utrzymania dotychczasowych. Zastosowany monitoring przyczyni się natomiast do wzrostu bezpieczeństwa publicznego na zrewitalizowanym obszarze.
Efektywne zrealizowanie działań miękkich (aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji, funkcjonowanie nowo założonych działalności gospodarczych i spółki non-profit) jest uzależnione od zrewitalizowania i ożywienia Rynku. Sukces działań aktywizacyjnych zależy bowiem od przyciągnięcia na Rynek mieszkańców i turystów będących nabywcami usług świadczonych przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w Rynku i najbliższym otoczeniu. Możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w Rynku Miasta Jarosławia będzie możliwe dzięki przygotowaniu bezpiecznej (monitoring) i atrakcyjnej przestrzeni. Synergia działań Miasta (ożywienie Rynku) i zaktywizowanych mieszkańców (którzy zapewnią usługi niezbędne odwiedzającym Rynek mieszkańcom i turystom) zapewni sukces działań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji.

Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów programu rewitalizacji:

Projekty wpisują się w następujące cele rewitalizacyjne:

Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną
Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji
Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji.

Spełnienie założonych celów nie będzie możliwe bez realizacji zaplanowanych projektów. Z kolei realizacja ww. projektów pozwoli stworzyć warunki do dalszego rozwoju obszaru rewitalizacji w Jarosławiu- poprawy jakości życia mieszkańców, ich pełnej integracji, aktywizacji społecznej, zawodowej, rozwoju przedsiębiorczości oraz pełne wykorzystanie możliwości Rynku dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.

Opis komplementarności projektów:

Zadanie pn. *Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk* jest komplementarne do planowanych do realizacji przez Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław – Przeworsk projektów pn. *Rozwiń skrzydła - załóż firmę!, Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!,* których celem jest aktywizacja zawodowa mieszkańców, zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw i umiejscowienie ich min. w obrębie Rynku - obszaru poddawanego rewitalizacji oraz do projektu pn. *Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych*

ubóstwem i wykluczeniem społecznym, którego celem jest min. aktywizacja osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym długotrwale bezrobotnych poprzez działalność/pracę w Spółce non-profit.

Komplementarność z projektem: Rozwiń skrzydła - załóż firmę!

Rozwój przedsiębiorczości oraz pobudzanie do aktywności zawodowej ma bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji w Jarosławiu.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia *Rozwiń skrzydła - załóż firmę!* zaplanowanego do realizacji przez Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław – Przeworsk pozwala na zastosowanie wszystkich form wsparcia przewidzianych dla działania 7.3 w SZOOP RPO WP 2014-2020. Projekt przewiduje prowadzenie działań w zakresie oferowania możliwości tworzenia działalności gospodarczych w najbliższym otoczeniu lub wewnątrz przestrzeni rewitalizowanych (Rynek i okolice) w ramach projektów współfinansowanych z EFRR (budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych) ze względu na efekt zintegrowania.

Grupy docelowe (osoby bezrobotne, w tym niepełnosprawne, bierne zawodowo oraz poszukujące pracy), są tożsame z wymienionymi dla Działania 7.3. w SZOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane będą osoby zamieszkujące na obszarze objętym działaniami rewitalizacyjnymi, co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tego obszaru, jako najbardziej potrzebujących.

W zakresie przedmiotu zakładanych działalności gospodarczych preferowane będą działalności o charakterze usługowym ponieważ kreują wartość dodaną w gospodarce a także wprowadzają nową jakość, co trwale wpływa na podniesienie poziomu życia na obszarach objętych wsparciem projektów współfinansowanych z EFRR.

Projekt zakłada podejmowanie działań, które bezpośrednio przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości w Jarosławiu głównie poprzez:

- indywidualne spotkania doradcze ze specjalistami
- wypłatę dotacji na otwarcie działalności
- wypłatę wsparcia pomostowego finansowego
- wsparcie szkoleniowo – doradcze

Komplementarność z projektem: Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!

Celem głównym jest podniesienie kwalifikacji i zwiększenie szans na zatrudnienie 72 osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy w wieku powyżej 29roku życia do 31.12.2019r, zamieszkujących w powiecie jarosławskim i przeworskim, szczególnie na terenie MOF Jarosław - Przeworsk.

Rozwój przedsiębiorczości oraz pobudzanie do aktywności zawodowej ma bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji w Jarosławiu.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia *Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!* zaplanowanego do realizacji przez Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław - Przeworsk pozwala na zastosowanie wszystkich form wsparcia przewidzianych dla działania 7.1w SZOOP RPO WP 2014-2020. Projekt przewiduje prowadzenie działań w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, oferowania możliwości tworzenia działalności gospodarczych w otoczeniu lub wewnątrz przestrzeni rewitalizowanych w ramach projektów współfinansowanych z EFRR (budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych) ze względu na efekt zintegrowania.

Grupy docelowe (bezrobotne, w tym niepełnosprawne, bierne zawodowo oraz poszukujące pracy), są tożsame z wymienionymi dla Działania 7.1. w SZOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane będą

osoby zamieszkujące na obszarze objętym działaniami rewitalizacyjnymi, co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tego obszaru, jako najbardziej potrzebujących.

Uczestnicy zostaną objęci Programem aktywizacji zawodowej. Zindywidualizowane wsparcie polegać będzie na identyfikacji potrzeb, diagnozie doskonalenia zawodowego pod opieką doradcy zawodowego, indywidualnym poradnictwie zawodowym, które pozwoli na planowanie kierunków pracy zawodowej z udziałem psychologa i coacha. Następnie szkolenia prowadzić będą do nabycia, podniesienia lub uzupełnienia kwalifikacji i kompetencji zawodowych dostosowanych do indywidualnych planów działań uczestników oraz potrzeb rynku.

Projekt zakłada podejmowanie działań, które bezpośrednio przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Miejskiej Jarosław głównie poprzez:

● identyfikację potrzeb uczestników (indywidualna rozmowa z doradcą zawodowym),

● poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy (indywidualna rozmowa z psychologiem i coachem oraz grupowe spotkania z doradcą zawodowym),

● aktywizację zawodową - szkolenia (dopasowane według potrzeb, część szkoleń zleconych, część zorganizowanych w grupach),

● aktywizację zawodową - staże na okres 9 miesięcy dla 72 osób.

Komplementarność z projektem: Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
Zakres rzeczowy przedsięwzięcia *Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym* wpisuje się w cele Działania 8.5. RPO WP 2014-2020 tj. w*zmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej w aktywizacji osób w niekorzystnej sytuacji oraz w dostarczaniu usług użyteczności społecznej w regionie*. Grupę odbiorców stanowią osoby dorosłe (mężczyźni i kobiety w wieku od 18 do 65 lat) zagrożone wykluczeniem społecznym w tym: osoby długotrwale bezrobotne, z ustalonym III profilem pomocy, zarejestrowanie w PUP, gotowe do podjęcia zatrudnienia, zainteresowane założeniem i prowadzeniem działalności w sektorze ekonomii społecznej, w tym w formie przedsiębiorstwa społecznego, zamieszkałe na terenie obszaru rewitalizacji.

Projekt zakłada utworzenie Spółki non-profit, która zlokalizowana będzie na terenie objętym rewitalizacją natomiast obszar działania będzie dotyczył rejonu całego miasta Jarosławia z akcentem na Dzielnicę Nr I.

Realizacja projektu *Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk* umożliwi uruchomienie spółki non- profit i umiejscowienie jej siedziby na rewitalizowanym terenie (w obrębie Rynku). Spółka w ramach działalności będzie się zajmować m.in. utrzymaniem czystości zrewitalizowanej przestrzeni oraz świadczyć inne usługi na rzecz społeczności miasta.

Zakres podejmowanych działań w projekcie *Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym* obejmuje:

- wyselekcjonowanie przez PUP i MOPS 20 osób zagrożonych ubóstwem i zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako bezrobotne poszukujące pracy gotowych do podjęcia zatrudnienia,
- przeprowadzenia szkoleń celem podniesienia kwalifikacji i rozwoju umiejętności potrzebnych do założenia i/lub pracy w przedsiębiorstwach społecznych i jego rozwijania
- wyznaczenie koordynatora z ramienia Urzędu Miasta lub MOPS celem pomocy w uzyskiwaniu środków z dofinasowania oraz zarejestrowania działalności Spółki
- pomoc w znalezieniu siedziby Spółki,
- pomoc w wykreowaniu lidera Spółdzielni celem przekazywania kontrolowanego zarządzania przedsiębiorstwem społecznym,

- pomoc w określeniu profilu prowadzanej działalności, - pomoc w poszukiwaniu zleceń w okresie działalności 3 miesięcy. Utworzona w ramach projektu pn. *Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk* infrastruktura służąca min. do prezentacji różnych wyrobów rękodzielniczych podczas np. Wielkiego Jarmarku Jarosławskiego, Jarmarku Majowo-Czerwcowego, Jarmarku Noworocznego, Jarmarku Wielkanocnego, będzie stwarzać warunki dla rozwoju indywidualnych działalności gospodarczych ale także stwarzać warunki osobom zaktywizowanym zawodowo poprzez Spółkę non-profit oraz poprzez udział w projektach *Rozwiń skrzydła - załóż firmę! oraz Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!*

Źródło: opracowanie własne.

IX. Charakterystyka projektów uzupełniających i pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, oprócz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy przedstawić charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową.

Wskazane w tej części pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne obejmują działania, które:

a. nie są jeszcze doprecyzowane w swoim zakresie jednak wzbogacają zakres podstawowych, już zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, powodując efekt synergii,
b. uzupełniają kierunki działań rewitalizacyjnych o komplementarne działania zgłoszone w procesie partycypacyjnym,
c. angażują różne podmioty z terenu miasta,
d. wymagają dalszego planowania przy udziale zainteresowanych stron.

Charakterystyka projektów uzupełniających znajduje się w tabeli 24.

Tabela 24. Charakterystyka projektów uzupełniających.

Lp.	Nazwa projektu	Opis projektu
Projekty „twarde"/infrastrukturalne		
1.	**Holistyczna rewitalizacja Placu Św. Michała**	Podmiotem realizującym projekt będzie: Gmina Miejska Jarosław i partnerzy społeczni (organizacje pozarządowe) **Cele projektu:** • nadanie nowych funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych w kontekście historycznych uwarunkowań oraz dziedzictwa kulturowego w obszarze rewitalizacji, • stworzenie możliwości do działań przyczyniających się do włączenia społecznego, integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców,

		• wzrost estetyki krajobrazu i architektury / przestrzeni miejskiej w połączeniu ze stworzeniem nowych możliwości spędzania wolnego czasu poprzez uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznej, • kultywowanie tradycji kupieckich – organizowanie np. Wielkiego Jarmarku Jarosławskiego, Jarmarku Majowo-Czerwcowego, Jarmarku Noworocznego, Jarmarku Wielkanocnego, • rozwijanie przedsiębiorczości gospodarczej i społecznej poprzez udostępnienie przestrzeni publicznej dla mieszkańców (udzielanie wsparcia w postaci dotacji na działalność gospodarczą, tworzenie i funkcjonowanie w ramach ekonomii społecznej spółdzielni socjalnych), • ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, materialnego i niematerialnego, • promocja kultury i dziedzictwa materialnego i niematerialnego, • poprawa dostępu do rewitalizowanego obszaru, zlokalizowanych na nim obiektów i podstawowych usług komunalnych, • promocja zdrowego stylu życia w ramach poprawy jakości życia mieszkańców, • poprawa systemu bezpieczeństwa publicznego. **Problemy, na które odpowiada projekt**: • niewykorzystany potencjał Wolnego, Królewskiego, Handlowego Miasta Jarosławia, • narastające problemy społeczne przyczyniające się do dewastacji przestrzeni (w tym problemy patologii społecznej), • zły stan infrastruktury wykorzystywanej w celach społecznych, gospodarczych, kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych, • brak wystarczającej ilości miejsc przystosowanych do prowadzenia działalności społecznej, gospodarczej, kulturalnej, edukacyjnej, turystycznej i rekreacyjnej. **Zakres realizowanych działań:** • przebudowa Placu Św. Michała–zabytkowego obszaru przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, • przebudowa, rozbudowa, podstawowej infrastruktury komunalnej tj. przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i teletechnicznych, • przebudowa, rozbudowa infrastruktury drogowej (przylegająca do pierzei - w wysokości nie przekraczającej 30 % kosztów kwalifikowalnych projektu), • przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego, • zakup sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją: miejsca handlowe, wystawiennicze, tematyczne, wyposażenie do organizacji wydarzeń kulturalno-turystycznych, • miejsca na rowery miejskie.

		Wspierane inwestycje będą uwzględniały dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych. **Bezpośrednim efektem realizacji projektu będą**: + ograniczenie zdiagnozowanych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji + poprawa zagospodarowania i wykorzystania obszaru rewitalizacji poprzez nadanie nowych funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych + wzrost przedsiębiorczości gospodarczej i społecznej poprzez udostępnienie przestrzeni publicznej dla mieszkańców + rozwój oferty i stworzenie nowych możliwości spędzania wolnego czasu poprzez uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznej + poprawa ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, materialnego i niematerialnego, + poprawa promocji kultury i dziedzictwa materialnego i niematerialnego, + poprawa dostępu do rewitalizowanego obszaru **Efekty te będą miały wymierne rezultaty**: •Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,3 ha •Liczba form wsparcia z zakresu integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców- 7 •Liczba osób korzystających z realizowanych form wsparcia- 7000 •Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach- 1 •Liczba podmiotów ekonomii społecznej zaangażowanych w działania aktywizacyjne i integracyjne- 1 Liczba wydarzeń kulturalnych- 7 **Odpowiadające cele rewitalizacji:** **Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną** **Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji** **Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji**
2.	**Adaptacja zabytkowych obiektów Opactwa Sióstr Benedyktynek do nowych funkcji - przedszkole i miejsce edukacji i integracji społecznej**	**Podmiot realizując projekt:** Klasztor Sióstr Benedyktynek, ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław **Problemy:** 1. słaba dostępność usług edukacyjnych, integracyjnych i opiekuńczych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, 2. mała liczba miejsc i imprez integracyjnych w obszarze rewitalizacji 3. zły stan techniczny obiektów zabytkowych. **Cele projektu:** 1. zwiększenie dostępności placówek opiekuńczych – przedszkole, 2. ułatwienie podjęcia pracy bezrobotnym rodzicom do 34 roku życia,

		3. poprawa estetyki zabytkowego obiektu i udostępnienie go na cele opiekuńcze, edukacyjne oraz integracyjno- aktywizacyjne (włączenia społecznego). **Zadania:** 1. adaptacja baszt nr 6 i 7 oraz budynku dawnej rezydencji kapelanów wraz z zagospodarowaniem/rewitalizacją otoczenia obiektów, 2. Zakup wyposażenia - wyposażenie sal integracyjnych i edukacyjnych i punktu konsultacyjnego, **Obiekty i obszar poddany rewitalizacji to zabytki wpisane do rejestru prowadzonego prze Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.** Baszty zostaną zaadaptowane na cele: – organizacji miejsca integracji i edukacji osób dorosłych – zakłada się tutaj organizację szkoleń dla rodziców: ułatwiających wejście lub powrót na rynek, rozwijających umiejętności wychowania dzieci; podnoszących kompetencje społeczne; oraz wydarzeń mających na celu integrację międzypokoleniową, – organizację punktu konsultacyjnego, w których codziennie porad udzielać będą: psycholog, ksiądz, doradca zawodowy i pedagog. W budynku dawnej rezydencji kapelanów po adaptacji i wyposażeniu będzie uruchomione przedszkole dla 70 dzieci w wieku przedszkolnym (3-6). Parametry techniczne przedmiotowych obiektów: 1. Budynek dawnej rezydencji kapelanów (adaptowany na przedszkole): – kubatura budynku - 4240,39 m^3, – powierzchnia użytkowa - 994,56 m^2, – powierzchnia całkowita - 1365,54 m^2, – powierzchnia zabudowy - 579,92 m^2. 2. Baszta VI (adaptowana na potrzeby uruchomienia Punktu konsultacyjnego): – kubatura budynku - 518,90 m^3, – powierzchnia użytkowa – 47,22 m^2, – powierzchnia całkowita – 90,32 m^2, – powierzchnia zabudowy- 45,16 m^2. 3. Baszta VII (adaptowana na potrzeby pomieszczeń edukacyjno-integracyjnych): – kubatura budynku – 998,30 m^3, – powierzchnia użytkowa – 79,57 m^2, – powierzchnia całkowita – 139,60 m^2, – powierzchnia zabudowy- 69,80 m^2. Otoczenie związane z powyższymi obiektami przewidziane do zagospodarowania/rewitalizacji (m.in. uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych wraz z poprawą estetyki, udostępnieniem dla mieszkańców i instalacją systemu monitoringu wizyjnego):powierzchnia – 6000 m^2. **Budżet projektu:**7 mln zł, w tym: wkład własny: 10% tj. 700 000,00 zł; RPO WP 2014-2020: 90% tj. 6 300 000,00 zł

		Źródło finansowania: RPO WP 2014-2020, Działanie 6.3 **Bezpośrednim efektem realizacji projektu będą**: + poprawa stanu technicznego zabytków, + nadanie nowych – społecznych funkcji niewykorzystanym obiektom zabytkowym, + zwiększona dostępność opieki przedszkolnej, + umożliwienie rodzicom podjęcia pracy poprzez zapewnienie opieki przedszkolnej dla ich dzieci, + zwiększona dostępność przedsięwzięć z zakresu integracji społecznej i edukacji osób dorosłych: szkoleń dla rodziców: ułatwiających wejście lub powrót na rynek, rozwijających umiejętności wychowania dzieci; podnoszących kompetencje społeczne; oraz wydarzeń mających na celu integrację międzypokoleniową; konsultacji indywidualnych, + aktywizacja seniorów – powstanie nieformalnego Klubu Seniora. Adaptacja baszt, zakup wyposażenia i przygotowanie kadry pozwoli na prowadzenie działań i realizację projektów finansowanych z EFS, które będą miały następujące **rezultaty**: + liczba miejsc w przedszkolu - 75 szt. + liczba dzieci w przedszkolu w pierwszym roku – 63 osoby, + liczba specjalistów w Punkcie konsultacyjnym – 4 osoby (psycholog, ksiądz, doradca zawodowy, pedagog), + liczba godzin konsultacji w Punkcie konsultacyjnym – 470 godz./rok. + liczba osób korzystających z konsultacji w Punkcie konsultacyjnym – 470 osób/rok, + liczba zorganizowanych szkoleń/spotkań integracyjnych – 24 szt. + liczba uczestników szkoleń/spotkań integracyjnych – 600 osób, + zorganizowane grupy (Klub Seniora) – 1. + liczba członków Klubu Seniora – 30 osób. **Odpowiadające cele rewitalizacji:** **Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną** **Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji**
Projekty „miękkie" /społeczne		
1.	**Droga Integralnej Odnowy Człowieka Via Reginae**	Podmiot realizujący: Fundacja Dróg Kulturowych Partnerzy: Ośrodek Kultury i Formacji Chrześcijańskiej im. Służebnicy Bożej Anny Jenke Parafia Rzymskokatolicka p.w. Bożego Ciała przy Kolegiacie Parafia Greckokatolicka p.w. Przemienienia Pańskiego z siedzibą w Jarosławiu Parafia Rzymskokatolicka p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Jarosławiu Klasztor OO. Dominikanów w Jarosławiu Problemy, na które odpowiada projekt:

		• Duży odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Częste występowanie patologii społecznych spowodowanych brakiem perspektyw, brakiem dostatecznych kwalifikacji lub wykształcenia by wpasować się w potrzeby rynku pracy • Duży odsetek osób niesamodzielnych, niezaradnych i nieaktywnych społecznie • Występowanie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy Cele: • Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Utworzenie kompleksowej oferty pomocy osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym biorącej pod uwagę aspekty społeczne, edukacyjne, zdrowotne i zawodowe poprzez kompleksowe opracowanie Drogi Integralnej Odnowy Człowieka • Pomoc w wyborze drogi zawodowej (lub ewentualnie zmiana dotychczasowej) osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych u osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych • Zapewnienie osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym fachowej pomocy specjalistów z różnych dziedzin nauk (np. psycholog, doradca zawodowy, lekarz, prawnik) Zadania: • Zbudowanie Pieszego Szlaku Drogi Integralnej Odnowy Człowieka Via Reginae, rozmieszczonego w kilku salach/pomieszczeniach w różnych obiektach zlokalizowanych na terenie miasta Jarosławia. Odpowiednia aranżacja i wyposażenie tych miejsc w wymagany sprzęt dla poszczególnych specjalistów - Stworzenie wszechstronnej diagnozy opartej na potrzebach grupy docelowej - Szlak będzie się składał z 6 elementów: - Początkiem i końcem tej Drogi byłoby Jarosławskie Opactwo Pobenedyktyńskie z XVII w. Osoby indywidualne lub grupy przekraczając unikalne obwarowania Opactwa znajdowałyby dystans do cywilizacji i szarej codzienności. W zabytkowych pomieszczeniach byłaby możliwość indywidualnych spotkań z księżmi, siostrami zakonnymi lub osobami świeckimi (wg indywidualnego wyboru), aby ocenić stan psychofizyczny, psychiczny, społeczny i duchowy danej osoby i zaproponować jej przejście całością lub tylko częścią jarosławskiej Drogi Integralnej Odnowy Człowieka. Kompetentny doradca wskazałby także kolejność i czasokres poszczególnych etapów dostosowaną do aktualnych potrzeb danego człowieka. Do Opactwa można byłoby także wrócić w każdej chwili, a na pewno na końcu Drogi, aby ocenić skuteczność przeżytej Integralnej Odnowy i wyciągnąć z tej oceny wnioski i zalecenia na przyszłość. - Stacja I – Nabrania Dystansu – Droga otwarcia

		- Stacja VI – Odnowy duchowej – Droga uzdrowienia Dla wielu osób punktem wyjścia do odnowy integralnej byłby intensywny kontakt z pięknem przyrody. Taki klimat zabezpieczałyby ogrody różane zlokalizowane na wzgórzu Starego Miasta w najbliższym otoczeniu Jarosławskiej Kolegiaty. Przejście do nich urokliwą kładką ze Wzgórza św. Mikołaja wprowadzałoby w świat ekologicznie uprawianych roślin ozdobnych na czele z wieloma odmianami róż, co nawiązuje do tradycji tego Sanktuarium. - Stacja II – Odnowy psychobiologicznej – Droga ekologiczna - Kolejne Sanktuarium to wieloraka BRAMA. Przede wszystkim brama do Tradycji Wschodniej pielęgnującej wartości, których nam ludziom zachodu często brakuje: cisza, kontemplacja, wschodni śpiew, wymowa ikony ,wyjątkowa architektura itd. pozwalają człowiekowi zachodniej cywilizacji leczyć osobiste i społeczne zranienia. W tym miejscu sprawdzałyby się nie tyle logoterapia, co raczej osobiste przeżycie, doświadczenie, dotyk… Jednym z owoców byłoby wyjście ze sztywności zachodnioeuropejskiej, wewnętrzne rozluźnienie i głęboki relaks - Stacja III – Zadumy i kontemplacji – Droga relaksacji Niektóre osoby mają większą niż inni wrażliwość estetyczną. Pomieszczenia Starej Plebanii zostałyby przeznaczone na kontakt ze sztuką w różnych jej wymiarach: malarstwo, grafika, rzeźba, muzyka, literatura i inne. Każdy mógłby znaleźć właściwą dla siebie formę odbioru i wyrazu głębszych wartości. Odbioru i wyrazu, gdyż można by tu było nie tylko oglądać, słuchać i czytać, ale także samemu tworzyć. - Stacja IV – Galeria inspiracji – Droga poszukiwań estetycznych Kolejnym etapem Drogi Integralnej Odnowy jest troska o ciało. Balneologia to dziedzina wiedzy medycznej wykorzystująca do leczenia, profilaktyki, rehabilitacji i częściowo diagnostyki naturalne surowce lecznicze p.w. wodę. Sanktuarium dominikańskie w Jarosławiu odsetek lat jest znane ze źródlanej wody niezwykle cenionej przez okolicznych mieszkańców i przybywających gości. Nasz projekt ten spontaniczny potencjał mógłby rozwinąć i szerzej udostępnić. - Stacja V – Odnowy balneologicznej – Droga oczyszczenia Powyższe stacje/sale będą ze są połączone i będą stanowiły spójną całość. Droga Integralnej Odnowy będzie ścieżką, w ramach której realizowane będą zintegrowane i zindywidualizowane programy oparte o reintegrację społeczną, zawodową, edukacyjną, zdrowotną skoncentrowaną na osobie i jej potrzebach. Grupa docelowa: osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Lokalizacja projektu: Ośrodek Kultury i Formacji Chrześcijańskiej im. Służebnicy Bożej Anny Jenke, ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław Parafia Rzymskokatolicka p.w. Bożego Ciała przy Kolegiacie, Plac ks. Piotra Skargi 2, 37-500 Jarosław Parafia Greckokatolicka p.w. Przemienienia Pańskiego z siedzibą w Jarosławiu, ul. Cerkiewna 3, 37-500 Jarosław Parafia Rzymskokatolicka p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Jarosławiu, ul. 3 Maja 12, 37-500 Jarosław Klasztor OO. Dominikanów w Jarosławiu, ul. Dominikańska 25, 37-500 Jarosław

		Prognozowane rezultaty: • Nowy produkt – pieszy Szlak „Drogi integralnej odnowy człowieka Via Reginae” • Opracowanie komplementarnych sposobów pomocy osobom zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie Planowany budżet: 2 500 000,00 zł Źródło finansowania: EWT
2.	**Przedsiębiorczy Jarosław**	Podmiot odpowiedzialny za realizację: Fundacja Dróg Kulturowych, Stowarzyszenie Miejski Obszar Funkcjonalny Jarosław-Przeworsk **Cele projektu:** • Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy poprzez zwiększenie liczby mikroprzedsiębiorstw, • Podniesienie świadomości o prowadzeniu własnego biznesu (m.in. w branży gastronomiczno-hotelowej), • Podwyższenie kompetencji mieszkańców poprzez objęcie wsparciem szkoleniowym. **Problemy, na które odpowiada projekt**: • zjawisko bezrobocia, duży odsetek osób biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, • brak perspektyw dla ludzi młodych, co prowadzi do postępującego procesu wyludniania się miasta, • niski poziom kwalifikacji zawodowych wśród mieszkańców, • niewystarczające zaplecze gastronomiczno-hotelarskie w kontekście niewykorzystanego potencjału kulturowego i turystyczno-rekreacyjnego w okolicach Rynku. **Planowane działania**: • doradztwo zawodowe (indywidualne, w tym stworzenie dla uczestników Indywidualnego Planu Działania oraz grupowe), • grupowe szkolenia z podstaw przedsiębiorczości, prowadzenia firmy, rozliczeń księgowych, • dotacje na otwarcie działalności, • wsparcie pomostowe, • wsparcie szkoleniowo-doradcze dla osób, które otworzą działalność gospodarczą. **Grupa docelowa**: osoby bezrobotne, w tym niepełnosprawne, bierne zawodowo oraz poszukujące pracy powyżej 29 roku życia z obszaru rewitalizacji, będące w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej.

		Budżet: 3 200 000 zł, wkład własny – 160 000,00 zł **Źródło finansowania:** RPO WP Działanie 7.3 **Bezpośrednim efektem realizacji projektu będą**: + ograniczenie zjawiska bezrobocia oraz liczby osób biernych zawodowo i poszukujących pracy + zwiększenie liczby mikroprzedsiębiorstw + wzrost wiedzy nt. prowadzenia działalności gospodarczej + podniesienie wiedzy i umiejętności uczestników projektu poprzez objęcie ich kompleksowym wsparciem szkoleniowym i doradczym. **Efekty projektu mierzone będą poprzez następujące rezultaty**: • liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej- min. 55 osób, • liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie min. 50 os., • ilość przeprowadzonych bloków tematycznych szkoleń: min. 3 (z podstaw przedsiębiorczości, prowadzenia firmy, rozliczeń księgowych), • ilość przeszkolonych osób min. 60, • ilość wykonanych Indywidualnych Planów Działania, min. 60.
3.	**Szczęśliwe przedszkolaki**	**Podmiot realizujący:** Klasztor Sióstr Benedyktynek Ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław **Cel projektu:** ✓ zapewnienie ciekawych zajęć na poziomie dostosowanym do możliwości poznawczych dziecka, umożliwiających rozwój intelektualny – rytmika, zajęcia rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne (aktywizujące), zajęcia logopedyczne wraz z doposażeniem OWP. **Cele ogólne:** ✓ poprawa standardów OWP ✓ uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej OWP ✓ prawidłowy i wszechstronny rozwój dziecka. **Główne problemy na które odpowiada projekt:** ✓ niska atrakcyjność oferty lokalnych OWP; ✓ oferta lokalnych OWP nie w pełni dostosowana do indywidualnych potrzeb rozwojowych dzieci; ✓ ograniczona ilość pomocy dydaktycznych, zabawek w OWP. **<u>Zakres realizowanych działań:</u>** 1. Zajęcia dodatkowe Dodatkowe zajęcia będą realizowane poza bezpłatnym czasem funkcjonowania ośrodka wychowania przedszkolnego określonym w ustawie Prawo Oświatowe oraz będą finansowane przez okres 12 m-cy. 07.2020 - przerwa wakacyjna - brak finansowania. W związku z przeprowadzonymi rozmowami wśród rodziców oraz

		rozmów z lekarzem pediatrą z najbliższego Ośrodka zdrowia podjęto decyzję o wprowadzeniu zajęć dodatkowych mających na celu wyrównywanie szans dzieci z deficytami rozwojowymi, psychoruchowymi, emocjonalnymi a także umysłowymi. Na podstawie przeprowadzonej analizy oraz aby zapewnić równe szanse wszystkim dzieciom zajęcia obejmą wszystkie dzieci uczęszczające do OWP- wnioskodawcy. W ramach zadania zostaną zatrudnieni: – specjaliści/nauczyciele do prowadzenia zajęć: logopedycznych, rytmiki, wzmacniających kompetencje społeczno-emocjonalne (aktywizujących). Zatrudnieni nauczycieli będą posiadać odpowiednie wykształcenie i doświadczenie. Zajęcia będą odbywać się w następującej częstotliwości (zakładając, że w okresie realizacji projektu jest 48 tygodni, w tym przyjęto 45 tyg. nauki, po wyłączeniu okresów wolnych od zajęć): ✓ logopedyczne 1 x w tygodniu po 1h - łącznie 45 h. Na pierwszych zajęciach logopeda przeprowadzi wstępną diagnozę potrzeb logopedycznych dzieci i pogrupuje je na grupy od 4 do 6 osób. W ramach prowadzonych zajęć prowadzący opracuje program nauczania dla każdej grupy; ✓ zajęcia rytmiczne - 2 x w tygodniu po 1 h. Poziom i rodzaj zajęć zostanie dostosowany do potrzeb dzieci w grupie. W ramach prowadzonych zajęć prowadzący opracuje program nauczania na 90 h zajęć; ✓ zajęcia aktywizujące - 2 x w tygodniu po 1 h. Poziom i rodzaj zajęć zostanie dostosowany do potrzeb dzieci w grupie. W ramach prowadzonych zajęć prowadzący opracuje program nauczania na 90 h zajęć. Dodatkowe zajęcia są realizowane poza czasem przeznaczonym na realizację podstawy programowej. Zajęcia są prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci objętych wsparciem. Programy zajęć realizowane będą zgodnie z zasadami na rzecz wyrównywania szans płci oraz umożliwiające dostępność dla ON. 2. Zakup pomocy dydaktycznych W związku z tym, że w OWP nie były dotąd prowadzone w/w zajęcia, konieczny jest zakup pomocy dydaktycznych do wszystkich rodzajów zajęć. Grupą docelową będzie ok. 63 dzieci w wieku przedszkolnym (zgodnie z ustawą prawo oświatowe z dn. 14.12.2016 r.) uczęszczających do przedszkola utworzonego i prowadzonego przez Klasztor Sióstr Benedyktynek w Jarosławiu. Pierwszeństwo udziału w projekcie będą mieć osoby zamieszkałe w obszarze rewitalizacji Miasta Jarosławia (dodatkowe punkty premiujące na etapie rekrutacji). **Miejsce realizacji:** Klasztor Sióstr Benedyktynek, ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław **Budżet:** 66 718,75 zł, w tym: wkład własny: 15% tj. 10 007,81 zł; RPO WP 2014-2020: 85% tj. 56 710,94 zł

		Źródło finansowania: RPO WP Działanie 9.1 **Rezultaty:** objęcie 63 dzieci zajęciami dodatkowymi zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej. **Wskaźnik rezultatu-** liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej- 63 **Wskaźnik produktu-** liczba godzin zajęć dodatkowych- 225 **Odpowiadające cele rewitalizacji:** **Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną** **Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji**
4.	**Aktywna integracja szansą na lepsze życie**	**Podmiot realizujący:** Klasztor Sióstr Benedyktynek Ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław **Cel projektu:** ✓ zapewnienie aktywnej integracji dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. **Cele ogólne:** ✓ poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Miasta Jarosławia. **Główne problemy na które odpowiada projekt:** ✓ ograniczona dostępność oferty aktywnej integracji dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. **<u>Zakres realizowanych działań:</u>** Projekt obejmuje utworzenie zintegrowanego programu realizowanego w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmującego usługi aktywnej integracji charakterze społecznym, edukacyjnym i zawodowym, zawierające instrumenty odpowiadające na indywidualne potrzeby mieszkańców Jarosławia. W ramach projektu będą świadczone następujące usługi: – poradnictwa i wsparcia indywidualnego oraz grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową, – poradnictwa specjalistycznego, w tym: poradnictwo prawne w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego; – poradnictwo rodzinne, obejmujące wsparcie rodziny naturalnej i zastępczej, opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną; poradnictwo psychologiczne, będą świadczone, jako jeden z elementów szerszego, kompleksowego wsparcia zdefiniowanego na podstawie indywidualnej diagnozy uczestników projektów, – organizację zajęć w ramach Klubu Integracji Społecznej.

		Grupą docelową będą: – osoby i rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, z późn. zm. I kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające, co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r.; – rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, w których co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością. Będzie to około 200 osób. Pierwszeństwo udziału w projekcie będą mieć osoby zamieszkałe w obszarze rewitalizacji Miasta Jarosławia (dodatkowe punkty premiujące na etapie rekrutacji). **Miejsce realizacji:** Klasztor Sióstr Benedyktynek, Ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław **Budżet projektu:**200 000,00 zł, w tym wkład własny: 15% tj. 30 000,00 zł; RPO WP 2014-2020: 85% tj. 170 000,00 zł **Źródło finansowania:** RPO WP, Działanie 8.1 **Rezultaty:** objęcie 200 osób poradnictwem i wsparciem indywidualnym oraz grupowym. **Wskaźnik rezultatu-** liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu- 100 **Wskaźnik produktu:** - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 200 - liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie- 25 **Odpowiadające cele rewitalizacji:** **Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną** **Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 25. Powiązanie projektów uzupełniających planowanych do finansowania z EFRR (Działanie 6.3 RPO WP 2014-2020) i projektów EFS.

<table>
<tr><td colspan="2">LP.1.</td></tr>
<tr><td>Projekt planowany do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020</td><td>Projekt planowany do finansowania z EFS</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Tytuł projektu:

Holistyczna rewitalizacja Placu Św. Michała</td><td>Tytuł projektu:

Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!

Źródło finansowania:

RPO WP 2014-2020 OŚ. 7. DZ.7.1 (EFS) Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy - projekty konkursowe</td></tr>
<tr><td>Tytuł projektu:

Rozwiń skrzydła - załóż firmę!

Źródło finansowania:

RPO WP 2014-2020 OŚ. 7. DZ. 7.3 (EFS)Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości</td></tr>
<tr><td>Tytuł projektu:

Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Źródło finansowania:

RPO WP 2014-2020 OŚ. 8. DZ.8.5 realizowane przez PROWES (EFS)Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie</td></tr>
<tr><td colspan="2">Miejsce realizacji: 37-500 Jarosław, Plac Św. Michała

Obszar rewitalizacji: Dzielnica I</td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>Opis wpływu projektów na sytuacje kryzysową w szczególności w sferze społecznej</u>

Realizacja projektów przyczyni się do zagospodarowania zdegradowanych przestrzeni publicznych na cele społeczne, w tym do stworzenia bezpiecznych przestrzeni dla zwiększenia aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz prowadzenia działań zmniejszających występujące zjawisko wykluczenia społecznego.

Zaplanowane działania wpisują się w zdiagnozowane na obszarze problemy społeczne:

1) <u>w zakresie niskiego kapitału społecznego</u> związanego bezpośrednio z wzajemnym zaufaniem do siebie mieszkańców. Wysoki poziom kapitału społecznego przekłada się na wysoki poziom współpracy i integracji społecznej oraz zaangażowania w sprawy istotne dla lokalnej społeczności. Niski poziom aktywności mieszkańców sprzyja natomiast rozluźnieniu wewnętrznych więzi społecznych i prowadzi do braku poczucia wspólnoty lokalnej, co doprowadza w konsekwencji do marginalizowania grup społecznych w gorszym położeniu i wykluczaniu ich z nurtu życia społecznego miasta. Wyniki badania społecznego, przeprowadzonego wśród mieszkańców Jarosławia, wskazują, że ankietowani za istotne</td></tr>
</table>

problemy Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, uznają słabą integrację społeczności lokalnej (45,2% odpowiedzi „najbardziej istotny" oraz „raczej istotny") oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (35,5%).

2) w zakresie wysokiego poziomu ubóstwa, którego jedną z głównych przyczyn jest bezrobocie wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. W Dzielnicy I liczba osób pobierających zasiłki z MOPS stanowi ponad 33% wszystkich osób pobierających zasiłki z MOPS, w tym aż 43,24% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej jest objęta ww. pomocą z powodu ubóstwa. W Dzielnicy I mieszka najwięcej spośród gospodarstw domowych zalegających z czynszem - ponad 46% wszystkich rodzin mających problem z terminowym regulowaniem zobowiązań. Zaplanowane działania wpisują się w także w zdiagnozowane problemy społeczne występujące na obszarze rewitalizacji związane z bezrobociem. W 2015 roku bezrobocie było głównym powodem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców Jarosławia – ze wsparcia z tego powodu korzystały 904 osoby (64,8% ogółu). Spośród 2 444 osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2015 roku na terenie miasta Jarosławia, w Dzielnicy I zarejestrowanych jest 559 mieszkańców pozostających bez pracy (22,9% ogółu).

3) z zakresie bezpieczeństwa. Przestępczość stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza w przestrzeni miejskiej, stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym żyjemy, pracujemy i spędzamy czas. W obszarze rewitalizacji -Dzielnicy I zdiagnozowano poziom wskaźnika „liczba przestępstw i wykroczeń" znacznie powyżej wartości dla Miasta: 158,94 (poziom tego wskaźnika dla gminy wynosi 58,27- Tabela 11 Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016-2023).

Jednym z zadań projektu infrastrukturalnego jest min. poprawa bezpieczeństwa, funkcjonalności i stanu technicznego Placu św. Michała- zabytkowego obszaru przestrzeni publicznej dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie stworzenia miejsca spotkań i integracji, miejsca wystawienniczego oraz organizacji wydarzeń kulturalno-turystycznych, podczas których mieszkańcy będą mogli aktywniej uczestniczyć w życiu publicznym oraz bardziej się integrować z innymi.

Zrewitalizowana przestrzeń (wyposażenie w miejsca handlowe, udostępnienie przestrzeni na działalność społeczną i gospodarczą) przyczyni się do rozwoju przedsiębiorczości w obszarze zdegradowanym - do powstania nowych miejsc pracy i utrzymania dotychczasowych. Zastosowany monitoring przyczyni się natomiast do wzrostu bezpieczeństwa publicznego na zrewitalizowanym obszarze.

Efektywne zrealizowanie działań miękkich (aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji, funkcjonowanie nowo założonych działalności gospodarczych i spółki non-profit) jest uzależnione od ożywienia Placu Św. Michała. Zwiększenie liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Plac Św. Michała wpłynie na większe zapotrzebowanie na usługi świadczone przez spółkę non- profit i przedsiębiorstwa powstałe w ramach projektów współfinansowanych z EFS. Synergia działań Miasta (ożywienie Placu) i zaktywizowanych mieszkańców (którzy zapewnią usługi niezbędne mieszkańcom i turystom) zapewni sukces działań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji.

Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów programu rewitalizacji

Projekty wpisują się w następujące cele rewitalizacyjne:

Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną

Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy

w obszarze rewitalizacji

Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji.

Spełnienie założonych celów nie będzie możliwe bez realizacji zaplanowanych projektów. Z kolei realizacja ww. projektów pozwoli stworzyć warunki do dalszego rozwoju obszaru rewitalizacji w Jarosławiu- poprawy jakości życia mieszkańców, ich pełnej integracji, aktywizacji społecznej, zawodowej, rozwoju przedsiębiorczości oraz pełne wykorzystanie możliwości Placu Św. Michała dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.

Opis komplementarności projektów

Zadanie pn. *Holistyczna rewitalizacja* Placu *Św. Michała* jest komplementarne do planowanych do realizacji przez Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław – Przeworsk projektów pn. *Rozwiń skrzydła - załóż firmę!, Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!,* których celem jest aktywizacja zawodowa mieszkańców, zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw i umiejscowienie ich min. w obrębie Placu Św. Michała - obszaru poddawanego rewitalizacji oraz do projektu pn. *Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,* którego celem jest min. aktywizacja osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, w tym długotrwale bezrobotnych poprzez działalność/pracę w Spółce non-profit.

Komplementarność z projektem: Rozwiń skrzydła - załóż firmę!

Rozwój przedsiębiorczości oraz pobudzanie do aktywności zawodowej ma bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji w Jarosławiu.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia *Rozwiń skrzydła - załóż firmę!* zaplanowanego do realizacji przez Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław – Przeworsk pozwala na zastosowanie wszystkich form wsparcia przewidzianych dla działania 7.3 w SZOOP RPO WP 2014-2020. Projekt przewiduje prowadzenie działań w zakresie oferowania możliwości tworzenia działalności gospodarczych w najbliższym otoczeniu lub wewnątrz przestrzeni rewitalizowanych (Rynek i okolice) w ramach projektów współfinansowanych z EFRR (budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych) ze względu na efekt zintegrowania.

Grupy docelowe (osoby bezrobotne, w tym niepełnosprawne, bierne zawodowo oraz poszukujące pracy), są tożsame z wymienionymi dla Działania 7.3. w SZOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane będą osoby zamieszkujące na obszarze objętym działaniami rewitalizacyjnymi, co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tego obszaru jako najbardziej potrzebujących.

W zakresie przedmiotu zakładanych działalności gospodarczych preferowane będą działalności o charakterze usługowym, ponieważ kreują wartość dodaną w gospodarce a także wprowadzają nową jakość, co trwale wpływa na podniesienie poziomu życia na obszarach objętych wsparciem projektów współfinansowanych z EFRR.

Projekt zakłada podejmowanie działań, które bezpośrednio przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości w Jarosławiu głównie poprzez:

- indywidualne spotkania doradcze ze specjalistami
- wypłatę dotacji na otwarcie działalności

- wypłatę wsparcia pomostowego finansowego
- wsparcie szkoleniowo – doradcze

Komplementarność z projektem: Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!

Celem głównym jest podniesienie kwalifikacji i zwiększenie szans na zatrudnienie 72 osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy w wieku powyżej 29 roku życia do 31.12.2019r, zamieszkujących w powiecie jarosławskim i przeworskim, szczególnie na terenie MOF Jarosław - Przeworsk.

Rozwój przedsiębiorczości oraz pobudzanie do aktywności zawodowej ma bezpośredni wpływ na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji w Jarosławiu.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia *Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!* zaplanowanego do realizacji przez Stowarzyszenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Jarosław - Przeworsk pozwala na zastosowanie wszystkich form wsparcia przewidzianych dla działania 7.1 w SZOOP RPO WP 2014-2020. Projekt przewiduje prowadzenie działań w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, oferowania możliwości tworzenia działalności gospodarczych w otoczeniu lub wewnątrz przestrzeni rewitalizowanych w ramach projektów współfinansowanych z EFRR (budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych) ze względu na efekt zintegrowania.

Grupy docelowe (bezrobotne, w tym niepełnosprawne, bierne zawodowo oraz poszukujące pracy), są tożsame z wymienionymi dla Działania 7.1. w SZOOP RPO WP 2014-2020 z tym, że preferowane będą osoby zamieszkujące na obszarze objętym działaniami rewitalizacyjnymi, co pozwoli w pierwszej kolejności poprawić sytuację osób z tego obszaru jako najbardziej potrzebujących.

Uczestnicy zostaną objęci Programem aktywizacji zawodowej. Zindywidualizowane wsparcie polegać będzie na identyfikacji potrzeb, diagnozie doskonalenia zawodowego pod opieką doradcy zawodowego, indywidualnym poradnictwie zawodowym, które pozwoli na planowanie kierunków pracy zawodowej z udziałem psychologa i coacha. Następnie szkolenia prowadzić będą do nabycia, podniesienia lub uzupełnienia kwalifikacji i kompetencji zawodowych dostosowanych do indywidualnych planów działań uczestników oraz potrzeb rynku.

Projekt zakłada podejmowanie działań, które bezpośrednio przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Miejskiej Jarosław głównie poprzez:

● identyfikację potrzeb uczestników (indywidualna rozmowa z doradcą zawodowym),

● poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy (indywidualna rozmowa z psychologiem i coachem oraz grupowe spotkania z doradcą zawodowym),

● aktywizację zawodową - szkolenia (dopasowane według potrzeb, część szkoleń zleconych, część zorganizowanych w grupach),

● aktywizację zawodową - staże na okres 9 miesięcy dla 72 osób.

Komplementarność z projektem: Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia *Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym* wpisuje się w cele Działania 8.5. RPO WP 2014-2020 tj. w*zmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej w aktywizacji osób w niekorzystnej sytuacji oraz w dostarczaniu usług użyteczności społecznej w regionie*. Grupę odbiorców stanowią osoby

dorosłe (mężczyźni i kobiety w wieku od 18 do 65 lat) zagrożone wykluczeniem społecznym w tym: osoby długotrwale bezrobotne, z ustalonym III profilem pomocy, zarejestrowanie w PUP, gotowe do podjęcia zatrudnienia, zainteresowane założeniem i prowadzeniem działalności w sektorze ekonomii społecznej, w tym w formie przedsiębiorstwa społecznego, zamieszkałe na terenie obszaru rewitalizacji.

Projekt zakłada utworzenie Spółki non-profit, która zlokalizowana będzie na terenie Rynku natomiast obszar działania będzie dotyczył rejonu całego miasta Jarosławia z akcentem na Dzielnicę Nr I.

Realizacja projektu *Holistyczna rewitalizacja* Placu *Św. Michała* umożliwi uruchomienie i działanie spółki non- profit. Spółka w ramach działalności będzie się zajmować m.in. utrzymaniem czystości zrewitalizowanej przestrzeni oraz świadczyć inne usługi na rzecz społeczności miasta. Zwiększenie liczby osób odwiedzających Plac Św. Michała poprzez poprawie infrastruktury i bezpieczeństwa przyczyni się do zwiększenia zapotrzebowania na usługi spółki i pozwoli jej funkcjonować na rynku.

Zakres podejmowanych działań w projekcie *Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym* obejmuje:

- wyselekcjonowanie przez PUP i MOPS 20 osób zagrożonych ubóstwem i zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne poszukujące pracy gotowych do podjęcia zatrudnienia,

- przeprowadzenia szkoleń celem podniesienia kwalifikacji i rozwoju umiejętności potrzebnych do założenia i/lub pracy w przedsiębiorstwach społecznych i jego rozwijania,

- wyznaczenie koordynatora z ramienia Urzędu Miasta lub MOPS celem pomocy w uzyskiwaniu środków z dofinasowania oraz zarejestrowania działalności Spółki,

- pomoc w znalezieniu siedziby Spółki,

-pomoc w wykreowaniu lidera Spółdzielni celem przekazywania kontrolowanego zarządzania przedsiębiorstwem społecznym,

- pomoc w określeniu profilu prowadzanej działalności,

- pomoc w poszukiwaniu zleceń w okresie działalności 3 miesięcy.

Utworzona w ramach projektu pn. *Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk* infrastruktura służąca min. do prezentacji różnych wyrobów rękodzielniczych podczas np. Wielkiego Jarmarku Jarosławskiego, Jarmarku Majowo-Czerwcowego, Jarmarku Noworocznego, Jarmarku Wielkanocnego, będzie stwarzać warunki dla rozwoju indywidualnych działalności gospodarczych, ale także stwarzać warunki osobom zaktywizowanym zawodowo poprzez Spółkę non-profit oraz poprzez udział w projektach *Rozwiń skrzydła - załóż firmę! oraz Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!*

LP.2.	
Projekt planowany do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020	**Projekt planowany do finansowania z EFS**
Tytuł projektu: *Adaptacja zabytkowych obiektów Opactwa Sióstr Benedyktynek do nowych funkcji - przedszkole i miejsce edukacji i integracji społecznej*	Tytuł projektu: *Szczęśliwe przedszkolaki* Źródło finansowania: RPO WP 2014-2020 OŚ 9 Dz.9.1.
Miejsce realizacji: Ul. Benedyktyńska 5, 37-500 Jarosław Obszar rewitalizacji : Dzielnica I	Tytuł projektu: *„Aktywna integracja szansą na lepsze życie* Źródło finansowania: RPO WP 2014-2020 OŚ 8 Dz.8.1.

Opis wpływu projektów na sytuację kryzysową w szczególności w sferze społecznej

Realizacja projektów przyczyni się do poprawy dostępu do usług społecznych (w tym środowiskowych i opiekuńczych) dla różnych grup społecznych, w szczególności dzieci oraz osób dorosłych zamieszkujących obszar rewitalizacji, jak również zamieszkujących pozostałą część Gminy Miejskiej Jarosław.

Na obszarze oddziaływania bezpośredniego projektów obserwuje się występowanie problemu słabej dostępności do usług edukacyjnych, integracyjnych i opiekuńczych kierowanych do mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wiąże się to w konsekwencji z niską aktywnością społeczną oraz zawodową mieszkańców. Niski poziom aktywności mieszkańców sprzyja natomiast rozluźnieniu wewnętrznych więzi społecznych i prowadzi do braku poczucia wspólnoty lokalnej, co doprowadza w konsekwencji do marginalizowania grup społecznych w gorszym położeniu i wykluczaniu ich z nurtu życia społecznego gminy. Wyniki badania społecznego, przeprowadzonego wśród mieszkańców Jarosławia, wskazują, że ankietowani za istotne problemy Dzielnicy I, w granicach której wyznaczony został obszar rewitalizacji, uznają słabą integrację społeczności lokalnej (45,2% odpowiedzi „najbardziej istotny" oraz „raczej istotny") oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (35,5%).

Dzięki zrewitalizowanej przestrzeni możliwe będzie prowadzenie przedszkola (dla 63 dzieci w wieku przedszkolnym (3-6)),a tym samym będzie możliwe wejście lub powrót na rynek rodziców tych dzieci, szczególnie iż analiza struktury bezrobotnych ze względu na ekonomiczne grupy wieku pozwala zaobserwować, że największą grupę osób pozostających bez pracy na obszarze rewitalizacji stanowią osoby w wieku 25-34 lata (30,2%).

Poprzez realizację projektu możliwe będzie realizowanie działań służących edukacji osób dorosłych, podnoszących ich kompetencje społeczne oraz mających na celu integrację międzypokoleniową, a także działań rozwijających umiejętności wychowania dzieci czy aktywizacji społecznej seniorów (np. poprzez planowany do utworzenia Klub Seniora).

W zrewitalizowanych obiektach zakłada się organizację punktu konsultacyjnego, w którym codziennie porad udzielać będą: psycholog, ksiądz, doradca zawodowy i pedagog.

Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów programu rewitalizacji

Projekty wpisują się w cele rewitalizacji:

Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną

Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji.

Dla poprawy sytuacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji potrzebne są zarówno działania związane z rozwojem ich szans na rynku pracy, jak rozwoju przedsiębiorczości i rozszerzeniem oferty zatrudnienia dla nich. Wiąże się to zarówno z działaniami bezpośrednio wśród osób wykluczonych, jak i tych, stanowiących ogromny potencjał rozwojowy dla miasta. Potrzebne są również działania porządkujące przestrzeń i dające możliwości na tworzenie miejsc działalności społecznej i gospodarczej. Wiele osób spośród beneficjentów programu ma problemy z poruszaniem się, co musi zostać uwzględnione zarówno w działalności w przestrzeni, jak i pracy z ludźmi. Przedsięwzięcie poprawi szanse mieszkańców na rozwój i powrót do aktywności zarówno społecznej, jak i zawodowej, a miastu przywróci możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego.

Opis komplementarności projektów

W oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę możliwe będzie prowadzenie przedszkola dla 63 dzieci (Budynek dawnej rezydencji kapelanów (adaptowany na przedszkole)), Punktu Konsultacyjnego (Baszta VI-(adaptowana na potrzeby uruchomienia Punktu konsultacyjnego))dla osób dorosłych, w którym codziennie porad udzielać będą: psycholog, ksiądz, doradca zawodowy i pedagog (Baszta VII (adaptowana na potrzeby pomieszczeń edukacyjno-integracyjnych).Planuje się także utworzenie Klubu Seniora, który będzie korzystał z zrewitalizowanych pomieszczeń Baszty VII.

Powstała infrastruktura będzie wykorzystywana do zaplanowanych działań w projekcie *„Aktywna integracja szansą na lepsze życie",* jako miejsce prowadzenia zajęć wspierających rodziny w wykonywaniu podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych, czyli:

- poradnictwa i wsparcia indywidualnego oraz grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową,
- poradnictwa specjalistycznego, w tym: poradnictwo prawne w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- poradnictwo rodzinne, obejmujące wsparcie rodziny naturalnej i zastępczej, opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną i poradnictwo psychologiczne. Będą one świadczone, jako jeden z elementów szerszego, kompleksowego wsparcia zdefiniowanego na podstawie indywidualnej diagnozy uczestników projektów,
- organizację zajęć w ramach Klubu Integracji Społecznej.

Do najważniejszych grup docelowych planowanych projektów *„Szczęśliwe przedszkolaki" oraz „Aktywna integracja szansą na lepsze życie"* należą mieszkańcy obszaru rewitalizacji Miasta Jarosławia:

- rodzice dzieci uczęszczających do przedszkola - ok. 120 osób w pierwszym roku po realizacji projektu (w tym ok. 70% to osoby do 34 roku życia);
- dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) – 63 osoby w pierwszym roku po realizacji projektu;
- rodziny, młodzież, seniorzy z terenu rewitalizacji – 24 spotkania rocznie – ok. 600 osób oraz 470 osób korzystających z oferty Punktu konsultacyjnego (2 godziny dziennie od poniedziałku do piątku – 2 osoby x 5 x 47 tygodni);
- osoby i rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, z późn. zm. i kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające, co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r.;
- rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, w których co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością.
- nieformalny Klub Seniora – 30 osób.

Dzięki zrewitalizowanym obiektom i realizacji projektów *„Szczęśliwe przedszkolaki" oraz „Aktywna integracja szansą na lepsze życie"* możliwe będzie osiągnięcie *następujących efektów:*

- zwiększona dostępność przedsięwzięć z zakresu integracji społecznej i edukacji osób dorosłych: szkoleń dla rodziców: ułatwiających wejście lub powrót na rynek, rozwijających umiejętności wychowania dzieci; podnoszących kompetencje społeczne; oraz wydarzeń mających na celu integrację międzypokoleniową; konsultacji indywidualnych;
- zwiększona dostępność opieki przedszkolnej
- umożliwienie rodzicom podjęcia pracy poprzez zapewnienie opieki przedszkolnej dla ich dzieci
- aktywizacja seniorów – powstanie nieformalnego Klubu Seniora

oraz

- poprawa stanu technicznego zabytków
- nadanie nowych – społecznych funkcji niewykorzystanym obiektom zabytkowym.

Źródło: opracowanie własne.

Poza wymienionymi w tabeli 24 projektami uzupełniającymi w procesie partycypacji zgłoszono szereg kierunków działań rewitalizacyjnych, których realizacja uzupełnia wyprowadzanie obszaru rewitalizacji z kryzysu. Są to:

1. **Stworzenie możliwości godnego pochówku zmarłych poprzez budowę domu pogrzebowego na cmentarzu komunalnym na Garbarzach.**

Celem działania jest ułatwienie i umożliwienie wspólnej modlitwy lokalnej społeczności, umożliwienie zachowania powagi i godnego pochówku zmarłego poprzez budowę domu pogrzebowego na Cmentarzu Komunalnym na Garbarzach. Szacowany budżet wynosi 300 000,00 zł.

2. **Poprawa standardu życia mieszkańców ul. Garbarze oraz B. Sanowa poprzez budowę sieci kanalizacyjnej.**

   Mieszkańcy ulic Garbarze i Boczna Sanowa korzystają z sieci wodociągowej od ponad 30 lat. Niestety ścieki cały czas są odprowadzane do przydomowych szamb. Nie sprzyja to ochronie środowiska oraz naraża mieszkańców na niewspółmierne koszty wywozu ścieków w stosunku do innych osób zamieszkałych w Jarosławiu, które wpuszczają je do kanalizacji. Sytuacja ta powoduje bardzo duże dysproporcje w kosztach utrzymania rodzin, obniżając tym samym ich standard życia. Prowadzi również do limitowania zużycia wody z uwagi na olbrzymie koszty wywozu ścieków.

   W ramach działania planowana jest budowa sieci kanalizacyjnej na ul. Garbarze i Boczna Sanowa oraz ulicach bocznych do w/w. Planowany budżet to 4 500 000,00 zł

3. **Wyrównanie i poprawa warunków życia mieszkańców poprzez remont końcowego odcinka ul. Garbarze.**

   Celem działania jest podniesienie standardu życia mieszkańców pozbawionych przez większą część roku dojazdu do swojej posesji, poprawa warunków pracy rolników, większa możliwość rekreacji dla mieszkańców (wycieczki piesze i rowerowe).

   Ul. Garbarze na 2/3 długości to jednia asfaltowa, zaś 1/3 tej ulicy to nieutwardzona droga gruntowa. Całkowita długość odcinka do utwardzenia to 450 mb. Trzy posesje na końcu tej drogi są całkowicie odcięte od dojazdu służb ratunkowych (pogotowie, straż pożarna) w okresie wiosennym, jesienno-zimowym. Ponadto ul. Garbarze to podmiejska dzielnica o charakterze rolniczym. Ul. Garbarze na całej długości jest wykorzystywana w okresie prac polowych przez mieszkańców do przejazdu ciągnikami z maszynami rolniczymi. Powoduje to szczególnie w okresie wiosny i jesieni tworzenie się głębokich kolei na części nieutwardzonej ulicy, co czyni ją nieprzejezdną dla innych pojazdów niż ciągniki. Utwardzenie ma polegać na wysypaniu żwiru i drobnego kamienia oraz ich zagęszczeniu na w/w odcinku ulicy na długości 450 mb i szerokości 2,65 mb z wykonaniem dwóch mijanek. Planowany budżet to 80 000 zł

4. **Plac zabaw dla dzieci przedszkolnych.**

   Celem działania jest poprawa bezpieczeństwa zabawy dla dzieci pod nadzorem rodziców lub opiekunów, społeczna integracja poprzez wspólną zabawę. Planowane jest wykonanie ogrodzonego placu zabaw dla przedszkolaków, który by zawierał np. altanki zabawowe, huśtawki itp. oraz ławki dla opiekunów. Jest szereg osób z ul. Garbarze, które spacerują z małymi dziećmi

po ul. Garbarze idąc w kierunku Sanu oraz coraz więcej osób z centrum miasta Jarosławia przyjeżdża z dziećmi nad San. Obecnie poza spacerem nie ma innych atrakcji dla małych dzieci. Z pewnością atrakcją i urozmaiceniem spaceru będzie możliwość zabawy na placu zabaw.

5. **„Wspólne miejsce".**

   Podmiotem realizującym działanie będzie: Wspólnota mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Rynek 16 i Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Ostrogskich 2. Cel działania:

   - stworzenie miejsca ogrodzonego, bezpiecznego oraz zagospodarowanego pod mieszkańców,
   - zacieśnienie więzi (integracja) między lokatorami oraz wizja wspólnych celów i dbania o wspólne dobro,
   - poprawa estetyki obu nieruchomości.

   Zakres rzeczowy działania:

   - uzyskanie zgody Konserwatora Zabytków,
   - wykonanie projektu zagospodarowania przestrzennego,
   - ogrodzenie obu posesji,
   - nasadzenie drzew i krzewów,
   - zamontowanie ławek i innych urządzeń.

6. **Zielony ryneczek.**

   Realizatorem działania i pomysłodawcą jest Jarosławskie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego oraz Jarosławskie Stowarzyszenie Oświaty i Promocji Zdrowia. Jego celem jest:

   - wykorzystanie potencjału miejsca i mieszkańców
   - poprawa jakości życia miasta Jarosławia
   - stworzenie nowych miejsc pracy w obszarze rewitalizacji
   - estetyzacja przestrzeni zielenią
   - zwiększenie możliwości działania organizacji pozarządowych na rzecz mieszkańców
   - promocja zdrowej żywności i zdrowego trybu życia
   - stworzenie alternatywy w stosunku do sklepów wielko powierzchniowych
   - kultywowanie tradycji kupieckich w Jarosławiu.

   Zdewastowany plac znajduje się w centrum Starego Miasta, w sąsiedztwie Hali Targowej. Każdego dnia przechodzi tędy wielu mieszkańców oraz uczniowie Powiatowego Ogniska Baletowego. Po zmierzchu zaniedbany teren sprzyja patologiom. W ramach działania planuje się:

   - przygotowanie terenu i likwidację starych, nieużytkowanych straganów
   - zaprojektowanie nowych stoisk z zadaszeniem i ich zakup
   - stworzenie projektu wprowadzającego zieleń na ten obszar i jej zakup oraz pielęgnację w ramach wolontariatu

- wprowadzenie małej architektury (stojak na rowery, ławka lub siedziska, miejskie źródełko i kosz na śmieci)
- zakup pawilonu w celach warsztatowych i szkoleniowych
- prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży promujących zdrowe odżywianie
- wizytę studyjną w gospodarstwie ekologicznym

Lokalizacja działania: plac zlokalizowany w obszarze rewitalizacji, od strony wschodniej graniczący z ul. Trybunalską i Powiatowym Ogniskiem Baletowym, od strony zachodniej z Halą Targową, w odległości około 100 m od płyty Rynku o 50 m od Muzeum. Planowany budżet: 95 000,00 zł. Planowane rezultaty:

- podniesienie wiedzy 80 osób w zakresie zdrowego trybu życia, a także korzystania z lokalnych, niedrogich produktów
- stworzenie przyjaznego klimatu do spotkań grup docelowych dzięki atrakcyjnemu, estetycznemu i zielonemu miejscu
- zachęcenie ludzi do większej aktywności
- powstanie nowych miejsc pracy
- ożywienie wskazanego miejsca, przyciągnie nowych użytkowników i nabywców poprzez rewitalizację oraz nadanie nowych funkcji
- zatrzymanie procesu pustoszenia Starego Miasta, a tym samym wzmocnienie małych przedsiębiorców funkcjonujących w tym obszarze
- lepsze wykorzystanie potencjału, jaki posiadają zaplecza Rynku poprzez rewitalizację zdegradowanego placu
- zwiększenie możliwości rozwoju organizacji pozarządowych.

7. **Kuźnia- tygiel aktywności obywatelskiej.**

Pomysłodawcą i realizatorem będzie: Jarosławskie Stowarzyszenie Oświaty i Promocji Zdrowia, Rada Dzielnicy nr 1 w Jarosławiu, Komenda Hufca Związek Harcerstwa Polskiego w Jarosławiu, Rejon Jarosław Podkarpacka Sieć Szkół Promujących Zdrowie, Jarosławskie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego, Polski Związek Niewidomych Koło Jarosław.

Celem działania jest poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację społeczną mieszkańców. Szczegółowym celem jest promowanie współpracy w celu integracji mieszkańców oraz realizacja programów i działań integrujących. Chodzi o rozwijanie klimatu społecznego, który został na tyle ożywiony, że ludzie zaczęli się gromadzić wokół tego, co na dziś oferuje Kuźnia.

Realizacja celu pozwoli pomysłodawcom i mieszkańcom Dzielnicy nr 1 w Jarosławiu uzyskać przestrzeń do działań wspólnych, spotykać się i rozwijać swoje zainteresowania w pobliżu swojego miejsca zamieszkania razem z sąsiadami i ludźmi o potrzebnych potrzebach i oczekiwaniach, decydować i dbać o wspólną przestrzeń społeczną Kuźni i położonego przy niej podwórka. Jako cel ukryty podejmowanych zadań wnioskodawcy typują inspirację dla innych wspólnot lokalnych, które będą mogły skorzystać z doświadczeń przy rewitalizacji swoich dzielnic czy miejscowości.

W ramach działania planowane jest:

1. pogłębienie diagnozy zapotrzebowania na warsztaty, spotkania tematyczne, wizyty studyjne
2. pozyskanie animatorów, wykładowców, trenerów zgodnie z diagnozą potrzeb, z akcentem na wolontariat, ale również pozyskanie specjalistów opłacanych
3. zorganizowanie naborów na poszczególne formy zajęć i ułożenie grafiku
4. zakup materiałów do zajęć tematycznych, doposażenie zgodnie z potrzebami zgłaszanych aktywności
5. przeprowadzenie serii wydarzeń dla różnych grup odbiorców w ciągu 2 lat z rzetelną ewaluacją i przygotowaniem programu na kolejne okresy
6. przeorganizowanie ogródka kwiatowego w celu optymalizacji funkcji użytkowych dla zainteresowanych mieszkańców i korzystających z tej przestrzeni
7. modernizacja Kuźni jako budynku dla społeczności lokalnej (docieplenie ściany szczytowej, naprawa pokrycia dachowego, odsłonięcie belek stropowych, malowanie, wymiana drzwi zewnętrznych)
8. uzupełnienie wyposażenia lokalu o lodówkę, ekspres do kawy, piekarnik, sprzęt do prezentacji (rzutnik, laptop)
9. zorganizowanie prezentacji świętowania realizacja działania z zaproszonymi gośćmi
10. bieżące dokumentowanie realizacji na potrzeby dzielenia się doświadczeniem z innymi zainteresowanymi.

Lokalizacja: Siedziba Rady Dzielnicy nr I i Jarosławskiego Stowarzyszenia Oświaty i Promocji Zdrowia. Szacunkowy budżet: 70 000,00 zł, w tym 10 000,00 to wkład własny w postaci pracy wolontariuszy podczas prowadzenia zajęć i przy terenie zielonym.

8. **Rewitalizacja jarosławskiej Dzielnicy numer I w oparciu o zastany kapitał społeczny.**

Podmiotem realizującym działanie będzie Stowarzyszenie „Muzyka Dawna w Jarosławiu".

Jego celem jest podjęcie działań pozytywnie wpływających na problem, jakim jest niski kapitał społeczny pośród mieszkańców Dzielnicy I (zwłaszcza seniorów) oraz problemy z tym związane takie jak:

- brak poczucia wspólnoty i słaba integracja społeczna wewnątrz i międzypokoleniowa

- brak poczucia własnej wartości
- brak wiary, że jest się (może się być) depozytariuszem i źródłem wiedzy, doświadczenia i wartości, które mogłyby posłużyć innym i stać się przedmiotem ich zainteresowania
- brak poczucia bycia „gospodarzem" Dzielnicy I bądź bycie „gospodarzem" wysyłającym komunikat zniechęcający mieszkańców innych dzielnic do odwiedzenia obszaru Dzielnicy I
- brak adekwatnej oferty kulturalnej, odpowiadającej na potrzeby mieszkańców Dzielnicy I.

W ramach działania planowane jest:

- przeprowadzenie uczestniczących, jakościowych badań terenowych w środowisku Starego Miasta, których rezultatem będzie dokonanie analizy i ustalenie oraz wyłonienie na tej podstawie obszaru dalszych działań
- przeprowadzenie serii różnorakich wydarzeń kulturalnych i akcji społecznych, odpowiadających na potrzeby zdefiniowane (wspólnie z mieszkańcami Dzielnicy I) na podstawie przeprowadzonych badań terenowych.

Część badawcza zrealizowana będzie w obszarze Dzielnicy I, zaś część związana z organizacją wydarzeń, w zdecydowanej większości zlokalizowana będzie na jarosławskim Rynku. Szacowany budżet: 59 000 zł

9. **Niepełnosprawni w społeczeństwie.**

   Działanie planowane do realizacji przez Polski Związek Niewidomych Koło Powiatowe w Jarosławiu. Jego celem jest poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych- niewidomych, niesłyszących, z innymi schorzeniami poprzez stworzenie miejsca integracji społecznej – domu dziennego pobytu, co uaktywni osoby niepełnosprawne i włączy w większym stopniu w życie społeczne obszaru rewitalizacyjnego. Stworzenie warunków do rehabilitacji. Planowany budżet: 150 000,00 zł. Planowane rezultaty to zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych; podniesienie poziomu jakości życia osób starszych, samotnych; integracja społeczna; poprawa dostępu do dóbr kultury.

10. **Restauracja od kuchni.**

    Podmioty realizujące: Restauracja Thu-Do Jarosław – Przedsiębiorca Mariola DinhManh, Fundacja Dróg Kulturowych

    Cele działania:

    - Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy poprzez zwiększenie aktywności zawodowej i podnoszenie kwalifikacji zawodowych
    - Nawiązanie współpracy z potencjalnymi pracodawcami
    - Stworzenie warunków do podejmowania pracy

- Podniesienie świadomości o prowadzeniu własnego biznesu oraz o pracy w gastronomii
- Zwiększenie dostępności dla niepełnosprawnych
- Przygotowanie bezrobotnych do poszukiwania pracy na rynku lokalnym

Problemy, na które odpowiada planowane działanie:

- Zjawisko bezrobocia, duży odsetek osób biernych zawodowo oraz poszukujących pracy
- Brak perspektyw dla ludzi młodych, co prowadzi do postępującego procesu wyludniania się miasta
- Niski poziom kwalifikacji zawodowych wśród mieszkańców Dzielnicy I
- Niewystarczająca dostępność infrastruktury dla osób niepełnosprawnych
- Niewystarczające zaplecze gastronomiczne w okolicach Rynku

Zadania:

- Przeprowadzenie szkoleń: z zakresu gastronomii: m. in. kelner, kucharz, pomoc kuchenna (z możliwością specjalizacji w kuchni azjatyckiej); szkolenia z zakresu architektury i dekoracji wnętrz (ze wskazaniem na przestrzeń restauracyjną)
- Doradztwo zawodowe w tym Indywidualny Plan Działania- przedstawienie sytuacji na lokalnym i regionalnym rynku pracy, wskazanie możliwości rozwoju osobistego np. poprzez kursy e-learningowe), nauka sporządzania CV oraz biznesplanu, przygotowanie do rozmów kwalifikacyjnych
- Zwiększenie dostępności dla osób niepełnosprawnych poprzez remonty dostosowujące zabytkowy budynek restauracji dla potrzeb osób niepełnosprawnych
- Staże zawodowe

Rezultaty:

1) Przeprowadzenie szkoleń na wymienione w pkt. 4 tematy

2) Ilość przeszkolonych osób (min. 40)

3) Liczba osób korzystających ze staży (min. 4)

4) Ilość wykonanych Indywidualnych Planów Działania (min. 40)

5) Poprawa stanu edukacji z zakresu gastronomii (możliwa specjalizacja orientalna) jako czynnik wpływający na konkurencyjność na rynku pracy

6) Remont poprawiający dostępność dla osób niepełnosprawnych

Lokalizacja działania: ul. Ogrodowa 1, 37 - 500 Jarosław

Grupa docelowa: osoby bezrobotne, w tym niepełnosprawne, bierne zawodowo oraz poszukujące pracy z terenu miasta Jarosławia.

Szacunkowy budżet: 684 000 zł

11. **O Kuchnia!**

    Podmioty realizujące: Restauracja Thu-Do Jarosław – Przedsiębiorca Mariola DinhManh, Fundacja Dróg Kulturowych.

    Problemy, na które odpowiada działanie:

    - niski poziom kwalifikacji zawodowych wśród pracowników gastronomii MŚP Dzielnicy I
    - niewystarczający poziom kwalifikacji przedsiębiorców MŚP

    Cele:

    - podniesienie kompetencji i kwalifikacji przedsiębiorców sektora MŚP i ich pracowników
    - zwiększenie aktywności zawodowej i podnoszenie kwalifikacji zawodowych
    - podniesienie świadomości o prowadzeniu własnego biznesu oraz o pracy w gastronomii

    Zadania:

    - przeprowadzenie szkoleń np. z zakresu gastronomii: m. in. kelner, kucharz, pomoc kuchenna (z możliwością specjalizacji w kuchni azjatyckiej)
    - szkolenia z zakresu architektury i dekoracji wnętrz (ze wskazaniem na przestrzeń restauracyjną)
    - doradztwo zawodowe, wskazanie możliwości rozwoju osobistego np. poprzez kursy e-learningowe)

    Grupa docelowa: Przedsiębiorcy z sektora MŚP z terenu Jarosławia i ich pracownicy

    Lokalizacja: ul. Ogrodowa 1, 37 - 500 Jarosław

    Rezultaty:

    - przeprowadzenie szkoleń w 4 tematach
    - ilość przeszkolonych osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (min. 30)

    Szacowany budżet: 600 000 zł

12. **Kuchnia dla dorosłych.**

    Podmioty realizujące: Restauracja Thu-Do Jarosław – Przedsiębiorca Mariola DinhManh, Fundacja Dróg Kulturowych

    Problemy, na które odpowiada działanie:

    - niski poziom kwalifikacji zawodowych wśród Mieszkańców Dzielnicy I
    - zjawisko bezrobocia, duży odsetek osób biernych zawodowo oraz poszukujących pracy

    Cele:

    - wzrost kwalifikacji osób dorosłych poprzez uczestnictwo w pozaszkolnych formach kształcenia

- zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy poprzez zwiększenie aktywności zawodowej i podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych
- nawiązanie współpracy z potencjalnymi pracodawcami
- podniesienie świadomości o prowadzeniu własnego biznesu oraz o pracy w gastronomii
- przygotowanie bezrobotnych do poszukiwania pracy na rynku lokalnym

Zadania:

- przeprowadzenie szkoleń np. z zakresu gastronomii: m. in. kelner, kucharz, pomoc kuchenna (z możliwością specjalizacji w kuchni azjatyckiej), z zakresu architektury i dekoracji wnętrz (ze wskazaniem na przestrzeń restauracyjną)
- doradztwo zawodowe w tym Indywidualny Plan Działania- przedstawienie sytuacji na lokalnym i regionalnym rynku pracy, wskazanie możliwości rozwoju osobistego np. poprzez kursy e-learningowe)
- nauka sporządzania CV oraz biznesplanu, przygotowanie do rozmów kwalifikacyjnych

Grupa docelowa: osoby dorosłe zainteresowane zdobyciem uzupełnieniem lub podnoszeniem kwalifikacji zawodowych w szczególności osoby starsze i o niskich kwalifikacjach jak również poszukujące pracy z terenu miasta Jarosławia

Lokalizacja: ul. Ogrodowa 1, 37 - 500 Jarosław

Rezultaty:

- przeprowadzenie szkoleń w 4 tematach
- liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie (min. 20)
- ilość wykonanych Indywidualnych Planów Działania (min. 20)
- poprawa stanu edukacji z zakresu gastronomii jako czynnik wpływający na konkurencyjność na rynku pracy

Szacowany budżet: 300 000 zł

13. **Muzyka – pomysł na życie!**

Podmiot odpowiedzialny za realizację: Miejski Ośrodek Kultury, Fundacja Centrum Rozwoju Regionalny Klaster Ekonomii Społecznej i Innowacji, Jarosławska Fundacja „Pomocna Dłoń”.

Cele działania:

- aktywizacja mieszkańców
- promowanie rozwoju w obszarze rewitalizacji inwestycji z branży rozrywkowe
- poprawa estetyki obiektów zabytkowych
- stworzenie miejsca do integracji (Razem dla nas i nie tylko: kultura, tradycja, współczesność)

- zacieśnienie relacji pomiędzy młodzieżą
- pobudzanie lokalnych inicjatyw przez wsparcie finansowe ich realizacji
- stworzenie miejsc do integracji społecznej lokalnej i ogólnopolskiej młodzieży.

Zakres rzeczowy działania:

1) Stworzenie wyjątkowego miejsca do spotkań i realizacji zainteresowań dla młodzieży z obszaru zdegradowanego
    - remont pomieszczenia na sprzęt muzyczny, miejsce warsztatów PRACOWNIA MUZYCZNA, STUDIO NAGRAŃ)
    - zakup sprzętu muzycznego, nagłośnieniowego, oświetleniowego,
    - spotkania z liderami znanych polskich zespołów muzyki współczesnej, wokalistami – pt. „Moja droga do sukcesu"
    - warsztaty muzyczne i wokalne dla dzieci i młodzieży z obszaru zdegradowanego,
    - warsztaty muzyczne i wokalne integracyjne dla dzieci i młodzieży z obszaru zdegradowanego oraz uzdolnionej młodzieży z innych części miasta lub z innych miast.
2) Stworzenie oprawy graficznej
3) Wydruk materiałów informacyjnych
4) Zatrudnienie koordynatora i specjalistów
5) Przeprowadzenie warsztatów z udziałem specjalistów w dziedzinie wokalnej i muzycznej
6) Przeprowadzenie spotkań połączonych z mini koncertem lub recitalem znanych polskich zespołów
7) Organizacja koncertu podsumowującego.

Rezultaty:

- liczba młodych osób w wieku szkolnym i studentów, którzy wzbogacą swoją wiedzę na temat zawodu muzyka, wokalisty- do 200 osób
- liczba wolontariuszy, która weźmie udział w projekcie wyniesie do 50 osób
- liczba osób, która będzie uczestniczyła w warsztatach i zdobędzie lub poszerzy wiedzę muzyczną – 50 osób
- minimalizacja negatywnych zjawisk i czynników w sferze społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji

Rezultaty produktowe:

- zaadoptowane pomieszczenie na sprzęt muzyczny i miejsce prób, PRACOWNIA MUZYCZNA, STUDIO NAGRAŃ
- sprzęt muzyczny (min. mikrofony – 10 szt. , zestaw mikrofonów perkusyjnych – 2 kpl., konsoleta 32 kanałowa, min. 4x aux „pre", 1 x aux (post), zestaw perkusyjny – 2 szt.,

dymownice -3- szt., gitary elektryczne– 3 szt., Gitary basowe – 2 szt., piece gitarowe – 5 szt., instrumenty klawiszowe – 2 szt.,

- dodatkowe urządzenia techniczne do sprzętu, laptop z oprogramowaniem – 1 szt.i komputer stacjonarny z monitorem i oprogramowaniem – 1 szt.,
- nagłośnienie estradowe (wielokanałowe – wysokotonowe, średniotonowe, niskotonowe), nagłośnienie estradowe – odsłuchy, oświetlenie estradowe – ledowe, statywy mikrofonowe – 10 szt., pulpity słuchawki – 4 szt., monitory studyjne (głośnik) – 4 szt.,
- urządzenia dodatkowe (bramki szumu, di-boxy, procesory psychoakustyczne, procesory przestrzeni, okablowanie, urządzenie wielogniazdowe min. 32 kanały – 2 szt., procesor wokalny)
- publikacje, ulotki ,strona internetowa, informacje w mediach
- koncert, możliwe stworzenie stałej grupy muzyczno-wokalnej skupiającej młodzież z obszaru rewitalizacji.

Lokalizacja: Miejski Ośrodek Kultury w Jarosławiu, Plac Mickiewicza 6

Szacowany budżet: 364 900,00 zł

X. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych związane są z kompleksowym charakterem rewitalizacji, czyli procesem, który pozwala na łączenie działań z różnych dziedzin i kategorii, opierając się przy tym w głównej mierze na osiąganiu efektów społecznych. Zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (przedsięwzięć) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 – 2023 jest programem, którego działania uzupełniają się z działaniami zaplanowanymi dla całej gminy w ramach Strategii Rozwoju Miasta Jarosławia na lata 2016-2020, w którym przewidziano zarówno rozwój kapitału społecznego, aktywizację mieszkańców oraz szereg działań związanych z gospodarką i rozwojem rynku pracy. Działania PR są głównie dedykowane mieszkańcom obszaru rewitalizacji i uzupełnieniem tych, wskazanych dla obszaru całego miasta. Projekty wskazane w Programie uzupełniają się tak, aby objąć wsparciem wszystkie grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz aby uzyskać jak największy efekt synergii. W Programie zwrócono uwagę na to, żeby poprzez działania w nim wpisane nie przenosić problemów poza obszar rewitalizacji, ale w nim próbować włączać mieszkańców do procesów rozwoju całego miasta.

Komplementarność problemowa

Przedsięwzięcia/projekty wskazane w Programie wzajemnie się dopełniają tematycznie, sprawiając, że program oddziałuje na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Opracowanie PR zostało oparte na wielowymiarowej i wszechstronnej diagnozie miasta oraz wskazaniu obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji. Opracowanie diagnozy umożliwiło nakreślenie specyfiki obszaru rewitalizacji (zarówno w aspekcie słabości, jak również potencjałów rewitalizacji) oraz pozwoliło na stworzenie specyficznej, pożądanej wizji rozwiązania problemów oraz przyszłości obszarów rewitalizacji. Problemom i wyzwaniom związanym z obszarem rewitalizacji odpowiadają adekwatne kierunki działań, które uwzględniają konkretne działania odpowiadające na wskazane problemy. Program zawiera cele i wskaźniki, które pozwolą mierzyć efekty

we wszystkich obszarach interwencji programu. Ponadto cały obszar zarządzania miastem uwzględnia proces i decyzje konieczne do realizacji polityki rewitalizacyjnej w gminie.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność zostanie zagwarantowana poprzez powiązania systemu zarządzania rewitalizacją z systemem zarządzania miastem. Zarządzanie rewitalizacją w mieście wpisuje się w proces zarządzania miastem. Osobą odpowiedzialna zarządczo/kierowniczo za całokształt spraw związanych z wdrożeniem dokumentu będzie zastępca burmistrza ds. infrastruktury technicznej, natomiast koordynatorem operacyjnym - odpowiedzialnym za wykonawcze wdrażanie zaplanowanych w programie działań - dyrektor Wydziału Rozwoju Miasta i Infrastruktury Technicznej. W ramach całego procesu zarządzania rewitalizacja przewidziano również osobę odpowiedzialną za kontakt z interesariuszami oraz zapewnienie partycypacyjnego wdrażania PR, który również usytuowany będzie w Wydziale Rozwoju Miasta i Infrastruktury Technicznej. W ramach monitorowania Strategii Rozwoju Miasta uwzględniony zostanie efekt monitorowania PR poprzez uwzględnienie wskaźników monitorowania na poziomie celów Programu. Procedury wdrożenia PR zostaną oparte na systemie realizacji projektów współfinansowanych środkami strukturalnymi UE, co zapewnia najwyższą efektywność działań wdrożeniowych. Wszystkie przedsięwzięcia objęte PR wykazują spójność z jego celami i kierunkami działań.

Komplementarność międzyokresowa

Miasto Jarosław posiadało w poprzednim okresie programowania program rewitalizacji (Lokalny Plan Rewitalizacji Obszaru Miejskiego Jarosław na lata 2009-2015 przyjęty uchwałą Nr 48/VII/2011 z dnia 14 lutego 2011 roku)i w latach 2010-2016 zrealizowano na obszarze Dzielnicy I (dzisiejszy obszar rewitalizacji) szereg działań o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Remontowano chodniki, budowano place zabaw, porządkowano przestrzeń. W ramach perspektywy finansowej 2007-2013 zrealizowano m.in. następujące projekty:

- „Rozwój Miejskiego Zakładu Komunikacyjnego Sp. z o.o. w Jarosławiu poprzez zakup taboru", Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013, Oś Priorytetowa nr 2 Infrastruktura Techniczna, Działanie Nr 2.1 Infrastruktura komunikacyjna. W ramach projektu realizowanego w 2010 roku zakupiono 10 nowych autobusów do komunikacji miejskiej. Wartość projektu 6470383,17 zł, kwota dofinansowania 3744507,92 zł,

- „Pracownie komputerowe dla szkół”, Działanie 2.1 i 2.2współfinansowane ze środków EFS. Projekt realizowany w 2008 roku. W jego ramach zakupiono sprzęt komputerowy do pracowni internetowej. Wartość dofinansowania 40774,00 zł,
- „Równy Start”, Priorytet 9. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty, Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych,
- „Czas na aktywność w Gminie Miejskiej Jarosław" zrealizowany przez MOPS w Jarosławiu w ramach POKL, Priorytet 7 Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Wartość projektu 620 590,00 zł, kwota dofinansowania 555 428,05 zł,
- „Rewitalizacja kamienicy Attavantich w Jarosławiu” zrealizowany w 2009 roku w ramach RPO WP na lata 2007 – 2013 Oś priorytetowa 6 Turystyka i kultura. Całkowity koszt projektu 2 704 644,88 zł, dofinansowanie z EFRR 1 035 379,82 zł, dofinansowanie z budżetu Państwa 1 192 652, 70 zł,
- „Zielone dziedzictwo – Parki Jarosławia i Humennego”. Projekt zrealizowany w ramach EWT, Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013, Oś priorytetowa: 2 Rozwój społeczno-gospodarczy, Temat osi priorytetowej: 2.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego,
- „Jarosław - Użgorod: wspólna inicjatywa na rzecz podniesienia atrakcyjności turystycznej historycznych miast partnerskich” w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś- Ukraina 2007-2013 Priorytet 1. Wzrost konkurencyjności obszaru przygranicznego Działanie 1.2 Rozwój turystyki
- „Turystyka bez granic- wzajemne inicjatywy na rzecz wzmocnienia regionalnych produktów turystycznych oraz kulturowych Jarosławia i Humennego” zrealizowany w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013 Priorytet 3 Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty).

Realizując obecny PR miasto Jarosław wykorzystując dotychczasowe doświadczenie będzie jednak prowadziło kompleksową politykę rewitalizacji a także będzie poddawało cyklicznej ocenie realizacje programu i jego efekty. PR jest programem, który wykracza poza ramy polityki spójności 2014-2020, dlatego zakłada się powolne zmniejszanie uzależnienia działań w programie od europejskich źródeł

finansowania na rzecz włączania w proces rewitalizacji różnych podmiotów, różnych środków i różnych źródeł.

Komplementarność źródeł finansowania

Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 – 2023 przewiduje szerokie spektrum źródeł finansowania, zarówno w ramach RPO WP na lata 2014 – 2020, zarówno z Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiej Współpracy Terytorialnej czy innych krajowych i zagranicznych źródeł zewnętrznych.

Przewiduje się również finansowanie ze środków własnych miasta Jarosławia oraz z budżetu interesariuszy rewitalizacji, którzy współtworzą Program i współdziałają w procesie jego wdrażania.

XI. Indykatywne ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe projektów podstawowych przedstawia poniższa tabela:

Tabela 26. Indykatywne ramy finansowe.

Lp.	Nazwa projektu	Całkowita wartość projektu	Źródło finansowania	Wartość finansowania UE	Wkład własny
1.	Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk	5 837 647,06 zł	RPO WP 2014 – 2020 Działanie 6.3 lub środki budżetu Gminy Miejskiej Jarosław lub środki prywatne (w tym PPP)	4962000,00 zł	875 647,06 zł
2.	Wzbogacenie infrastruktury rekreacyjno sportowej poprzez utworzenie placów zabaw i ścieżki rowerowej	5 000 000,00 zł	EWT	4 250 000,00 zł	750 000,00 zł
3.	OSADA KUPIECKA	3 942 000,00 zł	EWT	3350700,00 zł	591 300,00 zł
4.	Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	234 000,00 zł	RPO WP 2014 – 2020 Działanie 8.5realizowane przez PROWES lub środki prywatne	233 000,00 zł	1 000,00
5.	Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!	1 997 853,98 zł	RPO WP 2014-2020 Działanie 7.1 środki budżetu Gminy Miejskiej Jarosław lub środki prywatne	1 838 025,66 zł	159828,32 zł
6.	Rozwiń skrzydła - załóż firmę!	3 212 640,00 zł	RPO WP 2014-2020 Działanie 7.3 środki budżetu Gminy Miejskiej Jarosław lub środki prywatne	3 114 408,00 zł	98 232,00 zł
	suma	29 569 294,06 zł		25 826 499,95 zł	3 742 794,11 zł

Wartość projektów podstawowych realizowanych w ramach PR	
Finansowanie zewnętrzne (środki europejskie regionalne i krajowe, środki Powiatowego Urzędu Pracy, środki Urzędu Wojewódzkiego)	25 826 499,95 zł
Budżet Gminy	2 837 594,11 zł
Środki prywatne (spółdzielnia mieszkaniowa, mieszkańcy budynków wielorodzinnych, organizacje pozarządowe, instytucje, przedsiębiorcy)	905 200,00 zł

Źródło: opracowanie własne.

Przedsięwzięcia uzupełniające i kierunki działań wymagają jeszcze dopracowania, m.in. w zakresie budżetów, źródeł finansowania i harmonogramu ich realizacji.

Koszty zarządzania programem szacuje się na 40 000 zł rocznie.

Harmonogram przedsięwzięć podstawowych:

Tabela 27. Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych.

Lp.	Nazwa projektu	Harmonogram przedsięwzięć podstawowych					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Holistyczna rewitalizacja na terenie MOF Jarosław – Przeworsk		x	x	x		
2.	Wzbogacenie infrastruktury rekreacyjno sportowej poprzez utworzenie placów zabaw i ścieżki rowerowej	x	x	x	x		
3.	OSADA KUPIECKA		x	x	x		
4.	Utworzenie Spółki non-profit szansą na zatrudnienie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	x	x	x			
5.	Dzisiaj się uczysz, jutro pracujesz!		x	x	x		
6.	Rozwiń skrzydła - załóż firmę!		x	x	x		

Źródło: opracowanie własne.

W miarę jak projekty uzupełniające będą dopracowywane, wraz z poszczególnymi okresami monitorowania będzie ulegał aktualizacji harmonogram realizacji.

XII. Partycypacja oraz mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Według Ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 roku partycypacja społeczna „obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym przez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji".

Zapewnienie aktywnego udziału w procesie i realizacji rewitalizacji jest możliwe poprzez:

- „poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzenie, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych o procesie rewitalizacji,
- w tym o istocie, cechach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,
- inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
- wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększenia udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji,
- zapewnienie w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy".

Odpowiedzialność za prowadzenie konsultacji (uspołeczniania procesu) ponosi Burmistrz Miasta Jarosławia. W procesie powstawania PR zadbano o to, aby interesariusze mieli pełny dostęp do informacji o prowadzonych konsultacjach i możliwość wypowiedzi oraz zgłoszenia własnych wniosków/ sugestii dotyczących prowadzonego procesu.

Partycypacja w procesie prac nad Programem Rewitalizacji

Aby umożliwić udział społeczeństwa w pracach nad Programem Rewitalizacji podjęte zostały następujące działania:

- informacje o szkoleniach, spotkaniach, warsztatach, konsultacjach były umieszczane każdorazowo z odpowiednim wyprzedzeniem na stronie internetowej Urzędu Miasta Jarosławia, w stworzonej specjalnie w tym celu zakładce – Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław (http://www.jaroslaw.pl/rewitalizacja-gminy-miejskiej-jaroslaw)

- relacje z przebiegu szkoleń, spotkań, warsztatów, konsultacji udostępniane były w formie raportów i fotorelacji,
- badania społeczne prowadzone były w formie ankiety dostępnej na stronie www, a także podczas jesiennych spotkań Burmistrza z mieszkańcami, warsztatów, szkoleń oraz w Urzędzie Miasta,
- analiza problemów obszaru rewitalizacji i zgłaszanie propozycji rozwiązań możliwe było po pobraniu formularzy na stronie, w Urzędzie Miasta oraz podczas spotkań konsultacyjnych.

Wszyscy interesariusze rewitalizacji mieli możliwość zdiagnozowania najważniejszych problemów miasta, scharakteryzowania obszarów o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk oraz zgłoszenia własnych propozycji projektów rewitalizacyjnych, na podstawie formularzy uwag, fiszek projektowych oraz spotkań poświęconych rewitalizacji.

Prace związane z przygotowaniem Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016-2023 składały się z dwóch etapów:

1. Opracowanie diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2. Scharakteryzowanie celów i kierunków rozwoju, powiązań z dokumentami strategicznymi, zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, określenie ram finansowych, struktury zarządzania i monitorowania postępu rzeczowego i efektów rewitalizacji.

Przed przystąpieniem do opracowania diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji podczas jesiennych spotkań Burmistrza Miasta Jarosławia z mieszkańcami poszczególnych dzielnic w okresie **od 29 listopada do 9 grudnia 2016roku** przedstawiciele Urzędu Miasta Jarosławia poinformowali mieszkańców o przystąpieniu Gminy Miejskiej Jarosław do opracowania programu rewitalizacji, przekazali najważniejsze informacje i odpowiedzieli na pytania. W trakcie trwania tych spotkań zebrane zostały również ankiety diagnostyczne.

Ankiety udostępnione zostały również przez stronę internetową urzędu. Do dnia 15 stycznia, czyli do zakończenia badania zebrane zostały 174 ankiety.

W dniu **3 lutego 2017 roku**, czyli już po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji odbył się **spacer studyjny** (konsultacyjnym na wolnym powietrzu). Spacer objął tereny wstępnie zdiagnozowanego obszaru rewitalizacji, czyli obszaru Jarosławskiego Parku Kulturowego, w tym część obejmującą Park Kulturowy Zespołu Staromiejskiego, tj. Stare Miasto wraz z przyległymi uliczkami oraz wybrany obszar Dzielnicy Nr I, w tym Misztale i okolice oraz ul. Garbarze i jej najbliższe tereny.

W spacerze, obok Burmistrza Miasta Jarosławia, uczestniczyli eksperci ds. rewitalizacji, zespół prowadzący i wspierający ds. rewitalizacji wraz z koordynatorem oraz interesariusze - mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorcy.

Spacer studyjny pozwolił uczestnikom, nie tylko na konfrontację posiadanych informacji z zastaną rzeczywistością i problemami występującymi na wyznaczonych obszarach, ale również na bezpośrednie zaangażowanie grupy interesariuszy w możliwość współdecydowania o kształcie powstającego programu rewitalizacji na każdym kolejnym etapie powstawania. W spacerze wzięło udział łącznie 26 osób.

Zdjęcia: Spacer studyjny po obszarze rewitalizacji

fot. Urząd Miasta Jarosławia

Również **3 lutego2017roku**, bezpośrednio po spacerze w Sali Lustrzanej Centrum Kultury i Promocji odbyły się **konsultacje społeczne** z mieszkańcami, radnymi, przedstawicielami instytucji, organizacji pozarządowych. Zaproszenie na to wydarzenie zostało zamieszczone na stronie internetowej. Przygotowane zostały również plakaty, rozwieszone w często odwiedzanych przez mieszkańców miejscach na terenie miasta, a szczególnie Dzielnicy nr I. Przygotowano również imienne zaproszenia dla decydentów z obszaru rewitalizacji: radnych, przedstawicieli wspólnot mieszkaniowych, rad osiedli czy organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Łącznie w spotkaniu wzięło udział 75 osób. Wszyscy zebrani otrzymali informatory rewitalizacyjne oraz formularze, za pomocą których mogli zgłosić swoje uwagi lub propozycje działań w obszarze rewitalizacji.

Uczestnicy spotkania nie zgłosili uwag do sposobu dokonania diagnozy, delimitacji i wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Spotkanie stało się doskonałą okazją do zaprezentowania pierwszych propozycji mieszkańców, dotyczących możliwości rozwiązania problemów. Każdy z uczestników mógł się wypowiedzieć podczas trwającego ponad 2 godziny spotkania. W efekcie konsultacji do Urzędu Miasta Jarosławia wpłynęło 16 wypełnionych formularzy konsultacyjnych. Żaden z nich nie zawierał uwag odnośnie sposobu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zgłoszono natomiast wiele propozycji działań, które mogą

wpłynąć na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Raport z konsultacji społecznych został zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Miasta.

Zdjęcia: Konsultacje społeczne diagnozy i delimitacji.

fot. Urząd Miasta Jarosławia.

Kolejną inicjatywą dążącą do pełnego umożliwienia interesariuszom wpływu na kształt programu rewitalizacji były **warsztaty dotyczące wyznaczenia wizji, kierunków i celów rewitalizacji**, które odbyły się **14 lutego 2017 roku** w sali narad Ratusza. Głównym punktem spotkania była praca w grupach. Zadaniem grup było zdiagnozowanie problemów, jakie istnieją w różnych sferach życia społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzennego czy technicznego miasta oraz stworzenie wyobrażenia zrewitalizowanego miasta, przyjaznego wszystkim grupom społecznym i otwartego na dalszy rozwój w każdej dziedzinie, a także wyznaczenia celów, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia zaplanowanej wizji.

Warsztaty były również okazją do zaprezentowania pierwszych propozycji projektów rozwiązujących problemy występujące na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W spotkaniu udział wzięły 22 osoby.

Zdjęcia: Warsztaty dotyczące wyznaczenia wizji, kierunków i celów rewitalizacji.

fot. Urząd Miasta Jarosławia.

Po wyznaczeniu wizji, celów i kierunków działań rewitalizacyjnych Gmina Miejska Jarosław udostępniła mieszkańcom formularze fiszek projektowych. Wszyscy interesariusze działań rewitalizacyjnych mogli składać własne propozycje projektów. Ponadto w prasie lokalnej zamieszczone zostało ogłoszenie o naborze propozycji projektów rewitalizacyjnych. **2 marca 2017roku** w sali narad Urzędu Miasta odbyły się **warsztaty w zakresie opracowywania fiszek projektowych do Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016-2023**.

Spotkanie warsztatowe było okazją do przekazania wiedzy niezbędnej do opracowania fiszek projektowych. Uczestnicy otrzymali materiały potrzebne przy tworzeniu propozycji rozwiązań problemów dotyczących obszarów rewitalizowanych. Ważnym elementem była praca w grupach, która miała na celu usystematyzowanie idei i pomysłów, jakie narodziły się po uprzednich konsultacjach społecznych. W spotkaniu udział wzięło 31 osób.

Zdjęcia: Warsztaty w zakresie opracowywania fiszek projektowych.

fot. Urząd Miasta Jarosławia.

Łącznie wpłynęły 22 fiszki projektowe z działaniami w obszarze rewitalizacji. Przekazane propozycje zostały przedstawione zespołowi ds. przygotowania Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław. W wyniku partycypacji społecznej zostały scharakteryzowane poszczególne projekty objęte Programem Rewitalizacji.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie realizacji programu ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, inicjatywę lokalną (np. nabór poprzez fiszkę projektową), debatę.

Uwagi i wnioski można było składać w następujących formach:

- zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej (także z wykorzystaniem formularzy, ankiet)

- drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta w Jarosławiu

- zgłoszeń bezpośrednio do Urzędu Miasta w godzinach pracy Urzędu

- uwag ustnych podczas spotkań informacyjnych, konsultacyjnych i warsztatów.

Wszystkie uwagi i propozycje zgłoszone przez interesariuszy w wymienionych wyżej formach (informowanie, konsultowanie, współdecydowanie) zostały uwzględnione w dokumencie.

Obszar rewitalizacji został wyznaczony w wyniku dogłębnej analizy delimitacyjnej, zatwierdzony przez władze Gminy Miejskiej Jarosław, a decyzja ta poddana konsultacjom społecznym. Nie zostały zgłoszone uwagi ani wątpliwości dotyczące wyznaczonego obszaru rewitalizacji podczas spotkania konsultacyjnego ani w wymienionych wyżej formach (pisemnej, elektronicznej, itd.). Uczestnicy spotkania konsultacyjnego zaakceptowali wyznaczony obszar rewitalizacji.

W Programie Rewitalizacji ujęto wszystkie zgłoszone propozycje działań rewitalizacyjnych, a ich zakres był dyskutowany podczas warsztatów zorganizowanych w dniu 2 marca 2017r.

Po poprawieniu Programu zgodnie ze stanowiskiem Zespołu ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego zawierającego uwagi do programu rewitalizacji projekt dokumentu został ponownie poddany konsultacjom społecznym.

Partycypacja we wdrażaniu i ocenie Programu Rewitalizacji

Partycypacja ma również kluczowe znaczenie we wdrażaniu i monitorowaniu Programu Rewitalizacji, jak również jego ocenie. Udział społeczeństwa zostanie więc zapewniony także na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji. Należy przewidzieć problem ewentualnej dezaktualizacji jego założeń wynikających ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa oraz

innych czynników mogących mieć wpływ na podejmowane decyzje związane z jego realizacją. Z uwagi na powyższe planowane jest powołanie zespołu ds. wdrażania Programu Rewitalizacji (opis w rozdziale XIII), skupiającego przedstawicieli wszystkich potencjalnych interesariuszy działań rewitalizacyjnych oraz zapewnienie szerokiego dostępu do informacji na temat stanu wdrażania programu.

Wdrażanie założeń Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016–2023 zakłada partnerską realizację przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych) oraz prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji.

Planowane formy współudziału interesariuszy we wdrażaniu i monitorowaniu programu to m.in.:

- realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych)

- organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektów zgodnie z Ustawą o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2016 r. poz. 217) (współrealizacja)

- konkurs ofert dla organizacji pozarządowych- współrealizacja

- planowanie partycypacyjne/współdecydowanie realizowane poprzez organizację spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni miejskiej

- spacery badawcze w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań głównie infrastrukturalnych

- wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy

- spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów

- spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu realizacji PR spełniające rolę informacyjną, konsultacyjną i kontrolną

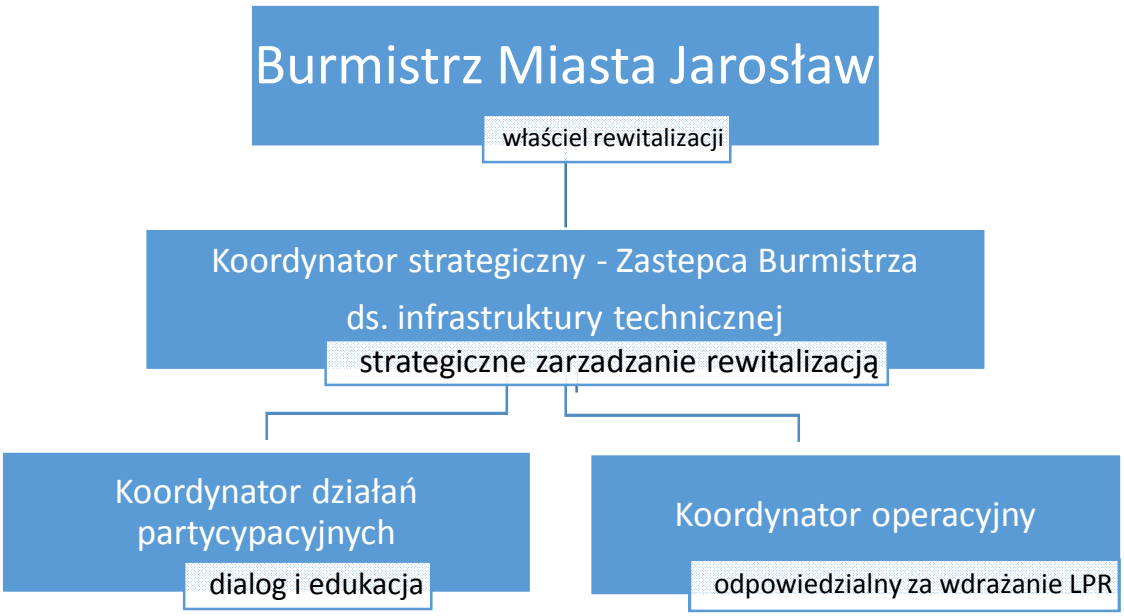
- opracowanie ewaluacji realizacji Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych

- możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 3 członków Rady Miejskiej bądź 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji.

XIII. Zarządzanie wdrażaniem programu rewitalizacji

Osadzenie procesu rewitalizacji w kontekście zadań własnych miasta przez ustawę o rewitalizacji oraz znaczenie nadawane jej w ramach polityki gminy, wymaga określenia podmiotu zarządzającego procesem rewitalizacji w Gmienie Miejskiej Jarosław. Zarządzającym rewitalizacją jest Burmistrz Jarosławia, który ceduje koordynowanie strategiczne PR swojemu zastępcy (schemat poniżej).

Proponowany model rewitalizacji, zakłada aktywne wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych w planowanych przez samorząd działaniach rewitalizacyjnych, szczególnie w zakresie działań miękkich, nakierowanych na świadczenie usług społecznych. Prezentowany schemat zarządzania rewitalizacją przewiduje następujące szczeble zarządzania:

Osobą odpowiedzialną strategicznie za całokształt spraw związanych z wdrożeniem dokumentu jest **Koordynator strategiczny** - Zastępca Burmistrza ds. infrastruktury technicznej.

Osobą odpowiedzialną za koordynowanie operacyjne programem - odpowiedzialny za wykonawcze wdrażanie zaplanowanych w programie działań – **Koordynator operacyjny** - Dyrektor Wydziału Rozwoju Miasta i Infrastruktury Technicznej.

W związku z tym, że zaplanowane przedsięwzięcia pozostają w kompetencjach różnych podmiotów do zadań Koordynatora należeć będzie ścisła koordynacja oraz inicjowanie współpracy między stronami odpowiedzialnymi za wdrażanie Programu. Koordynator odpowiada za bieżącą realizację zapisów LPR, w tym za inicjowanie oraz określenie, we współpracy z Koordynatorem strategicznym

i poszczególnymi komórkami, zadań każdej z komórek i jednostek organizacyjnych, przypisanych do danego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Do zadań Koordynatora należeć będzie bieżące zarządzanie realizacją LPR, a w szczególności:

- dbałość o osiąganie założonych celów w LPR,
- inicjowanie i koordynacja działań zmierzających do zrealizowania przedsięwzięć podstawowych zaplanowanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji zgodnie z harmonogramem realizacji Programu oraz ramami finansowymi,
- bieżąca realizacja zadań oraz przedsięwzięć zaplanowanych w LPR oraz nadzór/monitoring działań, za które odpowiadają poszczególne jednostki realizujące zadania w ramach LPR w Mieście, a w tym:
    - tworzenie rocznych planów operacyjnych realizacji działań zapisanych w LPR, wraz z komponentem uspołecznionym
    - koordynacja współpracy między jednostkami organizacyjnymi miasta, organizacjami pozarządowymi,
- rekomenduje zmiany w zakresie procedur związanych z realizowanymi zadaniami przez poszczególne komórki/ jednostki organizacyjne, niezbędnymi dla sprawnej realizacji działań rewitalizacyjnych oraz ich wdrożenie,
- monitoring oraz przygotowywanie zmian w ramach LPR, w tym rekomendowanych przez Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji. Propozycje zmian przedkłada Koordynatorowi strategicznemu.
- przygotowywanie sprawozdań z realizacji LPR i przedkładanie koordynatorowi strategicznemu
- zlecanie ewaluacji LPR oraz przedkładanie jej raportów Koordynatorowi strategicznemu oraz koordynatorowi ds. partycypacji
- proponowanie decyzji strategicznych dla realizacji zapisów LPR

Pracę Koordynatora ds. Rewitalizacji nadzoruje Koordynator strategiczny, któremu Burmistrz powierza strategiczne zarządzanie programem.

Partycypacyjne wdrażanie jest ważnym elementem skutecznej realizacji PR, dlatego za koordynację partycypacji odpowiada **Koordynator ds. partycypacji lub dialogu ze społeczeństwem** – osoba w Wydziale Rozwoju Miasta i Infrastruktury Technicznej.

Koordynator ds. partycypacji lub dialogu ze społeczeństwem ściśle współpracuje z koordynatorem operacyjnym w zakresie:

- pozyskiwania partnerów do realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w LPR

- działania na rzecz zwiększenia włączenia organizacji społecznych we wdrożenie LPR,
- edukacji mieszkańców i partnerów społecznych
- koordynacja konsultacji listy projektów podstawowych oraz współpraca w zakresie inicjowania oddolnych pomysłów działań aktywizujących i integrujących
- przekaz medialny związany z realizacją LPR, w tym rozpowszechnianie raportów ewaluacyjnych

Na poziomie przedsięwzięć rewitalizacyjnych ważną rolę pełnić będzie **Zespół ds. wdrażania Programu Rewitalizacji**, w którego skład wejdą podmioty realizujące poszczególne projekty miejskie oraz instytucje / organizacje reprezentujące interesariuszy, zaproszone przez Burmistrza. Zespół będzie odpowiedzialny za:

- wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć/projektów w ramach komórek miasta
- sporządzanie raportów monitoringowych (wg przygotowanego schematu)
- rekomendacje zmiany w zakresie procedur związanych z realizowanymi zadaniami przez poszczególne komórki/ jednostki organizacyjne, niezbędnymi dla sprawnej realizacji działań rewitalizacyjnych oraz ich wdrożenie,
- konsultowanie zmian w programie
- konsultowanie list projektów i ich zmian/korekt

W skład zespołu wejdą przedstawiciele organizacji i instytucji odpowiedzialnych za realizację poszczególnych projektów podstawowych i uzupełniających - organizacji pozarządowych, fundacji, instytucji kościelnych (parafii, klasztorów), wspólnot mieszkaniowych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy i innych jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Jarosławia.

System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Procedura wdrażania, monitorowania i aktualizacji PR to działania niezbędne dla zagwarantowania, że postanowienia przyjęte w programie będą konsekwentnie realizowane. W ślad za tym muszą być zapewnione warunki organizacyjne, finansowe i instytucjonalne do ich wdrażania.

Za monitorowanie i ocenę wdrażania PR odpowiedzialna będzie Gmina Miejska Jarosław. Co 2 lata będzie przedstawiany Radzie Miasta Jarosławia raport z wdrażania PR. Komórką odpowiedzialną za koordynację tych działań będzie **Wydział Rozwoju Miasta i Infrastruktury Technicznej**. Wydział przygotuje procedury i schematy monitorowania programu, w tym jeden format raportu z wdrażania poszczególnych przedsięwzięć.

Cele systemu monitoringu i ewaluacji PR to:

- śledzenie postępów we wdrażaniu projektów,
- zaangażowanie interesariuszy w procesie rewitalizacji,
- podejmowanie szybkiej reakcji na pojawiające się wyzwania i odchylenia od założeń programu,
- podejmowanie działań korygujących sposób wdrażania programu oraz dokonywanie modyfikacji zawartości dokumentu,
- udostępnianie wiarygodnej informacji interesariuszom (m.in. podmiotom lokalnym – uczestnikom oraz beneficjentom procesu rewitalizacji).

System monitorowania i oceny PR opiera się o zestaw wskaźników oraz procedurę zbierania i analizowania danych zebranych. Wskaźniki monitorowania programu przedstawiono w tabeli28.

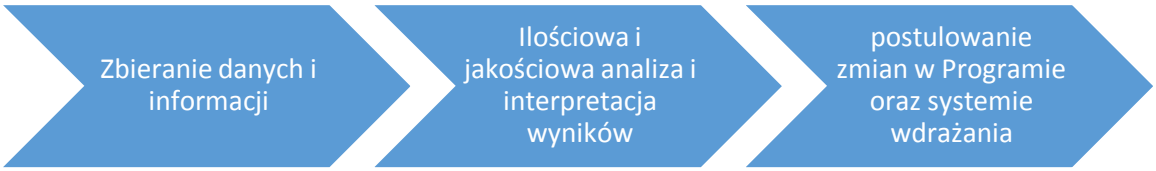
Tabela 28. Wskaźniki monitorowania programu.

Wskaźnik	Wartości bazowe wskaźnika	Tendencja	Źródła weryfikacji wskaźników
Cel 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez promocję integracji, włączenie i aktywizację zawodową i społeczną.			
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji	451	malejąca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Liczba osób długotrwale bezrobotnych w obszarze rewitalizacji	559	malejąca	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Liczba wydarzeń kulturalnych zorganizowanych na zrewitalizowanym obszarze	0	rosnąca (około 7 rocznie)	Urząd Miasta Jarosławia
Liczba korzystających z ofert aktywizacyjnych	0	rosnąca	Urząd Miasta Jarosławia, partnerzy społeczni, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Cel 2. Stworzenie warunków, promocja rozwoju przedsiębiorczości oraz kreowanie miejsc pracy w obszarze rewitalizacji.			
Liczba osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji na 1000 mieszkańców	80,48	malejąca	Powiatowy Urząd Pracy
Liczba nowopowstałych miejsc pracy w obszarze rewitalizacji	0	rosnąca	GUS, Powiatowy Urząd Pracy
Liczba miejsc/ofert aktywizacji zawodowej w obszarze rewitalizacji	0	rosnąca	Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Liczba uczestników działań	0	rosnąca	Powiatowy Urząd

związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji			Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Cel 3. Poprawa atrakcyjności turystycznej Rynku, estetyzacja i podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji.			
Odsetek budynków przeznaczonych do remontu w obszarze rewitalizacji	78	malejąca	Urząd Miasta Jarosławia
Liczba budynków posiadających piece węglowe	79	malejąca	Urząd Miasta Jarosławia
Powierzchnia nowych urządzonych obszarów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	0	rosnąca	Urząd Miasta Jarosławia
Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych w obszarze rewitalizacji	0	rosnąca	GUS, Urząd Miasta Jarosławia

Źródło: opracowanie własne.

W ramach monitorowania realizowane będą poszczególne elementy:

Przedmiotem monitoringu i oceny będą:

- proces realizacji projektów,
- efekty projektów rewitalizacji,
- osiąganie celów programu rewitalizacji.

Ewaluacja

Ewaluacja na koniec wdrażania PR posłuży do rozliczenia wyników wdrożenia prac związanych z Programem Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 - 2023. Raport ewaluacyjny sporządzony zostanie za okres 2017-2022. Powinien on zostać przekazany Burmistrzowi oraz Radzie Miasta, a także podany do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miasta Jarosław. Badanie ewaluacyjne na koniec 2022 roku będzie miało na celu podsumowanie okresu ewaluacyjnego, zidentyfikowanie problemów i okoliczności utrudniających wdrażanie oraz ewentualne przedefiniowanie kierunków działań rewitalizacyjnych w mieście.

Badanie ewaluacyjne końcowe będzie miało charakter podsumowujący działania rewitalizacyjne w mieście Jarosław.

Modyfikacja zapisów LPR będzie możliwa na dwóch poziomach:

- strategicznym – dotyczącym zmiany otoczenia, istotnych zmian wskaźników, czy możliwości realizacji programu – poprzedzona przeglądem wskaźników delimitacyjnych oraz rezultatu (tabela 20), nie częściej niż raz na 3 lata.

- operacyjnym – związanym z prowadzonym corocznie monitorowaniem realizacji projektów, dotyczącym listy projektów podstawowych oraz projektów uzupełniających –.

Każdorazowo zmiany dotyczące list projektów będą poddawane konsultacjom społecznym.

XIV. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko

Na postawie art. 47 oraz art. 54 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 - 2023".

W celu uzgodnienia decyzji Burmistrz Miasta Jarosławia wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 - 2023".

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie, pismem znak: WOOŚ.410.1.89.2017.AP.2 z dnia 13 kwietnia 2017 r. stwierdził, że nie jest wymagane przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego projektu dokumentu. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie, pismem znak: SNZ.9020.1.84.2017.AL z dnia 27 marca 2017 r. poinformował, że organem właściwym do dokonywania uzgodnień dla takiego rodzaju dokumentów jest wyłącznie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Biorąc pod uwagę powyższe uzgodnienia oraz fakt, że realizacja postanowień „Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 - 2023" nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko przy uwzględnieniu uwarunkowań określonych w art. 49 wyżej cytowanej ustawy, odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Obwieszczenie nr RMI.0332.05.2017o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Jarosław na lata 2016 - 2023" w dniu 14.04.2017 r. umieszczono na tablicy ogłoszeń oraz na stronie informacyjnej Urzędu Miasta Jarosławia w zakładce rewitalizacja oraz w Biuletynie Informacji Publicznej w dniu 22.05.2017 r.

XV. Spis tabel

Tabela 1. Powiązania programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Miejskiej Jarosław.....11
Tabela 2. Powierzchnia oraz liczba mieszkańców dzielnic miasta Jarosławia.....23
Tabela 3. Zastosowane wskaźniki do delimitacji Jarosławia we wskazanych podsystemach (społecznym, gospodarczym, technicznym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym).....24
Tabela 4. Rozkład wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.....26
Tabela 5. Rozkład wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Jarosławiu 2015 r. na 1000 mieszkańców.....28
Tabela 6. Rozkład wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Jarosławiu 2015 r.....29
Tabela 7. Rozkład wskaźnika - liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.....31
Tabela 8. Rozkład wskaźnika - frekwencja w wyborach prezydenckich w Jarosławiu w 2015 r. 33
Tabela 9. Rozkład wskaźnika - frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.....34
Tabela 10. Rozkład wskaźnika - liczba organizacji pozarządowych w 2015 r. na 10 000 mieszkańców 35
Tabela 11. Rozkład wskaźnika - liczba przestępstw i wykroczeń w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców 36
Tabela 12. Rozkład wskaźnika - liczba wydanych niebieskich kart w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców.....37
Tabela 13. Zjawiska kryzysowe w podsystemie społecznym w dzielnicach miasta Jarosławia.....38
Tabela 14. Rozkład wskaźnika - liczba osób bezrobotnych w Jarosławiu w 2015 r. na 1000 mieszkańców 39
Tabela 15. Rozkład wskaźnika - odsetek budynków wymagających remontu w Jarosławiu w 2015 r. w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM.....40
Tabela 16. Rozkład wskaźnika - odsetek budynków posiadających piece węglowe w Jarosławiu w 2015 r.w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM.....43
Tabela 17. Rozkład wskaźnika – odsetek budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w Jarosławiu w 2015 r.w odniesieniu do liczby budynków ogółem.....44
Tabela 18. Rozkład wskaźnika – liczba obiektów wykorzystywanych na cele społeczne w Jarosławiu na 10 000 mieszkańców.....45
Tabela 19. Rozkład wskaźnika - odsetek zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Jarosławia (stan na 2015 r.).....46
Tabela 20. Zjawiska kryzysowe we wszystkich podsystemach w poszczególnych dzielnicach miasta Jarosławia.....47
Tabela 21. Wykaz wartości referencyjnych dla obszaru rewitalizacji.....51
Tabela 22. Liczba ujawnionych wykroczeń, zarejestrowanych w e-RSoW, na obszarze rewitalizacji w 2015 roku. 61
Tabela 23. Powiązanie projektu podstawowego planowanego do finansowania z EFRR (Działanie 6.3 RPO WP 2014-2020) i projektów EFS.....82
Tabela 24. Charakterystyka projektów uzupełniających.....87
Tabela 25. Powiązanie projektów uzupełniających planowanych do finansowania z EFRR (Działanie 6.3 RPO WP 2014-2020) i projektów EFS. 99
Tabela 26. Indykatywne ramy finansowe.....120
Tabela 27. Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych. 121
Tabela 28. Wskaźniki monitorowania programu.....133

XVI. Spis map

Mapa 1. Dzielnice miasta Jarosławia. 22
Mapa 2. Liczba osób pobierających zasiłki z MOPS w Jarosławiu w 2015 r. 27
Mapa 3. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawnością w Jarosławiu w 2015 r. 28
Mapa 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Jarosławiu w 2015 r. 29
Mapa 5.Liczba dzieci korzystających z dożywiania w Jarosławiu w 2015. 30
Mapa 6.Liczba gospodarstw domowych zalegających z czynszem w Jarosławiu w 2015 r. 32
Mapa 7. Frekwencja w wyborach prezydenckich w Jarosławiu w 2015 r. 33
Mapa 8. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w Jarosławiu w 2015 r. 34
Mapa 9. Liczba przestępstw i wykroczeń w Jarosławiu w 2015 r. 36
Mapa 10. Liczba wydanych niebieskich kart w Jarosławiu w 2015 r. 37
Mapa 11. Liczba osób bezrobotnych w Jarosławiu w 2015 r. 39
Mapa 12. Odsetek budynków przeznaczonych do remontu w Jarosławiu w 2015 r. 41
Mapa 13. Odsetek budynków posiadających piece węglowe w Jarosławiu w 2015 r.w odniesieniu do budynków w zarządzie PGKiM. 43
Mapa 14. Odsetek budynków posiadających dachy z wyrobów azbestowych w Jarosławiu w 2015 r. 44
Mapa 15. Odsetek zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w Jarosławiu (stan na 2015 r.) 47
Mapa 16. Rozkład przestrzenny zjawisk kryzysowych w podsystemach: społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, gospodarczym, technicznym oraz środowiskowym w Jarosławiu. 48
Mapa 17. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Jarosławiu 49
Mapa 18. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Jarosławiu - przybliżenie 50

XVII. Spis rysunków

Rysunek 1. Struktura bezrobotnych z obszaru rewitalizacji (lewa strona) oraz najważniejsze problemy społeczne zidentyfikowane w Dzielnicy I miasta Jarosławia w badaniu ankietowym (prawa strona) ..56
Rysunek 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1 000 osób w dzielnicach miasta Jarosławia oraz na obszarze rewitalizacji (lewa strona) oraz niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w 2015 roku (prawa strona). 58
Rysunek 3.Stopień niepełnosprawności oraz rodzaje niepełnosprawności wśród mieszkańców obszaru rewitalizacjiw Jarosławiu.....58
Rysunek 4.Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich (lewa strona) i parlamentarnych (prawa strona) w mieście Jarosławiu w latach 2010-2015. 59
Rysunek 5.Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w mieście Jarosławiu w latach 2010-2015. 63
Rysunek 6.Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców w mieście Jarosławiu, powiecie jarosławskim oraz województwie podkarpackim w latach 2010-2015 (lewa strona) oraz rozkład przestrzenny aktywnych firm na 1 000 mieszkańców w dzielnicach miasta Jarosławia w 2016 roku (prawa strona). 64
Rysunek 7. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD na obszarze rewitalizacji w 2015 roku.....65
Rysunek 8. Najważniejsze problemy gospodarcze zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji.....65
Rysunek 9.Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w dzielnicach miasta Jarosławia (lewa strona) oraz liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w dzielnicach miasta oraz na obszarze rewitalizacji. 66
Rysunek 10. Struktura bezrobotnych z obszaru rewitalizacji według wykształcenia (lewa strona) oraz wieku (prawa strona) w 2015 roku.....67
Rysunek 11.Najważniejsze problemy techniczne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji 68
Rysunek 12.Stężenia średnioroczne (lewa strona) oraz przekroczenia dobowe (prawa strona) pyłu PM10 w miejscowościach województwa podkarpackiego w 2015 roku. 69
Rysunek 13. Najważniejsze problemy środowiskowe zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji.....70
Rysunek 14. Granice Jarosławskiego Parku Kulturowego. 71
Rysunek 15. Najważniejsze problemy przestrzenno-funkcjonalne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji.....72
Rysunek 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców w mieście Jarosławiu, województwie podkarpackim oraz powiecie jarosławskim w latach 2010-2015.....73
Rysunek 17.Liczba (góra) oraz obszar działalności (dół) organizacji pozarządowych zarejestrowanych w dzielnicach miasta Jarosławia w 2015 roku 74
Rysunek 18.Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców w mieście Jarosławiu, powiecie jarosławskim oraz województwie podkarpackim w latach 2010-2015 (lewa strona) oraz rozkład przestrzenny aktywnych firm na 1 000 mieszkańców w dzielnicach miasta Jarosławia w 2016 roku (prawa strona). 75